

Sadržaj

LISTA SKRAĆENICA	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
KONTEKST SEKTORA.....	4
Opis i analiza problema	4
SWOT analiza	11
2. PROCJENA SEKTORSKOG PRISTUPA.....	15
2.1. Kriterijumi procjene	15
2.1.1. Sektorske politike i strategije u BiH.....	15
2.1.2. Institucionalna struktura, rukovođenje i kapaciteti	17
2.1.3. Sektorska i donatorska koordinacija	19
2.1.4. Srednjoročne budžetske perspektive.....	21
2.1.5. Okvir ocjene učinka	24
2.1.6. Upravljanje javnim finansijama (PFM)	24
2.1.7. Makroekonomski okvir.....	25
2.2. Sveobuhvatna procjena	28
3. ZNAČAJ U ODNOSU NA DRUGE POLITIKE I STRATEGIJE.....	29
4. KONTEKST FINANSIJSKE POMOĆI	30
4.1. Relevantnost u odnosu na IPA II Indikativni strateški dokument	30
4.2. Naučene lekcije iz proteklih i trenutnih projekata podrške.....	31
5. SVRHA PODRŠKE SEKTORU U OKVIRU IPA II I OPIS PRIORITETA U ODNOSU NA RANIJU POMOĆ	32
5.1. Opis sektorskih prioriteta u odnosu na uslugu pomoći	32
Tabela indikatora	Error! Bookmark not defined.
5.3. Pretpostavke, preduslovi i rizici	43
6. KOMPLEMENTARNOST SA DRUGIM FINANSIJSKIM PODRŠKAMA	43
7. ZAJEDNIČKI PROBLEMI	43
Jednake mogućnosti i ravnopravnost polova.....	44
Manjine i ranjive grupe	44
Uključenost civilnog društva	45
Životna sredina i klimatske promjene	45
8. ODRŽIVOST	45
9. SEKTORSKA BUDŽETSKA PODRŠKA.....	47
10. HRONOGRAM ZA PROGRAMIRANJE I PLAN PROVOĐENJA	47

ANEKS 1: INSTITUCIONALNA STRUKTURA, RUKOVOĐENJE I KAPACITETI	51
ANEKS 2: SEKTORSKE POLITIKE I STRATEGIJE U ZEMLJI.....	53
ANEKS 3: SEKTORSKA MAPA PUTA.....	57
ANEKS 4: SASTAV I ČLANSTVO SEKTORSKE RADNE GRUPE	65

LISTA SKRAĆENICA

AD	Akcioni dokument
BiH	Bosna i Hercegovina
BD BiH	Brčko Distrikt Bosne i Hercegovine
BHAS	Agencija za statistiku BiH
CoM	Savjet ministara BiH
DEP	Direkcija za ekonomsko planiranje BiH
GDP	Bruto domaći proizvod
GFFBP	Globalni okvir za fiskalni balans i politike u BiH
GNP	Bruto nacionalni proizvod
EC	Evropska komisija
EP	Evropsko partnerstvo
EPALE	Elektronska platforma za obrazovanje odraslih
EQF	Evropski kvalifikacijski okvir
ERP BiH 2017-2019	Program ekonomskih reformi BiH 2017-2019
ESC	Ekonomsko-socijalni savjet
ETF	Evropska fondacija za obuku
EU	Evropska unija
EUD	Delegacija Evropske unije u BiH
FBiH	Federacija Bosne i Hercegovine
FMLSP	Ministarstvo rada i socijalne politike Federacije Bosne i Hercegovine
GIZ	Njemačko društvo za međunarodnu saradnju
ILO	Međunarodna organizacija rada
ISP	Indikativni strateški dokument
JICA	Japanska međunarodna agencija za saradnju
LFS	Anketa o radnoj snazi
MLV	Ministarstvo rada i boračko-invalidske zaštite RS
MoCA	Ministarstvo civilnih poslova BiH
MoFT	Ministarstvo finansija i trezora BiH
MTEF	Srednjoročni okvir rashoda
NIPAC	Državni IPA koordinator
OSCE	Organizacija za evropsku bezbjednost i saradnju
PEFA	Procjena javne potrošnje i finansijske odgovornosti
PES	Javne službe za zapošljavanje
PIFC	Javna interna finansijska kontrola
PISA	Program za međunarodnu procjenu učenika
PFM	Upravljanje javnim finansijama
QF	Kvalifikacijski okvir
QFBiH	Kvalifikacijski okvir u Bosni i Hercegovini
QF-EHEA	Kvalifikacijski okvir evropskog prostora za visoko obrazovanje
RA	Reformska agenda za Bosnu i Hercegovinu 2015-2018
RS	Republika Srpska
SIDA	Švedska međunarodna razvojna agencija
SPD	Sektorski planski dokument
SAA	Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju
USAID	Američka agencija za međunarodni razvoj
UNFPA	Populacijski fond Ujedinjenih nacija
UNICEF	Dječiji fond Ujedinjenih nacija
UNV	Volonteri Ujedinjenih nacija
VET	Stručno obrazovanje i obuka

DIO I – PROFIL SEKTORA

KONTEKST SEKTORA

Opis i analiza problema

Prema preliminarnim podacima za Anketu radne snage¹ 2017 radnu snagu u BiH (ekonomski aktivno stanovništvo) je činilo 1.026.337 osoba, dok je broj neaktivnih bio 1.380.994 osoba. U okviru radne snage bilo je 815.659 zaposlenih i 210.678 nezaposlenih osoba.

Podaci pokazuju da su žene predstavljale 38,9% radne snage u BiH (399.113 žena od 1.026.337 lica koji čine radnu snagu u BiH), dok je učešće žena u ukupno radno sposobnom stanovništvu 51,1% (1.230.288 žena).

Prema preliminarnim podacima Ankete o radnoj snazi za 2017. godinu, stopa nezaposlenosti u BiH iznosila 20,5%, a stopa zaposlenosti 33,9%.

Stopa aktivnosti, koja pokazuje učešće radne snage u ukupnom radno sposobnom stanovništvu, iznosi 42,6%. Napominjemo da je uvođenje novog seta pitanja za radnu aktivnost, u cilju dobijanja što boljih informacija o radnoj aktivnosti anketiranih osoba, u 2017. godini imalo uticaj na povećanje pokazatelja o aktivnosti i zaposlenosti, te smanjenje pokazatelja o nezaposlenosti u odnosu na isti period 2016. godine.

Tabela 1. Osnovne karakteristike stanovništva prema aktivnosti i spolu, BiH

Principal population characteristics by activity and sex, BiH

	Ukupno / Total			Muški / Male			Ženski / Female		
	2015	2016	2017*	2015	2016	2017*	2015	2016	2017*
1. Radno sposobno stanovništvo / <i>Working age population</i>	2.579	2.489	2.407	1.259	1.208	1.177	1.320	1.281	1.230
2. Radna snaga (3+4) / <i>Labour force (3+4)</i>	1.136	1.074	1.026	694	663	627	442	411	399
3. Zaposleni / <i>Person in employment</i>	822	801	816	515	514	509	307	288	307
4. Nezaposleni / <i>Unemployed</i>	315	273	211	179	149	118	136	124	92
5. Neaktivni / <i>Inactive</i>	1.443	1.415	1.381	565	545	550	878	870	831
Stope / Rates (%)									
Stopa aktivnosti / <i>Activity rate</i>	44,1	43,1	42,6	55,1	54,9	53,3	33,5	32,1	32,4
Stopa zaposlenosti / <i>Employment rate</i>	31,9	32,2	33,9	40,9	42,5	43,2	23,2	22,4	24,9
Stopa nezaposlenosti <i>Unemployment rate</i>	27,7	25,4	20,5	25,8	22,5	18,9	30,7	30,0	23,1

Izvor: Anketa o radnoj snazi, Agencija za statistiku BiH

*Za 2017. godinu su korišćeni objavljeni preliminarni podaci

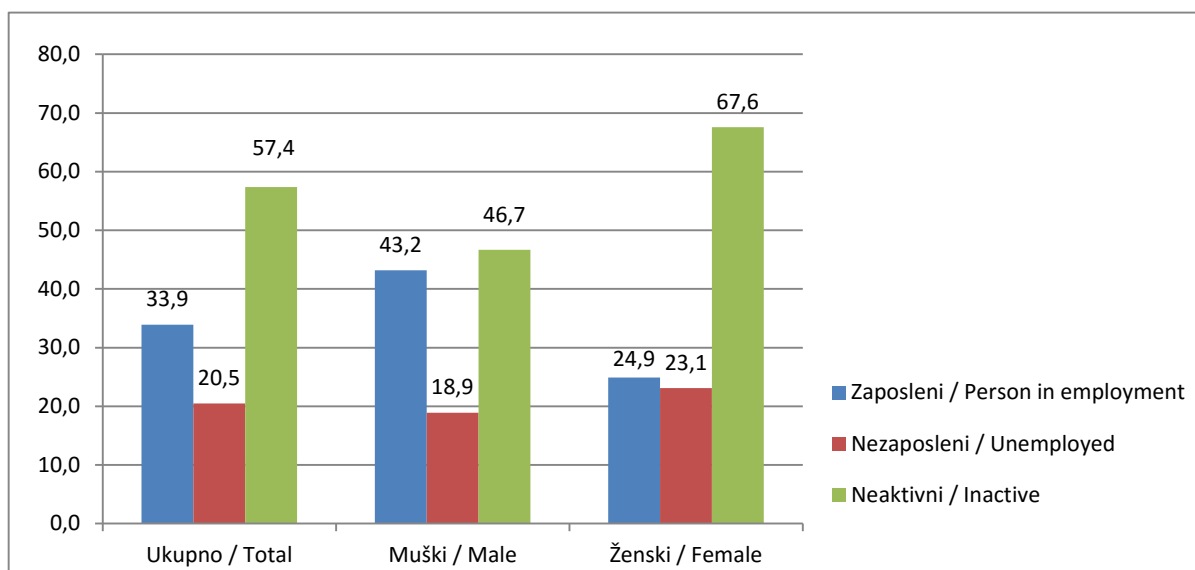
Ono što u oblasti zapošljavanja zabrinjava je visoka stopa nezaposlenosti mladih (starosti 15-24 godine), koja je prema preliminarnim podacima iz Ankete o radnoj snazi 2017. godini iznosila 45,8%. Osim toga, tržište rada u BiH je opterećeno izuzetno visokim učešćem dugotrajno nezaposlenih osoba, tako da je čak 82,1% nezaposlenih tražilo posao duže od jedne godine.

Takođe, postoji značajna razlika u učešću žena i muškaraca na tržištu rada. Stopa nezaposlenosti muškaraca je prema preliminarnim podacima Ankete o radnoj snazi 2017. bila 18,9%, a za žene 23,1%. Ova razlika je takođe vidljiva ako se pogledaju stope aktivnosti žena i muškaraca na tržištu rada (32,4% u odnosu na 53,3%), te njihove stope zaposlenosti (24,9% naspram 43,2%).

¹ Anketa o radnoj snazi, koju redovno provodi i objavljuje Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine sadrži detaljne podatke o radnoj snazi po svim kategorijama.

Grafikon 1. Mjere aktivnosti stanovništva u 2017. godini, BiH, %*

Graph 1. Measures of the population activities in 2017, BiH, %*

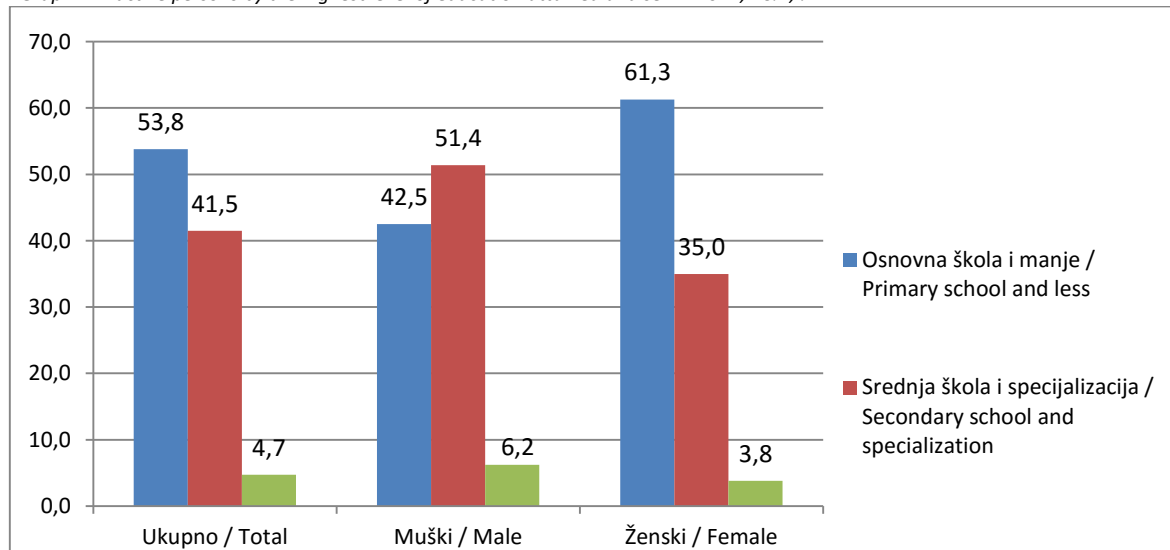

Izvor: *ARS 2017 - preliminarni podaci, Agencija za statistiku BiH

Ako pogledamo Grafikon 2 o učešću neaktivnih osoba u ukupno radno sposobnom stanovništvu prema najviše završenom stepenu obrazovanja i polu, može se primijetiti da je stopa učešća kod ženske populacije najveća za one sa završenim osnovnim obrazovanjem i manje, dok je kod muške populacije najveća za one sa završenom srednjom školom i specijalizacijom.

Grafikon 2. Neaktivne osobe prema najvišoj završenoj školskoj spremi i polu u 2017. godini, BiH, %*

Graph 2. Inactive persons by the highest level of education attained and sex in 2017, B&H, %*

Izvor: *ARS 2017 - preliminarni podaci, Agencija za statistiku BiH

Stope nezaposlenosti ukupne populacije u BiH su najviše za one koji su završili srednju školu i specijalizacije, a zatim one sa osnovnom školom ili nižim obrazovanjem. Osobe sa visokom stručnom spremom konstantno imaju najnižu stopu nezaposlenosti.

Uzroci ove strukturne nezaposlenosti u Bosni i Hercegovini su razni, od privrede koja je u tranziciji, visokih cijena kapitala i poreznih opterećenja, nepostojanja makroekonomske politike i odgađanja provođenja strukturalnih reformi, do slabe veze između obrazovnih sistema i zahtjeva poslodavaca za radnom snagom, nedovoljne radne mobilnosti i razvijenog neformalnog tržišta rada. Njihovo rješavanje zahtijeva dugoročne i aktivne mjere tržišta rada.

U skladu sa postojećim zakonima i propisima aktivne politike zapošljavanja sprovode Federalni zavod za zapošljavanje i kantonalne službe za zapošljavanje u FBiH, Zavod za zapošljavanje Republike Srpske i Zavod za zapošljavanje BD BiH. Prilikom sprovođenja mjera aktivnih politika zapošljavanja zavodi za zapošljavanje i službe posebnu pažnju posvećuju programima koji imaju za cilj poboljšanje zapošljavanja ugroženih grupa. Mjere aktivnih politika zapošljavanja najčešće podržavaju prelazak iz nezaposlenosti na rad kroz programe obrazovanja i/ili obuke, sticanje radnog iskustva na radnom mjestu, javne radove, kao i zapošljavanje određenih kategorija nezaposlenih lica ili podsticanje samozapošljavanja.

Postoji potreba za daljim jačanjem institucija tržišta rada i službi za zapošljavanje, te dalje razvijanje kapaciteta za efikasnije sprovođenje mjera aktivnih politika tržišta rada. Pasivne mjere tržišta rada prevladavaju nad oblicima aktivnih mjera, jer vlade Federacije BiH, Republike Srpske i Brčko Distrikta BiH, kao i javne službe za zapošljavanje nemaju administrativne i finansijske kapacitete za implementaciju sveobuhvatnih aktivnih mjera tržišta rada.

Neformalna ekonomija se procjenjuje na 30-50 % BDP-a i ima centralnu ulogu, pružajući (neregistrovana) radna mjesta i prihode, ali i narušavajući konkurenciju i osnovicu za oporezivanje i doprinose za socijalno osiguranje. Zbog toga su stope poreza i doprinosa za socijalno osiguranje više nego što bi to inače bilo potrebno. To dovodi do značajnog poreskog opterećenja rada, koje ometa formalno zapošljavanje i ima negativan uticaj na međunarodnu konkurentnost države.²

Imajući u vidu naprijed navedeno, u oblasti tržišta rada potrebno je raditi na: snažnijem rastu zaposlenosti; smanjivanju nezaposlenosti (posebno mladih i nekvalifikovane radne snage); povećanju stope aktivnosti i zaposlenosti (posebno za žene); smanjivanju dugoročne nezaposlenosti i neformalne zaposlenosti; efikasnijem učinku intervencija na tržištu rada, naročito za najugroženije grupe na tržištu rada; jačanju kapaciteta institucija tržišta rada; jačanju socijalnog dijaloga u oblasti zapošljavanja i povećanju mobilnosti radne snage.

Važno je naglasiti da su ciljevi i zadaci ovog SPD-a usko povezani sa ispunjavanjem prioritetnih mjera SPD Konkurentnost i inovacije: Strategije lokalnog razvoja, koje pomažu stvaranju uslova za ekonomski rast i otvaranje novih radnih mjesta.

Reformska agenda za BiH (RA)³, fokusira se na socijalno pravedan i stabilan ekonomski rast, prvenstveno kroz otvaranje novih radnih mjesta (zapošljavanje), te povećanu i bolje ciljanu raspodjelu socijalnih davanja, a sve u kontekstu novog pristupa Evropske unije (EU) u ekonomskom upravljanju na Zapadnom Balkanu. Izvještaj MMF-a napominje da politika vlasti u BiH treba da se fokusira, između ostalog, na stvaranje novih radnih mjesta i da će jaka implementacija Reformske agende, u kombinaciji sa vanjskom podrškom, pomoći ubrzanju stvaranja novih radnih mjesta u BiH.⁴

Za ovaj sektorski planski dokument (SPD), dva od šest srednjoročnih strateških područja djelovanja u okviru Agende su bitna: (i) tržište rada i (ii) reforma socijalne zaštite i penzija. Ova dva strateška područja djelovanja imaju zajedničku vezu, a to je stvaranje novih radnih mjesta, povećanje zapošljavanja i poboljšanje socijalnog položaja stanovništva.

Programom ekonomskih reformi 2017-2019 (PER) ocijenjeno je da je nepovoljna situacija na tržištu rada posljedica, prije svega, slabog otvaranja novih radnih mjesta, te neusklađenosti obrazovanja sa potrebama tržišta rada, odnosno potrebe za razvijanjem znanja, vještina i sposobnosti neophodnih kompleksnim i promjenljivim zahtjevima tržišta rada.

Narodna Skupština Republike Srpske usvojila je Odluku⁵ o prihvatanju kreditnog zaduženja sa Svjetskom bankom – Međunarodnom bankom za obnovu i razvoj po Projektu podrške zapošljavanju u iznosu od 21 milion Eura, što predstavlja 42% od 50 miliona Eura ukupnog zaduženja za Bosnu i Hercegovinu. Cilj Projekta je povećanje zaposlenosti u privatnom sektoru odabranih ciljnih grupa registrovanih nezaposlenih lica (mladi, dugoročno nezaposlena lica i lica koja imaju više od 40 godina), kao i jačanje službi Javne ustanove Zavoda za zapošljavanje Republike Srpske. Sredstva zajma namijenjena su za finansiranje sljedećih komponenti Projekta:

- podrška zapošljavanju putem aktivnih mjera zapošljavanja kroz programe zapošljavanja u privredi (za registrovana nezaposlena lica duže od 12 mjeseci), podrške zapošljavanju za

² Izvještaj BiH 2016

³ Agendu je usvojilo Vijeće ministara BiH (VM), Vlada Republike Srpske (RS) i Vlade Federacije Bosne i Hercegovine (FBiH) u julu 2015. godine

⁴ IMF Staff Report for the 2015 Article IV Consultations, 9 October 2015

⁵ „Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 67/17

registrovana nezaposlena lica koja imaju više od 40 godina i zapošljavanje mladih (za mlade sa završenim fakultetom) i

- podrška sistemu upravljanja, nadzora i komunikacija Zavoda za zapošljavanje.

Postojeći zakonski i strateški dokumenti su stvorili preduslove za modernizaciju i integraciju obrazovnih sistema u BiH u tzv. Evropski obrazovni prostor, kao i unaprijeđenje obrazovnog sektora koji će odgovarati potrebama tržišta rada. Savjet ministara BiH je usvojio Osnove kvalifikacijskog okvira u BiH koji je zasnovan na Evropskom kvalifikacijskom okviru i Akcioni plan za izradu i provedbu kvalifikacionog okvira u Bosni i Hercegovini za period 2016 - 2020. godine. Pored navedenog, Savjet ministara BiH je usvojio dva bitna dokumenta za obrazovanje odraslih/cjeloživotno učenje, i time stvorio preduslove za realizaciju koncepta cjeloživotnog učenja u BiH. Stopa učešća stanovništva u cjeloživotnom učenju u 2016. godini je iznosila 2,6 %, što je značajno ispod EU prosjeka (10,8 %).

Prioriteti u oblasti obrazovanja u BiH su reforma srednjeg stručnog i visokog obrazovanja prvenstveno radi povećanja zapošljivosti, sa posebnim fokusom na mlade. Stopa nezaposlenosti među mladima u 2016. godini je iznosila 54,3 %, pri čemu je kod mladih žena stopa nezaposlenosti 58,9 %. Povećanju zapošljavanja mladih doprinosi i razvoj njihovih digitalnih kompetencija. Stopa kompjuterske pismenosti među mladim osoba u BiH u 2013. godini je iznosila 66,8 %, pri čemu za mlade žene iznosi 48,7 %

Što se tiče srednjeg stručnog obrazovanja, prioriteti su:

- implementacija sistema osiguranja kvaliteta.
- unaprijeđenje veza sa tržištem rada.
- poboljšanje uslova za izvođenje praktične nastave (opremanje laboratorija/radionica),
- uspostavljanje partnerskih odnosa škole i poslodavaca, koje treba motivisati da se uključe u praksu,
- poboljšati profesionalnu obuku nastavnika u stručnom obrazovanju.

Prioriteti za sve visokoškolske ustanove u narednom periodu su:

- izrada studijskih programa zasnovanih na ishodima učenja i s tim u vezi odgovarajuća obuka akademskog osoblja
- primjena Standarda i smjernica za osiguranje kvaliteta u Evropskom prostoru visokog obrazovanja (ESG 2015).
- jačanje institucionalne autonomije univerziteta, naučno-istraživačkog rada na visokoškolskim ustanovama (opremanje laboratorija/radionica) i
- osigurati uspostavljanje partnerskih odnosa visokoškolskih ustanova i poslodavaca.

Osiguranje pristupa i povećanje obuhvata predškolskim vaspitanjem i obrazovanjem svoj djeci su najznačajniji prioriteti kada je u pitanju ovaj nivo vaspitanja i obrazovanja, jer je, prema raspoloživim statističkim podacima, Bosna i Hercegovina je pri dnu ljestvice evropskih zemalja u smislu obuhvata djece. U poređenju sa zemljama Evropske unije u kojim je stopa upisa djece od 3 do 6 godina u predškolsko vaspitanje i obrazovanje u prosjeku 75% ove populacije, u Bosni i Hercegovini je ta stopa najniža u Evropi i iznosi 17% od ukupnog broja djece predškolskog uzrasta.⁶ Obaveza donošenja vlastitih zakona usklađenih sa Okvirnim zakonom o predškolskom vaspitanju i obrazovanju u BiH nije u potpunosti ni na vrijeme izvršena u pojedinim kantonima, a razlog je nedostatak potrebnih resursa (finansijskih, kadrovskih, prostornih). Nedostatak finansijskih resursa se odražava i na osiguranje sredstava za nabavku dijela didaktičkog materijala, profesionalno usavršavanje kadrova u predškolskom vaspitanju i obrazovanju, a što se u krajnoj liniji održava na broj djece uključene u predškolsko vaspitanje i obrazovanje. Proces harmonizacije kantonalnih zakona o predškolskom odgoju i obrazovanju sa Okvirnim zakonom o predškolskom odgoju i obrazovanju u Bosni i Hercegovine još nije završen u dva kantona u FBiH, Hercegovačko-neretvanskom i Zapadnohercegovačkom kantonu.

U 2015. godini pokrenute su aktivnosti na izradi novog dokumenta strateškog tipa o daljem razvoju predškolskog vaspitanja i obrazovanja. Stopa obuhvata djece predškolskim vaspitanjem i obrazovanjem u 2013. godini, koja predstavlja odnos djece koja su upisana u predškolske ustanove i broja djece određene starosne grupe, je iznosila 11,6 %, pri čemu je stopa obuhvata djece od 3 do 5 godina starosti iznosila 13,6 %.

Po pitanju ljudskih resursa, nalazi iz istraživanja i iz analize, koje je uradila Agencija za predškolskom, osnovno i srednje obrazovanje, potreba vaspitača za stručnim usavršavanjem i profesionalnim razvojem pokazuju da je vaspitačima najneophodnija dodatna edukacija: o radu s djecom s teškoćama u obrazovanju, radu sa ranim

⁶ Izvor za navedene podatke je: UNICEF, Procjena UNICEF BiH za školsku godinu 2015/16., u dokumentu Sažetak o obrazovanju, Analiza trendova i preporuka za djelovanje, septembar, 2017.

uzrastom (0-3), kvalitetnoj saradnji sa roditeljima, praćenju i evidentiranju razvoja i postignuća u skladu sa ishodima razvoja i učenja, planiranju o pripremanju neposrednog vaspitno-obrazovnog rada, izradi globalnog i operativnog plana, kreiranju sigurnog, inkluzivnog i stimulativnog okruženja, planiranja podrške djeci i dokumentovanju razvoja i učenja djece.

Nedostatak resursa se odražava i na osiguranje i razvoj kvaliteta u predškolskom vaspitanju i obrazovanju; na usaglašavanje standarda sa standardima EU, razvoj kurikuluma, osiguranje sredstava za nabavku didaktičkog materijala, profesionalno usavršavanje kadrova u predškolskom vaspitanju i obrazovanju, a što se u krajnoj liniji održava na ukupno stanje u ovoj oblasti.

U Bosni i Hercegovini je, u školskoj 2015/2016 godini postojalo 317 predškolskih ustanova u koje je bilo upisano 22.901 dijete. U poređenju sa prethodnom školskom godinom (2014/2015), broj predškolskih ustanova je veći za 9,7%, broj djece u predškolskim ustanovama je porastao za 6,6%, a broj zaposlenih je povećan za 7,5%. (

Na osnovu statističkih podataka o obrazovanju entitetskih zavoda za statistiku za 2015/2016. školsku godinu, broj djece koja čekaju na upis i mjesto u predškolskoj ustanovi je 3.239 (860 u FBiH i 2.379 u RS).

S ciljem poboljšanja mobilnosti učenika, studenata i nastavnika, u junu 2014. godine je potpisan međunarodni sporazum o djelimičnom učešću u Erasmus+ programu. U ovom momentu, pored visokoškolskih programa, programa mobilnosti mladih, Jean Monnet, i nekih projekata u visokom obrazovanju, vještine u VET, BiH je provodi aktivnosti u evropskim obrazovnim mrežama i platformama: Eurydice, Evropski kvalifikacijski okvir (EQF), IT platforma (e-tvining platforma – portal za međunarodnu saradnju, razvoj nastavnika i nenastavnog osoblja od predškolskog do srednjeg obrazovanja), EPALE platforma (Elektronska platforma za obrazovanje odraslih u Evropi) i Evropska agenda za obrazovanje odraslih.

Na nivou Bosne i Hercegovine ne postoji Zakon o mladima, kao ni dokument strateškog tipa za oblast mladih. Komisija za koordinaciju pitanja mladih u BiH je 2008. godine sačinila Analizu položaja mladih i omladinskog sektora u Bosni i Hercegovini čiji se podaci zastarjeli i nerelevantni, te je potrebno uraditi novu analizu koja bi se koristila za kreiranje novih omladinskih politika i dokumenata strateškog tipa u oblasti mladih. Na nivou oba entiteta postoje zakoni o mladima. Pored zakona, u Republici Srpskoj i Brčko Distriktu BiH postoje dokumenti strateškog tipa, tj. Omladinska politika Republike Srpske 2016-2020 i Strategija za mlade Brčko distrikta BiH 2013-2018. Dokument strateškog tipa u FBiH je trenutno u izradi.

Bosna i Hercegovina nema krovno omladinsko vijeće kao platformu za lobiranje i koordinaciju pitanja mladih.

Socijalna zaštita u BiH je u nadležnosti entiteta Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske, Brčko Distrikta BiH, te kantona u FBiH, dok Ministarstvo civilnih poslova BiH u oblasti socijalne zaštite ima koordinirajuću ulogu.⁷ S obzirom na navedeno u području socijalne zaštite, posebno u FBiH, izražene su teritorijalne razlike u distribuciji i kvalitetu socijalnih usluga, kao i razlike u visini i kriterijima za ostvarivanje socijalne pomoći⁸.

Finansiranje socijalne zaštite zavisi i od ekonomske situacije u određenom području (kantoni ili opštine), čime su korisnici prava i usluga socijalne zaštite stavljeni u nejednak položaj, a zbog izraženih finansijskih ograničenja dio prava iz socijalne zaštite se u praksi ne obezbjeđuje, odnosno obezbjeđuje se u umanjenom obimu, u zavisnosti od raspoloživih sredstava⁹.

Centri za socijalni rad¹⁰ i druge ustanove socijalne zaštite nemaju dovoljno kapaciteta za individualni rad sa korisnicima i primjenu specijalističkog i multidisciplinarnog rada, što je posljedica nedostatka određenih profila stručnjaka, materijalno-finansijskih resursa i programskih okvira. Značajan problem je i to što socijalne usluge koje se pružaju u sistemu socijalne zaštite nisu dovoljno standardizirane i uređene odgovarajućim podzakonskim propisima. Pored navedenog primijetan je i nedostatak programa prevencije i rane detekcije problema, te nedostatak programa permanentnog stručnog osposobljavanja uposlenih i programa supervizije rada¹¹. Neki od

⁷ Član 15. Zakona o ministarstvima i drugim organima uprave Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, br. 5/03, 42/03, 26/04, 42/04, 45/06, 88/07, 35/09, 59/09 i 103/09, 87/12, 6/13)

⁸ Na osnovu Zakona o socijalnoj zaštiti Republike Srpske („Službeni glasnik RS“, broj 37/12, 90/16) osnovna prava iz socijalne zaštite uređena su na isti način i pod jednakim uslovima za sve građane Republike Srpske.

⁹ Finansiranje socijalne zaštite u Republici Srpskoj vrši se iz javnih prihoda koji se obezbjeđuju u budžetu Republike Srpske i u budžetima jedinica lokalne samouprave. U budžetu Republike Srpske obezbjeđuju se sredstva za: sufinansiranje prava na novčanu pomoć i pomoć i njegu drugog lica u visini od 50% iznosa prava, finansiranje prava na podršku u izjednačavanju mogućnosti djece i omladine sa smetnjama u razvoju, sufinansiranje troškova smještaja korisnika u ustanovama socijalne zaštite čiji je osnivač Vlada Republike Srpske, finansiranje održavanja navedenih ustanova, finansiranje i održavanje informacionog sistema socijalne zaštite, te razvojnih programa kojima se unapređuje sistem i djelatnost socijalne zaštite. Jedinica lokalne samouprave finansira ostala prava iz socijalne zaštite, a na osnovu Zakona o socijalnoj zaštiti („Službeni glasnik RS“, broj 37/12, 90/16).

¹⁰ Prema podacima BHAS u BiH ima ukupno 106 Centara za socijalni rad (59 u FBiH, 46 u RS i 1 u BDBiH)

¹¹ Prema podacima BHAS u 2015. godini u Centrima za socijalni rad u BiH zaposleno je 1372 osoba, od čega je 837 stručnih radnika različitih profila.

centara za socijalni rad suočavaju se i sa problemom postojanja arhitektonskih barijera koje onemogućavaju pristup dijelu korisnika usluga, te brojnim nedostacima u službenim prostorijama koji vrlo nepovoljno utiču na rad zaposlenih i kvalitet pruženih usluga (nedovoljan broj kancelarija, nenamjenski objekti, loše instalacije i nedostatak drugih materijalno-tehničkih uslova).

Poseban problem u području socijalne zaštite je nedovoljno razvijen integralni model socijalne zaštite u lokalnoj zajednici, što umanjuje mogućnosti korištenja svih raspoloživih resursa lokalne zajednice u pravcu otkrivanja i rješavanja problema sa kojima se pojedinci i ranjive skupine građana suočavaju. Ovaj nedostatak negativno se odražava na definisanje specifičnih problema i razvijanje odgovarajućih programa podrške građanima, u saradnji centara za socijalni rad sa organizacijama civilnog društva, privatnim sektorom, ustanovama u području zdravstva, obrazovanja, zapošljavanja i drugim subjektima čije je djelovanje na području lokalne zajednice relevantno za provedbu programa socijalne zaštite. Nepostojanje integralnog modela socijalne zaštite u lokalnoj zajednici otežava razvoj i provedbu projekata i programa zaštite i socijalne inkluzije specifičnih ranjivih korisničkih grupa u lokalnoj zajednici (mladi koji napuštaju javnu brigu, osobe sa invaliditetom, Romi, stare osobe, žene iz ruralnih područja, dugoročno nezaposleni itd), te usporava razvoj socijalnog poduzetništva, socijalnog stanovanja, volonterizma i socijalnih usluga.

U području socijalne zaštite i dalje dominiraju institucionalni oblici socijalne zaštite, što se nepovoljno odražava na razvoj i socijalnu inkluziju korisnika¹², a vaninstitucionalni oblici socijalne zaštite (hraniteljstvo, pomoć u kući, dnevni centri i dr. usluge) nedovoljno su razvijeni, uprkos činjenici da se jačanje vaninstitucionalne socijalne zaštite u određenom obimu ostvarilo kroz realizaciju nekoliko projekata u ovoj oblasti¹³, te da se neki od projekata i dalje provode¹⁴.

Prema posljednjim podacima Agencije za statistiku Bosne i Hercegovine za 2015 godinu u Federaciji BiH i Republici Srpskoj u domovima za djecu i omladinu bez roditeljskog staranja smješteno je 731 osoba, u ustanove socijalne zaštite za invalidnu djecu, omladinu i odrasle ometene u psihičkom i fizičkom razvoju smješteno je 1041 osoba, u ustanove socijalne zaštite za odrasle invalidne osobe smješteno je 282 osobe, dok je u ustanove socijalne zaštite za odrasle osobe na području cijele Bosne i Hercegovine smješteno 4850 osoba.

U BiH se otvaraju nove vizije i modeli osposobljavanja, obrazovanja, rehabilitacije i zapošljavanja osoba s invaliditetom. Riječ je o programima samozapošljavanja i socijalnog poduzetništva, koji nose potencijal za razvoj i kreiranje novih radnih mjesta i unapređenje prilika na tržištu rada za nezaposlene osobe s invaliditetom i druge teško zapošljive grupe.

Ključni problemi kojima će se baviti ovaj SPD, uključuju:

- Visoku stopu nezaposlenosti, posebno mladih, žena i dugoročno nezaposlenih;
- Nedovoljno ojačani kapaciteti institucija tržišta rada i službi zapošljavanja za efikasno implementiranje aktivnih mjera tržišta rada;
- Nedovoljan obuhvat nezaposlenih aktivnim mjerama tržišta rada (mladih, dugoročno nezaposlenih, teško zapošljivih, žena iz ruralnih područja, ranjivih kategorija žena i Roma);
- Nedovoljno razvijeni kapaciteti centara za socijalni rad i drugih ustanova u sistemu socijalne zaštite;
- Nedovoljno razvijene usluge socijalne zaštite;
- Nedovoljno razvijeni vaninstitucionalni oblici socijalne zaštite;
- Nedovoljno razvijen integralni model socijalne zaštite u lokalnoj zajednici;
- Nedovoljno razvijen međusektorski sistemski pristup prelaska iz svijeta obrazovanja u svijet rada, što uključuje i obrazovanje odraslih;
- Dalji razvoj kvalifikacijskog okvira (razvoj standarda zanimanja, standarda kvalifikacija za nove studijske programe i nastavne planove i programe definirane na ishodima učenja);
- Unapređenje ključnih kompetencija za cjeloživotno učenje na svim nivoima obrazovanja;
- Nedovoljan obuhvat i kvalitet predškolskog vaspitanja i obrazovanja;
- Nedovoljna usklađenost zakonodavstava nadležnih obrazovnih vlasti u BiH sa pravnom tekovinom EU (Direktiva o regulisanim profesijama);
- Osiguranje kvaliteta na svim nivoima obrazovanja i vrstama obrazovanja/učenja.

¹² Prema istraživanjima Custom Concepta od 30. juna 2016. godine broj djece bez roditeljskog staranja koja su zbrinuta u sistemu socijalne zaštite u BiH kreće se između 1640 i 2435.

¹³ Projekat IPA 2011 - „Podrška davaocima socijalnih usluga i unapređenje kapaciteta za praćenje“ EU SOCEM i projekat UNICEF-a „Jačanje sistema socijalne zaštite i socijalne inkluzije djece u BiH“ (SPIS)

¹⁴ UNICEF- program „Transformacija institucija i prevencija razdvajanja djece od porodica“

Suočavajući se sa gore navedenim problemima, SPD Zapošljavanje, obrazovanje i socijalne politike se fokusira na predložene intervencije koje trebaju osigurati veće mogućnosti zapošljavanja, te povećanje broja zaposlenih osoba u BiH putem provođenja aktivnosti u području obrazovanja i kreiranja inkluzivnog zaposlenja. SPD će pružiti smjernice i odrediti akcije za osiguranje rasta zaposlenosti u BiH, poboljšanje obrazovnih sistema u BiH da bi bili u skladu sa potrebama tržišta rada, kao i unapređenje institucionalnih kapaciteta, poboljšanje socijalnih usluga i povećanje socijalne uključenosti.

Da bi sektor obrazovanja uspješno odgovorio na trenutne i buduće zahtjeve tržišta rada za odgovarajućim vještinama, postoji potreba za modernim obrazovnim institucijama sa dovoljno autonomije koje su osposobljene da pruže obrazovanje i obuku različitim grupama i imaju za cilj bolju socijalnu inkluziju i koheziju. Stoga je neophodna dalja izgradnja institucionalnih i ljudskih kapaciteta kako bi se uspješno odgovorilo na različite potrebe stanovništva, sa fokusom na mlade i druge koji se suočavaju sa rizikom socijalne isključenosti prilikom ulaska na tržište rada. Ovo zahtjeva koordiniranu međusektorsku saradnju (rad i zapošljavanje, obrazovanje, poslodavci, socijalni partneri, itd.), i izgradnju kapaciteta u ministarstvima i institucijama nadležnim za razvoj ljudskih resursa.

U tom kontekstu, razvoj i provođenje kvalifikacijskog okvira za cjeloživotno učenje i sistema osiguranja kvaliteta na svim nivoima obrazovanja, kao i lakše priznavanje kvalifikacija su prioriteti koji će direktno doprinijeti razvoju ljudskih resursa. Prema tome, ovo bi trebalo da bude u fokusu buduće pomoći EU.¹⁵

Izveštaj Evropske komisije o Bosni i Hercegovini za 2016. godine, između ostalog, ukazuje na potrebu revidiranja Akcionog plana za rješavanje problema Roma u oblastima zapošljavanje, stanovanja i zdravstvene zaštite. Vijeće ministara je BiH je na svojoj 108 sjednici održanom 19. jula 2017. godine, usvojilo Akcioni plan BiH za rješavanje problema Roma u oblastima zapošljavanja, stanovanja i zdravstvene zaštite od 2017. do 2020. godine. Uprkos činjenici da AP predviđa da će njegovi ciljevi biti finansijski podržani od strane države, puna implementacija će biti moguća samo putem dodatnih finansijskih resursa od strane donatora.

Cilj ovog Akcionog plana je poboljšanje institucionalnih kapaciteta za pitanja Roma (sa naglaskom na Vijeće nacionalnih manjina Parlamentarne skupštine BiH, Vijeće nacionalnih manjina FBiH, Vijeće za nacionalne manjine RS), poboljšanje zaposlenosti i samozapošljavanja Roma, životnih uslova romske populacije kao i poboljšanje dostupnosti i kvaliteta zdravstvene zaštite romske populacije.

Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine je, između ostalog, nadležno za promociju i zaštitu individualnih i kolektivnih ljudskih prava i sloboda, kreiranje i sprovođenje aktivnosti u cilju ispunjavanja obaveza u pogledu puteva BiH prema evroatlantskim posebno u pogledu primjene Evropske konvencije o ljudskim pravima i osnovnim slobodama i njenih protokola itd.

U cilju ispunjavanja obaveza vezanih za praćenje stanja i pripremu izvještaja o stanju ljudskih prava u Bosni i Hercegovini i promociji i primjeni evropskih standarda o ljudskim pravima, neophodno je osigurati uspostavljanje mehanizma za globalno praćenje stepena društvene isključenosti socijalnih kategorija (ranjivih grupa) stanovništva.

Sprovođenje preporuka o ljudskim pravima iz mehanizama ljudskih prava u nacionalne politike i programe zahtijeva efikasnu koordinaciju i analitički okvir i harmoničan metodološki pristup.

¹⁵ Prema Izvještaju za 2015. godinu, BiH je pozvana da postane član Savjetodavne grupe za EQF, kako bi razvila i okončala kvalifikacijski okvir (QF) u BiH.

SWOT analiza

Analiza SNAGA	Analiza SLABOSTI
<p><u>Institucionalni okvir</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Postojanje nadležnih institucija, relevantnih zakona i mehanizama za implementaciju • Razvijeni institucionalni kapaciteti (nadležnih institucija) sektora obrazovanja • Postojanje strateških razvojnih planova i akcionih planova sektora obrazovanja • Uspostavljena saradnja i koordinacija sa domaćim i međunarodnim institucijama/organizacijama i njeno stalno poboljšanje • Uspostavljen socijalni dijalog kroz ekonomsko-socijalne savjete na nivou entiteta i BD BiH • Postoji politička podrška reformskim procesima unutar sektora kroz Reformsku agendu <p><u>Ljudski resursi</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Institucije raspolažu ljudskim resursima sa odgovarajućim kvalifikacijama • Uspostavljena systemska podrška za poboljšanje ljudskih resursa • Adekvatni kapaciteti NVO-a koji djeluju neformalno u oblastima obrazovanja i socijalne zaštite • Stečena znanja na jačanju kapaciteta institucija i zapošljavanja mladih, teže zapošljivih kategorija i dugoročno nezaposlenih u sektoru zapošljavanja • Veliki potencijal radne snage u BiH <p><u>Procesi</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Postojanje politika u oblasti obrazovanja i usavršavanja • Propisi usaglašeni sa međunarodnim i EU standardima u oblasti obrazovanja • U toku je unapređenje procedura u javnim službama za zapošljavanje • Postojeći nivo statističkog monitoringa u relevantnim oblastima je zadovoljavajući • Postojanje relevantnih strateških dokumenata i inicijativa • Razvoj inicijativa poslodavaca za organizovanje i realizaciju programa praktične obuke, dodatnog obrazovanja i prekvalifikacije učenika i odraslih • Ratifikovan je značajan broj međunarodnih dokumenata u vezi sa sektorom • Postojanje relevantnog pravnog okvira za funkcionisanje sektora • Ključni pravci reformi definisani su akcionim planovima Reformske agende i EU ih smatra relevantnim i zadovoljavajućim 	<p><u>Institucionalni okvir</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Nedovoljno razvijeno javno-privatno partnerstvo u sektoru • Obrazovni sistemi nisu dovoljno prilagođeni tržištu rada • Složen mehanizam institucionalne saradnje u FBiH • Nedovoljno razvijeno tržište rada • Nedovoljno definisane potrebe tržišta rada • Strukturne rigidnosti još uvijek štete stvaranju novih radnih mjesta • Nepostojanje reformskog programa za upravljanje javnim finansijama • Socijalna prava i ostale usluge su definisane prema statusu, a ne prema potrebama i različito su regulisane u pogledu uslova za ostvarivanje prava i njihov obuhvat u FBiH (npr. socijalna pomoć, dječiji dodaci i dr.) • Slabo razvijeno socijalno preduzetništvo • Nedovoljno razvijeni vaninstitucionalni oblici socijalne zaštite • Nedostatak sveobuhvatnih statističkih podataka u oblasti tržišta rada i socijalne zaštite • Nedostatak relevantnih analiza i istraživanja u oblasti tržišta rada i socijalne zaštite • Nedovoljno razvijeni kapaciteti centara socijalnog rada • Nedostatak sredstava za financiranje programa zapošljavanja i socijalne zaštite • Nedovoljno razvijeni kapaciteti institucija tržišta rada • Nedovoljno razvijene politike tržišta rada • Nepotpun strateški okvir na nivou BiH u oblasti obrazovanja i mladih • Nepostojanje zakona o predškolskom vaspitanju i obrazovanju usklađenog sa Okvirnim zakonom o predškolskom obrazovanju i vaspitanju u BiH u dva kantona • Nedovoljno harmonizovani zakoni o srednjem stručnom obrazovanju ili njihovo nepostojanje u skladu sa Okvirnim zakonom (u tri kantona) i neadekvatna zakonska rješenja • Neadekvatno usklađeni zakoni o visokom obrazovanju sa Okvirnim zakonom o visokom obrazovanju u BiH • Neadekvatni mehanizmi saradnje između obrazovanih institucija i poslodavaca • Nedovoljno harmonizovane upisne politike i nastavni planovi i programi u srednjem i visokom obrazovanju sa potrebama tržišta rada • Nedovoljno praktične obuke i praktičnog rada unutar sektora obrazovanja <p><u>Ljudski resursi</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Nedovoljno stručnog osoblja u zapošljavanju, obrazovanju i socijalnom sektoru

<ul style="list-style-type: none"> • Postoje strateški dokumenti u oblasti obrazovanja i mladih¹⁶ • Odluke o toku procesa reformi su u skladu sa evropskim standardima • Primjena koncepta cjeloživotnog učenja je u toku • Nastavak procesa usklađivanja propisa sa politikom tržišta rada u oblastima rada, zapošljavanja i obrazovanja, što će omogućiti vertikalnu i horizontalnu mobilnost učenika, studenata, nastavnog osoblja i radne snage • Uvođenje standarda i procedura za sertifikaciju ponuđača obrazovanja odraslih • U toku je proces deinstitutionalizacije i transformacije ustanova socijalne zaštite • Uvođenje novih modela pružanja socijalnih usluga <p><u>Infrastruktura</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Postojeći nivo sektorske infrastrukture 	<ul style="list-style-type: none"> • Nedovoljno programa stručnog usavršavanja u sektorima obrazovanja, zapošljavanja i socijalne zaštite • Nedovoljno razvijene horizontalnih vještina (strani jezici i dr.) zaposlenih • Nedostatak dostupnih stručnih obuka koje omogućavaju razvoj porodičnog posla i samoodrživih domaćinstava (limara, zidara, drvodjelja, staklara i dr.) • Neadekvatna radna snaga (koja ne odgovara potrebama tržišta rada, zbog nedostatka neophodnih znanja i vještina) i izražena emigracija stručne radne snage • Značajan broj registrovanih nezaposlenih lica, koji u stvari rade u neformalnoj ekonomiji • Teško zapošljavanje ranjivih grupa • Nedovoljna socijalna uključenost ranjivih grupa koje se suočavaju sa posebnim izazovima u smislu integraciju na tržište rada • Niska stopa aktivnosti i zaposlenosti (posebno žena); visoka nezaposlenost (posebno mladih u ruralnim područjima i nekvalifikovane radne snage) • Slaba mobilnost radne snage u zemlji • Nedovoljana informisanost o mogućnostima korišćenja programa EU podrške • Nedovoljno razvijeni kapaciteti službi za zapošljavanje • Nedovoljno razvijeni kapaciteti centara za socijalni rad • Nedovoljno razvijene preduzetničke vještine učenika i studenata <p><u>Procesi</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Nedovoljan učinak aktivnih politika zapošljavanja na povećanje zapošljavanja (nedovoljno stvorenih novih radnih mjesta u BiH) • Nedostatak efikasnog mehanizma za osiguranje provođenja zakona i strateških dokumenata na pojedinim nivoima vlasti u BiH (nedovoljno provođenje „na terenu“) • Nepotpuno harmonizovana zakonodavstva/procedure u obrazovanju, uključujući priznavanje kvalifikacija • Nedostatak sredstava za provođenje programa dodatnog obrazovanja i prekvalifikacije, obuke i dodatnih obuka u zanimanjima koja se traže na tržištu • Nedovoljan uticaj poslodavaca u vezi upisa u institucije srednjeg stručnog obrazovanja ili visokog obrazovanja na pojedinim nivoima vlasti u BiH • Nedovoljno regulisano područje profesionalne orijentacije • Nedovoljno razvijen sistem statističkog izvještavanja u obrazovanju i nedovoljno razvijeno praćenje u skladu sa trenutnim indikatorima definisanim na međunarodnom nivou
---	--

¹⁶ Detaljnije u dijelu 2.1.1. Sektorske strategije i politike u BiH

	<ul style="list-style-type: none"> • Nedovoljno razvijeni instrumenti/alati za procjenu kvaliteta obrazovanja na svim nivoima • Nedostatak kontinuiranih programa stručne obuke zaposlenih u sektoru • Uslovi tržišta rada su još teški (nedostatak novih radnih mjesta, rigidnost tržišta i dr.) • Nedostatak adekvatnih programa i obuke dostupnih mladima kako bi stekli vještine i kvalifikacije za lakši pristup tržištu rada • Nedostatak planiranja socijalnog razvoja sektora na lokalnom nivou • Nerazvijeno praćenje i procjena intervencija aktivnih mjera tržišta rada (slabo mjerenje učinaka preduzetih aktivnosti) • Nedostatak dostupnih aktivnih mjera tržišta rada za dugoročno nezaposlene i druge ranjive grupe (osobe sa onesposobljenjima, mlade, nekvalifikovanu radnu snagu) • Nedovoljno promovisane aktivne mjere prekvalifikacije i dokvalifikacije i obuke kod poslodavaca • Nedostatak poslova koji se nude na tržištu rada • Slaba održivost provedenih projekata u socijalnoj zaštiti <p><u>Infrastruktura</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Nedovoljna opremljenost za izvođenje praktične obuke na svim nivoima obrazovanja • Nedovoljno razvijena materijalna i tehnička oprema u sektoru • Potreba za razvojem postojeće strukture informaciono-komunikacione tehnologije za podršku bržem provođenju reformskih procesa • Nedovoljan ulaganja i mali broj preduzeća koja mogu da zaposle veliki broj ljudi i nedovoljan broj MSP • Nedovoljan broj programa za stimulaciju upisa učenika za zanimanja koja se traže na tržištu rada (stipendije, promocija zanimanja sa neiskorišćenim potencijalom i dr.) na pojedinim nivoima vlasti u BiH
Analiza MOGUĆNOSTI (Infrastruktura N/A)	Analiza PRIJETNJI
<p><u>Institucionalni okvir</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Uspostavljanje javno-privatnog partnerstva • Mogućnost saradnje sa civilnim sektorom u regionu • Unapređenje socijalnog dijaloga <p><u>Ljudski resursi</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Jačanje administrativnih i finansijskih kapaciteta za implementaciju mjera tržišta rada Federacije BiH, Republike Srpske, BD BiH i kantona u FBiH • Samozapošljavanje kao jedan od načina rješavanja problema nezaposlenosti u BiH • Jačanje prakse volontiranja u socijalnoj zaštiti 	<p><u>Institucionalni okvir</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Nastavni planovi i programi ne prate potrebe tržišta rada u dovoljnoj mjeri • Negativan politički uticaj na implementaciju reformskih procesa • Nepotpuno zakonodavstvo i neujednačena implementacija postojećeg zakonodavstva u oblasti obrazovanja i mladih • Programi u nekim zanimanjima u srednjem obrazovanju neadekvatni potrebama tržišta rada • Spor razvoj malih i srednjih preduzeća na tržištu • Nedovoljna budžetska izdvajanja i budžetska ograničenja za sprovođenje reformi uključujući adekvatno rješavanje potencijalnih negativnih rezultata reformi <p><u>Ljudski resursi</u></p>

<ul style="list-style-type: none"> • Stručnost u razvoju obrazovanja koje pruža NVO za djecu sa teškoćama u razvoju • Priliv značajnih doznaka iz inostranstva • Bilateralna podrška vlada susednih zemalja vezanih za studiranje u inostranstvu • Regionalna, evropska i globalna saradnja u oblasti obrazovanja <p><u>Procesi</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Razvoj instrumenata za praćenje potreba tržišta rada • Dostupnost programa podrške EU (ERASMUS +, Horizon 2020, CEEPUS - multilateralni program razmjene itd.) • Postojanje donatorskih sredstava (projektna aktivnosti) • Proces pristupanja EU • Regionalna saradnja (sporazumi sa drugim zemljama od značaja za sektor) • Razmjena iskustava sa zemljama regiona i EU (primjeri dobre prakse) • Oporavak svjetske ekonomije • Povećanje ekonomskih aktivnosti 	<ul style="list-style-type: none"> • Starenje stanovništva • Mladi i visoko kvalifikovani ljudi koji dolaze u inostranstvo zbog nedostatka posla (odliv mozgova) <p><u>Procesi</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Nedostatak ponude novih radnih mesta • Smanjenja ekonomska aktivnost • Visok indeks korupcije • Neformalna ekonomija • Nekritično prihvatanje međunarodnih obaveza • Nedovoljne veze između preduzeća i obrazovnih institucija • Nedostatak kontinuiteta u sprovođenju sektorskih reformi • Postizborno formiranje vlasti na svim nivoima može usporiti usvajanje dokumenata <p><u>Infrastruktura</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Smanjena donatorska podrška sektoru u smislu infrastrukturnih potreba
---	---

2. PROCJENA SEKTORSKOG PRISTUPA

2.1. Kriterijumi procjene

2.1.1. Sektorske strategije i politike u BiH

Do 2014. godine politike zapošljavanja i tržišta rada u BiH bile su zasnovane na Strategiji zapošljavanja u BiH za period 2010. do 2014. godine. Strategiju zapošljavanja u BiH 2010-2014 je izradio Koordinacioni odbor uz koordinaciju Ministarstva civilnih poslova BiH, uključujući nadležne institucije u oblasti zapošljavanja, privrede i finansija na nivou BiH, Republike Srpske, Federacije BiH i BD BiH, kao i predstavnike radnika i poslodavaca. Strategija je imala za cilj da se poboljša produktivan i slobodan izbor zaposlenja za sve radnike, poveća kvalitet i kvantitet radnih mjesta, istovremeno promovisući socijalnu inkluziju i borbu protiv rodne nejednakosti. Ona je bila okvirni dokument, u skladu s kojim su vlasti Federacije BiH, Republike Srpske i Brčko Distrikta BiH formulisali politike i programe za njeno sprovođenje.

S obzirom na to da je Strategija zapošljavanja u BiH za period 2010-2014. godine istekla, pokrenuta je izrada Strategije zapošljavanja BiH za period do 2020. godine, s namjerom da se ista bude usklađena sa Evropskom strategijom zapošljavanja 2020, Strategijom jugoistočne Evrope 2020 i drugim zahtjevima procesa evropskih integracija. Planirano je da nova strategija definiše politike i smjernice koji se odnose na ekonomski rast, praćen rastom zapošljavanja, razvojem ljudskih resursa i upravljanjem tržištem rada.

Slično tome, Strategija zapošljavanja u Republici Srpskoj za period 2016-2020 je izrađena u skladu sa pomenutim međunarodnim standardima. Ciljevi ove strategije čine nastavak ciljeva utvrđenih Strategijom zapošljavanja Republike Srpske 2011-2015. U FBiH se trenutno implementira Strategija posredovanja u zapošljavanju i u toku je izrada nove strategije zapošljavanja FBiH 2017-2020. godine.

U martu 2011. godine Vijeće ministara BiH je usvojilo Odluku o usvajanju Osnova kvalifikacijskog okvira u BiH¹⁷. Dokument obuhvata sve nivoe obrazovanja, izradu i uspostavljanje kvalifikacijskog okvira u BiH, zasnovanog na Evropskom kvalifikacijskom okviru (EFQ) i pružajući važne pravce za cjeloživotno učenje i povezivanje obrazovanja i tržišta rada na smislen način. U 2013. godini, uspostavljena je Komisija za kvalifikacijski okvir sa mandatom da pripremi akcioni plan za razvoj kvalifikacijskog okvira u BiH, koji je Vijeće ministara BiH usvojilo u februaru 2015. godine. Odluka o usvajanju Akcionog plana za izradu i provođenje kvalifikacijskog okvira u BiH 2014-2020¹⁸ predstavlja plan svih glavnih aktivnosti za izradu kvalifikacijskog okvira za sve institucije i pojedince, koji će, u skladu sa svojim nadležnostima, biti uključeni u izradu i primjenu kvalifikacijskog okvira.

Pored navedenog, Vijeće ministara BiH je 2014. godine usvojilo dva bitna dokumenta:

- (i) Principi i standardi u obrazovanju odraslih u BiH¹⁹, koji se zasniva na međunarodnim i evropskim principima i standardima obrazovanja odraslih. Dokument predstavlja usaglašeni okvir za nadležne obrazovne i druge vlasti u BiH da djeluju u skladu sa svojim ustavnim i zakonskim nadležnostima, izrade, provode i koordiniraju politike i zakonodavstvo o obrazovanju odraslih, prate, ocjenjuju i razmatraju stanje u ovoj oblasti i dogovore, predlože i preduzmu mjere za njegovo poboljšanje; i
- (ii) Strateška platforma razvoja obrazovanja odraslih u kontekstu cjeloživotnog učenja u BiH, za period 2014-2020 (Platforma)²⁰, koja ističe doprinos koji cjeloživotno učenje/obrazovanje odraslih treba da ima na socio-ekonomski oporavak, više prilika za posao i kompetentnost na tržištu znanja, kao i povećanje mobilnosti i profesionalne fleksibilnost pojedinaca. Platforma je alat za rješavanje socijalnih i ekonomskih problema u BiH.

¹⁷ Službeni glasnik BiH, 33/11, 39/12

¹⁸ Službeni glasnik BiH 28/15

¹⁹ Službeni glasnik BiH, 39/14

²⁰ Službeni glasnik BiH, 96/14

Vijeće ministra BiH je usvojilo Prioritete za razvoj visokog obrazovanja u BiH za period 2016-2026²¹, kao i priručnik za izradu standarda kvalifikacija i zanimanja u visokom obrazovanju.

Takođe, Vijeće ministara BiH je 2015. godine usvojilo Odluku o usvajanju Mape puta za implementaciju EU Direktive o regulisanim profesijama 2005/36/EC i 2013/55/EU.²² Time su se stvorile administrativne pretpostavke za preduzimanje aktivnosti na provođenju preporuka iz Mape puta. Pored navedenog, povećaće se nivo usklađenosti relevantnog domaćeg zakonodavstva sa predmetnom EU Direktivom što je svakako obaveza Bosne i Hercegovine na njenom putu ka članstvu u EU. Članom 3. Odluke zaduženo je Ministarstvo civilnih poslova BiH da Vijeću ministara BiH dostavi prijedlog odluke o imenovanju koordinatora i kontakt tačke za BiH. S tim u vezi, Vijeće ministara BiH je na prijedlog Ministarstva civilnih poslova BiH usvojio Odluku o određivanju koordinirajuće institucije i kontakt tačke za primjenu Mape puta za implementaciju EU Direktive o regulisanim profesijama 2005/36/EZ i 2013/55/EU, zajedno sa instrumentima za usklađivanje zakonodavstva BiH sa pravnim tekovinom EU, a u skladu sa Odlukom o postupku usklađivanja zakonodavstva BiH sa pravnim tekovinama EU.²³

Pored navedenog, sljedeći dokumenti usvojeni od strane:

- i. FBIH: Strateški pravci razvoja visokog obrazovanja u FBIH od 2012 do 2020 – sinergija i partnerstvo; Program mjera za borbu protiv korupcije u visokom obrazovanju u FBIH – Transparentnost, legalitet i usklađenost sa procedurama za bolje visoko obrazovanje; Operativni plan aktivnosti za provođenje mjera i preporuka sadržanih u analizi stanja u području srednjeg obrazovanja sa prijedlogom mjera za harmonizaciju obrazovanja sa potrebama privrede u FBIH; Strateški pravci razvoja karijerne orijentacije u FBIH za period 2015-2020;
- ii. Republika Srpska: Strategija razvoja obrazovanja Republike Srpske 2016-2021; Akcioni plan Strategije razvoja obrazovanja Republike Srpske za period 2016-2021 i Omladinska politika Republike srpske od 2016 do 2020
- iii. Brčko distrikt BiH: Program razvoja visokog obrazovanja u Brčko distriktu BiH za period 2010-2019; Strategija za mlade Brčko distrikta BiH za period od 2013. do 2018. godine.

Za oblast socijalne zaštite na nivou BiH relevantni su dokumenti: Politika u oblasti invalidnosti u BiH²⁴ i „Okvirna politika unapređenja ranog rasta i razvoja djece u BiH“²⁵, dok su na nivou entiteta važni strateški dokumenti: Strategija unapređenja društvenog položaja lica sa invaliditetom RS za period 2017-2026, Strategija za unaprijeđenje prava i položaja osoba sa invaliditetom u FBIH 2016-2021, Strategija unapređenja socijalne zaštite djece bez roditeljskog staranja u RS (2015-2020) i Strategija deinstitucionalizacije i transformacije ustanova socijalne zaštite u FBIH (2014-2020).

Pored navedenih, u području socijalne zaštite na nivou entiteta značajni su dokumenti Politika za unapređenje ranog rasta i razvoja djece u FBIH, Politika za unapređenje ranog rasta i razvoja djece u RS, te Strateški plan za unaprijeđenje ranog rasta i razvoja djece u FBIH za period 2013-2017, Program za rani rast i razvoj djece u Republici Srpskoj za period od 2016-2020 i dokument Javne politike o razvoju hraniteljstva u FBIH.

Za izradu dokumenata u oblasti invalidnosti korišten je, između ostalog, Akcioni plan Vijeća Evrope sa ciljem promovisanja punog učešća osoba sa invaliditetom u društvu: poboljšanje kvaliteta života osoba sa invaliditetom u Evropi 2006-2015, te Strategija u oblasti invalidnosti Vijeća Evrope 2016-2023.

Navedenim strateškim dokumentima u oblasti socijalne zaštite aktualizirani su brojni problemi sa kojima se suočavaju građani BiH, odnosno pojedinci i ranjive skupine stanovništva (osobe sa invaliditetom, Romi, mladi koji napuštaju sistem brige u socijalnoj zaštiti, stara lica, djeca bez roditeljskog staranja i dr.), te fokusirane aktivnosti koje je potrebno provesti u pravcu poboljšanja društvenog položaja navedenih grupacija, a posebno su istaknute potrebe jačanja kapaciteta centara za socijalni rad, jačanje vaninstitucionalnih formi socijalne zaštite i razvoj integralnog modela socijalne zaštite u lokalnim zajednicama.

²¹ Službeni glasnik BiH, 35/16

²² Službeni glasnik BiH, 10/16

²³ Službeni glasnik BiH, 75/16

²⁴ „Službeni glasnik BiH“, broj 76/08

²⁵ „Službeni glasnik BiH“, broj 36/12

2.1.2. Struktura, upravljanje i kapaciteti institucija

U skladu sa Ustavom BiH, oblasti rada, zapošljavanja, obrazovanja i socijalne politike su u nadležnosti relevantnih tijela Federacije BiH, Republike Srpske i BD BiH, odnosno kantona u FBiH u oblasti obrazovanja i socijalne politike. Ministarstvo civilnih poslova je nadležno za obavljanje poslova i izvršavanje zadataka, koji su u nadležnosti Bosne i Hercegovine u oblasti rada, zapošljavanja, obrazovanja, socijalne zaštite i penzija i koji se odnose na definisanje osnovnih principa koordinacije aktivnosti, usklađivanja planova entitetskih tijela vlasti i definisanje strategije na međunarodnom planu. Agencija za rad i zapošljavanje BiH koordinira aktivnosti sa zavodima za zapošljavanje Federacije BiH, Republike Srpske i BD BiH.

Ministarstvo rada i socijalne politike FBiH i Ministarstvo rada i boračko-invalidske zaštite Republike Srpske nadležni su za usvajanje i implementaciju zakonodavstva, implementaciju strategija, implementaciju donatorskih i IPA projekata u oblasti rada i zapošljavanja. U FBiH postoje kantonalna ministarstva za socijalnu politiku te određen broj ministarstava rada.

Javne službe za zapošljavanje (PES) organizovane su na nivou Federacije BiH, Republike Srpske i BD BiH, a dalje su decentralizovane na kantonalnom nivou u FBiH. Zavod za zapošljavanje FBiH koordinira aktivnost 10 kantonalnih JSZ, čije su funkcije i nadležnosti regulisane Zakonom o posredovanju i materijalnoj sigurnosti nezaposlenih lica FBiH. Kanton Sarajevo, Kanton 10 (Livno) i Unsko-sanskog kantona imaju svoje zakone o zapošljavanju, koji su usklađeni sa zakonom FBiH. U Republici Srpskoj strukturu čini Zavod za zapošljavanje Republike Srpske koji ima 6 regionalnih filijala i 58 lokalnih biroa. Zavod za zapošljavanje Brčko Distrikta BiH je samostalna javna ustanova, koja implementira Zakon o zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti u Brčko Distriktu.

Zavodi za zapošljavanje Federacije BiH i Republike Srpske su uključeni u ukupnu koordinaciju i metodološki razvoj, dok su lokalni birovi uglavnom zaduženi za sprovođenje aktivnih i pasivnih politika tržišta rada. Više detalja o institucijama u ovoj oblasti možete pronaći u Aneksu 1.

U skladu sa ustavnim uređenjem BiH, oblast obrazovanja je u punoj i nepodijeljenoj nadležnosti Republike Srpske, deset kantona u Federaciji BiH i Brčko distriktu BiH, koji imaju svoja ministarstva, odnosno odjeljenje za obrazovanje, što zahtjeva visok stepen koordinacije na državnom nivou. Standardi za obrazovanje – dopuniti (u nadležnosti države BiH. HEA da dopuni

Na nivou BiH usvojena su četiri okvirna zakona:

1. Okvirni zakon o visokom obrazovanju u Bosni i Hercegovini²⁶,
2. Okvirni zakon o predškolskom odgoju i obrazovanju u Bosni i Hercegovini²⁷,
3. Okvirni zakon o srednjem stručnom obrazovanju i obuci u Bosni i Hercegovini²⁸, i
4. Okvirni zakon o osnovnom i srednjem obrazovanju u Bosni i Hercegovini²⁹.

Zakon o Agenciji za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje³⁰ je donesen 2007. godine i ovim zakonom je osnovana Agencija.

Svi zakoni u entitetu Republika Srpska, kantonima i Brčko distriktu BiH, kao i drugi propisi iz oblasti obrazovanja treba da se usklađuju sa odredbama okvirnih zakona BiH.

Nadležna ministarstva obrazovanja imaju svoje zakone u obrazovanju, budžet za obrazovanje, obrazovne politike i sva druga prava i obaveze koja proističu iz mandata nadležnih obrazovnih vlasti.

Na nivou FBiH postoji i Federalno ministarstvo obrazovanja i nauke čije nadležnosti su propisane Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o federalnim ministarstvima i drugim tijelima federalne uprave³¹.

Pored ovih institucija, obrazovni sistem čini i devet pedagoških institucija³² i tri agencije na državnom nivou: Agencija za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje, Agencijaza razvoj visokog obrazovanja i osiguranje

²⁶ „Službeni glasnik BiH“, br. 59/07 i 59/09

²⁷ „Službeni glasnik BiH“, broj 88/07

²⁸ „Službeni glasnik BiH“, broj 63/08

²⁹ „Službeni glasnik BiH“, broj 18/03

³⁰ „Službeni glasnik BiH“, broj 88/07

³¹ „Službene novine Federacije BiH“, br. 58/02,019/03,038/05 i 2/06)

³² Republički pedagoška zavod je organizaciona jedinica u okviru Ministarstva prosvjete I culture Republike Srpske

kvaliteta i Centar za informisanje i priznavanje dokumenata iz područja visokog obrazovanja. U Republici Srpskoj postoje Zavod za obrazovanje odraslih i Agencija za akreditaciju visokoskolskih ustanova u RS.

Pedagoški zavodi su zaduženi za profesionalno praćenje obrazovnih institucija, tj. izradu nastavnog plana i programa, afirmaciju novih pristupa i metoda u obrazovnom procesu, organizaciju obuka za nastavnike, direktore škola, te druge aktivnosti koje su u njihovoj nadležnosti. U kantonima u kojima ne postoje pedagoški zavodi njihove zadatke izvršavaju ministarstva nadležna za obrazovanja.

Ministarstvo civilnih poslova BiH koordinira oblast mladih. Unutar Sektora za obrazovanje MCP-a uspostavljen je Odsjek za mobilnost i mlade koji pruža administrativno-tehničku podršku Komisiji. Takođe, postoji Komisija za koordinaciju pitanja mladih u BiH koja djeluje kao stalno savjetodavno tijelo prema uspostavljenim strukturama za koordinaciju omladinskog sektora u BiH.

U oblasti mladih na nivou FBiH postoji Ministarstvo kulture i sporta FBiH a u Republici Srpskoj Ministarstvo porodice, omladine i sporta RS-a čije su nadležnosti utvrđene relevantnim zakonima.³³

Kantonalna ministarstva za obrazovanje unutar FBiH su nadležna za pitanja mladih. U Brčko distriktu BiH pitanja mladih su u nadležnosti Odjela za stručne i administrativne poslove Vlade Brčko distrikta BiH.

Reformski kapaciteti za sprovođenje ciljeva sektorske politike obrazovanja i postepeni pristup zahtjevima EU integracija i relevantnim standardima se razvijaju kontinuirano od 2000. godine. Razvoj kapaciteta različitih institucija u svakom podsektoru je ojačan kroz primjenu ciljanih sredstava, ali i u značajnoj mjeri kroz institucionalnu izgradnju u okviru IPA I.

Nedostatak adekvatnih kapaciteta odnosi se i na institucije odgovorne za formulisanje i sprovođenje politike zapošljavanja. Značajan dio projekata vezanih za zapošljavanje podržanih od strane EU i drugih međunarodnih agencija je bio usmjeren na razvoj kapaciteta institucija za zapošljavanje i JSZ, sa određenom podrškom aktivnim politikama tržišta rada u okviru sredstava IPA 2014.

Postoje aktivne mjere tržišta rada koje se bave zapošljavanjem mladih (posebno licima koja prvi put traže posao), kao i dugoročnom nezaposlenošću, ali njihova implementacija zahtijeva više napora i više sredstava.

Takođe, niski kapaciteti JSZ u BiH kao nosioca aktivnih mjera zapošljavanja usporavaju uspješnu implementaciju gore navedenih politika. Kao rezultat projekata finansiranih od strane donatora, JSZ su značajnije uključene u pružanje usluga zapošljavanja nezaposlenih, kao i aktivnostima na tržištu rada. Istovremeno, trenutni napor EU i drugih međunarodnih agencija su takođe fokusirani na nastavak izgradnje kapaciteta u ovoj oblasti. Delegacija EU u BiH je u procesu formulisanja pripremnih radnji usmjerenih na jačanje učinkovitosti i efikasnosti JSZ tako što će se izvršiti detaljni funkcionalni pregled JSZ. Procjena potreba biće dopunjena funkcionalnim pregledom i fokusiraće se na zahtjeve infrastrukture i IT i ostale logističke aspekte JSZ. Takođe, putem kreditnog zaduženja kod Svjetske banke – Međunarodne banke za obnovu i razvoj (IBRD), u toku je realizacija projekata podrške zapošljavanju u Bosni i Hercegovini, koji ima cilj povećanje zaposlenosti putem aktivnih mjera zapošljavanja, jačanje javnih službi zapošljavanja Republike Srpske i Federacije BiH, kao i za unapređenje sistema upravljanja i monitoringa.

Ministarstvo civilnih poslova BiH je koordiniralo četvrti ciklus Torino procesa 2016/17 (pregled napretka u VET-u i politikama zasnovanim na evidencijama) i prvu samostalnu procjenu (the first self-led assesment). Ovo je bio veliki napredak ali i izazov i odgovornost za obrazovne vlasti za cjelokupan proces. Kao što je navedeno u Izvještaju o Torinskom procesu, BiH je napravila stabilan napredak, vodeći ka efikasnom institucionalnim uređenju, dobrim praksama i inovativnim inicijativama u skladu sa smjernicama EU.

Institucionalni kapaciteti za efikasno provođenje kvalifikacijskog okvira u BiH ostaje važan izazov. U Osnovama kvalifikacijskog okvira (BQF) je navedeno uspostavljanje Komisije za kvalifikacijski okvir sa mandatom da pripremi akcioni plan za izradu kvalifikacijskog okvira. Komisija je pripremila Akcioni plan za izradu i provođenje

³³ Zakona o omladinskom organizovanju Republike Srpske ("Službeni glasnik Republike Srpske", br. 98/04, 119/08 i 1/12) i Zakon o mladima Federacije Bosne i Hercegovine, "Službene novine Federacije BiH", broj 36/10

kvalifikacijskog okvira u BiH za period 2014-2020. godina, koji je usvojio Savjet ministara BiH u februaru 2015. godine. Međuresorna komisija predviđena u Akcionom planu nije formirana.

U Republici Srpskoj nosioci socijalne zaštite su Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite RS i jedinice lokalne samouprave, putem centara za socijalni rad. Na području FBiH nadležnosti u oblasti socijalne zaštite podijeljene su između Federacije BiH i kantona, odnosno Federalnog ministarstva rada i socijalne politike i kantona u kojima nadležnost za oblast socijalne zaštite imaju posebna ministarstva. U Brčko Distriktu BiH nadležnost za oblast socijalne zaštite ima Odjeljenje za zdravstvo i ostale usluge – Pododjeljenje za socijalnu zaštitu. Na nivou BiH koordinacijsku ulogu u oblasti socijalne zaštite ima Ministarstvo civilnih poslova BiH.

U području društvene brige za osobe sa invaliditetom VM BiH je osnovalo Vijeće za osobe sa invaliditetom BiH, kao stalno, profesionalno, savjetodavno i međusektorsko koordinaciono tijelo, koje čini 20 članova od kojih su polovina predstavnici vlasti u BiH, Federacije BiH, Republike Srpske i BD BiH, a druga polovina predstavnici organizacija osoba sa invaliditetom iz entiteta i BD BiH. Na području Republike Srpske djeluje Interresorno tijelo Vlade Republike Srpske za podršku licima sa invaliditetom, a u FBiH je predviđeno osnivanje Ureda Vlade Federacije Bosne i Hercegovine za pitanja invaliditeta.

U Federaciji BiH i Republici Srpskoj su, također, uspostavljeni fondovi za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba sa invaliditetom. Fond za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba sa invaliditetom u Federaciji BiH i Fond za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje invalida Republike Srpske su javne ustanove koje primarno osiguravaju podršku u profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba sa invaliditetom. Cilj ovih fondova je osigurati zapošljavanje i profesionalnu rehabilitaciju za potpuniju radnu i socijalnu integraciju osoba sa invaliditetom, njihovo samostalno i uspješno uključivanje u svijet rada i ostale sfere društvenog života.

2.1.3. Koordinacija sektora i donatora

Prema članu 15. Zakona o ministarstvima i drugim organima uprave BiH, Ministarstvo civilnih poslova BiH je nadležno za obavljanje zadataka koji su u nadležnosti BiH i koji se odnose na utvrđivanje osnovnih principa koordinacije aktivnosti i usklađivanja planova entitetskih organa vlasti, između ostalog one iz oblasti zapošljavanja, obrazovanja i socijalne zaštite.

Ministarstvo civilnih poslova osigurava koordinaciju zajedničkih aktivnosti entitetskih ministarstava i BD, dok Agencija za rad i zapošljavanje BiH obezbjeđuje koordinaciju aktivnosti zavoda za zapošljavanje entiteta i BD BiH.

Njihova uloga koordinatora je u suštini i pribavljanje i objedinjavanje informacija od entiteta i BDBiH i podnošenje izvještaja. U skladu sa usvojenom Konvencijom MOR br. 144 o tripartitnim konsultacijama za promovisanje implementacije međunarodnih standarda rada, BiH Međunarodnu organizaciju rada izvještava o primjeni međunarodnih standarda rada, novih međunarodnih radnih instrumenata rada i brojnih drugih materijala dostavljenih socijalnim partnerima za mišljenja i prijedloge.

Nadležnosti u oblasti zapošljavanja, obrazovanja i socijalne zaštite regulisane su Ustavom BiH, zakonima i propisima entiteta, BD BiH i kantona u FBiH. Postoji mehanizam koordinacije između vladinih institucija i sa nevladinim akterima na nivou Bosne i Hercegovine. Uspostavljen je aranžman za koordinaciju donatora. Ministarstvo civilnih poslova BiH, Ured Visokog predstavnika i Specijalni predstavnik EU u BiH, Delegacija Evropske unije u BiH, Vijeće Evrope u BiH, Misija OSCE-a u BiH, UNICEF u BiH i Svjetska banka u BiH uspostavili su Koordinacioni forum organizacija za međunarodnu saradnju i međunarodne partnerske organizacije uključene u proces reforme obrazovanja u BiH, potpisivanjem dokumenta o uspostavljanju Foruma, 18. septembra 2009. godine.

Obrazovni sektor u BiH uključuje sljedeće partnere: Ministarstvo civilnih poslova BiH, Ministarstvo prosvjete i kulture Republike Srpske, deset kantonalnih ministarstava obrazovanja u FBiH, Federalno ministarstvo obrazovanja i nauke, Odjeljenje zaobrazovanje u Vladi Brčko distrikta BiH, pedagoške zavode, zavod za školstvo, Agenciju za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje, Agenciju za razvoj visokog obrazovanja i osiguranje kvaliteta BiH, Centar za informisanje i priznavanje dokumenata iz oblasti visokog obrazovanja, kao i obrazovne i druge institucije. Saradnja i koordinacija se ostvaruje, uglavnom, putem rada Konferencije ministara obrazovanja u BiH, kojom predsjedava Ministarstvo civilnih poslova BiH, Savjeta za opšte obrazovanje i Rektorske

konferencije BiH.³⁴ U Republici Srpskoj postoje Zavod za obrazovanje odraslih i Agencija za akreditaciju visokoskolskih ustanova u RS.

Ministarstvo civilnih poslova BiH i Komisija koordinaciju pitanja mladih u BiH vrše utvrđivanje osnovnih principa i kooordinaciju svih subjekata od značaja za promociju i zaštitu uloge i pozicije mladih Bosne i Hercegovine s ciljem poboljšanja njihovih uslova života.

Oblast mladih uključuje sljedeće partnere: Ministarstvo civilnih poslova BiH, Komisiju za koordinaciju pitanja mladih u BiH, Ministarstvo porodice, omladine i sporta Republike Srpske, deset kantonalnih ministarstava nadležnih za mlade, Ministarstvo kulture i sporta Federacije BiH, Odjeljenje za stručne i administrativne poslove Brčko distrikta BiH, Vijeće mladih Federacije BiH, Omladinski savjet Republike Srpske, kantonalna vijeća mladih, kao i druge institucije koje se bave pitanjima mladih.

Pored navedenog, članovi 3 i 5 Okvirnog zakona o srednjem stručnom obrazovanju i obuci u BiH³⁵ određuju ciljeve srednjeg stručnog obrazovanja i obuke, prema kojima nadležne obrazovne vlasti u BiH treba da osiguraju da su potrebe i zahtjevi tržišta rada usklađeni sa ciljevima institucijama srednjoškolskog obrazovanja. Pomenuti članovi Okvirnog zakona ističu potrebu za uspostavljanje Tripartitnih savjetodavnih vijeća i osiguranje veze srednjeg stručnog obrazovanja i obuke i tržištem rada.³⁶

Kao što je navedeno u Izvještaju BiH 2016., socijalni dijalog ostaje slab na svim nivoima, te i dalje nema napretka ka osnivanju državnog ekonomskog i socijalnog vijeća zbog kontinuiranog nedostatka zakonskih odredbi na državnom nivou o priznavanju socijalnih partnera. Nakon usvajanja zakona o radu u Federaciji BiH i Republici Srpskoj, socijalni partneri su bili aktivniji u pregovorima o kolektivnim ugovorima.

Socijalni dijalog se odvija kroz ekonomske i socijalne savjete, koji su formirani na entitetskom nivou i nivou BD BiH. Ova tročlana tijela čine predstavnici vlade, sindikata i udruženja poslodavaca. Oni razmatraju i utvrđuju stavove o: pitanjima razvoja i poboljšanja kolektivnog pregovaranja, uticaju ekonomskih politika i mjera za njeno sprovođenje; socijalnom razvoju i stabilnosti politike zapošljavanja, zaradama i cijenama; obrazovanju i stručnom usavršavanju; zdravstvenoj i socijalnoj zaštiti i sigurnosti; demografskim trendovima i drugim pitanjima od značaja za postizanje i poboljšanje ekonomske i socijalne politike.

Potrebno je ojačati mehanizam saradnje i koordinacije između nadležnih tijela kako bi se definisala upisna politika prijema (upisna kvota) u srednjim školama i visokoškolskim ustanovama u skladu s potrebama tržišta rada i podacima o nezaposlenim osobama koje su prikupile službe za zapošljavanje.

Uopšteno govoreći, koordinacija donatora je donekle ograničena i odgovornost za ukupnu koordinaciju donatora podijeljena je između Ministarstva finansija i trezora BiH (MoFT) i Direkcije za evropske integracije BiH (DEI). Konsultacije sa donatorima se sprovode i na nižim nivoima vlasti. MoFT prati donatorske aktivnosti i učinke kroz godišnji Izvještaj o mapiranju donatora.

Osim navedenog, MOFT redovno organizuje sastanke Foruma za koordinaciju donatora (DCF) koji služe kao platforma za razmenu ideja, uvida i dobrih praksi, dok Delegacija EU u BiH održava redovne koordinacijske sastanke sa zemljama članicama EU, a DEI koordinira finansijsku pomoć EU.

³⁴ Konferencija ministara obrazovanja, u skladu sa Poslovnikom o radu Konferencije ministara obrazovanja u BiH, sastoji se od 14 šefova upravnih tijela u BiH, entiteta, kantona i BD BiH, koji, u skladu sa postojećim ustavnim i zakonskim odredbama, imaju nadležnost u oblasti obrazovanja. Sastanci Konferencije održavaju se tri puta godišnje, a, ako je potrebno, mogu se zakazivati češće. U skladu sa svojim mandatom, Konferencija pruža savjet, uputstva, preporuke i mišljenja Ministarstvu civilnog društva za uspješno upravljanje procesom koordinacije obrazovnog sektora na domaćem i međunarodnom nivou, u skladu s njegovim nadležnostima. Ministarstvo civilnih poslova pruža stručnu i administrativno-tehničku podršku Konferenciji, dok su ministarstva obrazovanja i druge institucije iz oblasti obrazovanja dužne da aktivno sarađuju i pružaju sve potrebne informacije ministarstvu za uspješnu pripremu, organizaciju sastanaka i rad Konferencije. U okviru svoje nadležnosti, Ministarstvo civilnih poslova je odgovorno za praćenje sprovođenja zaključaka Konferencije i za redovno izvještavanje lokalnih vlasti i međunarodne zajednice o aktivnostima i dostignućima u obrazovnom sektoru u BiH. Konferencija takođe obaveštava javnost o svom radu, stavovima, zaključcima, preporukama i drugim aktivnostima.

³⁵Službeni glasnik BiH, 63/08

³⁶ Tripartitni savetodavni saveti su osnovani u četiri kantona: Unsko-sanskog kantona, Posavskog kantona, Tuzlanskog kantona i Bosanskog podrinskog kantona, kao i u BD BiH, a osnivanje ovog tijela je u toku u RS-u i Sarajevskom kantonu.

Svjetska banka je ponudila kredite sektoru zapošljavanja u iznosu od 50 miliona dolara. Kredit će biti potpisan za entitetske vlade i biće potrebna bliska saradnja između ove inicijative i budućih intervencija EU u ovom sektoru.

Koordinacija donatorskih organizacija uključenih u reformu obrazovanja u BiH se odvija putem Koordinacijskog foruma Ministarstva civilnih poslova BiH i bilateralnih sastanaka. Donatori koji pružaju podršku reformske procesima u oblasti obrazovanja su EU, Savjet Evrope, UNICEF, Evropska trening fondacija (ETF), GIZ, Dubai Cares, OSCE, Svjetska banka, KulturKontakt Austrija, JICA i ostali. Donatori planiraju svoje strateške ciljeve i programe u konsultacijama sa nadležnim obrazovnim vlastima.

Kada je u pitanju oblast mladih, Bosna i Hercegovina je članica Regionalnog ureda za saradnu mladih (RYCO) čija je uloga promovisanje različitosti i demokratskih vrijednosti, jačanje održive regionalne saradnje među mladima, uspostavljanje novih odnosa među mladima u regiji zapadnog Balkana, te podsticanje pomirenja i konstruktivnog pristupa sjećanju i interkulturalnom učenju.³⁷

Ipak, veliki napredak je postignut odobravanjem uspostavljanja Mehanizma za kooordinaciju procesa evropskih integracija³⁸ koji treba da poboljša saradnju između svih nivoa vlasti u BiH i EU, a što je ključna aktivnost koju zahtijeva Evropska komisija za dalji napredak BiH u procesu pristupanja EU.

U cilju pripreme ovog SPD, BiH je već pokazala posvećenost uspostavljanju odgovarajućih struktura: sektorske radne grupe (SRG) koja je omogućila transparentan proces i uključivanje svih relevantnih zainteresovanih strana, uključujući i civilno društvo, i ponudila forum za relevantne i zainteresovane strane da učestvuju u procesu definisanja ključnih aktivnosti SPD-a.

2.1.4. Srednjoročne budžetske perspektive

Zakonodavni okvir za budžetske sisteme na svim nivoima vlasti je određen relevantnim zakonima i to: na nivou BiH – Zakon o finansiranju institucija BiH; u FBiH – Zakon o budžetu FBiH; i u Republici Srpskoj – Zakon o budžetu Republike Srpske; u BD BiH – Zakon o budžetu Brčko Distrikta BiH. Što se tiče opisa sektorskih budžeta na godišnjem nivou, oni moraju biti zasnovani na i usklađeni sa fiskalnim podacima vlade, posebno sa Srednjoročnim okvirom rashoda (MTEF).

Prva važna reforma u području uvođenja MTEF-a se desila 2008. godine, kada je uspostavljeno Fiskalno vijeće BiH sa ciljem da koordinira fiskalne politike u svrhu zajedničkih interesa države, entiteta i BD BiH. Za provođenje najvažnije uloge fiskalne koordinacije - priprema Globalnog okvira fiskalnog bilansa i politika (GFFBP) - u praksi Fiskalno vijeće odlučuje o prihodima od indirektnih poreza i o budžetu institucija BiH, kreirajući time preduslove za budžetsko planiranje na nivoima vlasti Federacije BiH i kantona u FBiH, Republike Srpske i Brčko Distrikta BiH, koji su nadležni za 90% javnih rashoda. S obzirom da se ključne vladine funkcije (socijalne politike, subvencije, obrazovanje, itd.) realizuju na nivou Federacije BiH i kantona u FBiH, Republike Srpske i Brčko Distrikta BiH, za blagovremeno provođenje njihovih budžeta je bitno pravovremeno donošenje odluke o prihodima institucija BiH od indirektnih poreza.

Globalni okvir fiskalnog bilansa i politika u BiH za period 2017-2019 je sačinjen na osnovu Zakona o Fiskalnom vijeću u BiH.³⁹ Ovaj dokument sadrži sve potrebne elemente koji su neophodni za fiskalne donosioce politika u BiH da izrade svoje dokumente okvirnog budžeta za period 2017-2019. Ovi elementi su fiskalni ciljevi određeni kao primarni fiskalni bilans (primarni suficit i primarni deficit), projekcije ukupnih indirektnih poreza zasnovani na makroekonomskim projekcijama i njihovoj alokaciji za narednu fiskalnu godinu, kao i gornju granicu zaduženja budžeta države, FBiH, Republike Srpske i BD BiH.

Dokument okvirnog budžeta za institucije BiH za period 2017-2019⁴⁰ predstavlja preliminarri nacrt budžeta institucija BiH za 2017⁴¹, zajedno sa okvirnim planovima za naredne dvije godine. Glavni cilj ovog dokumenta je postavljanje makroekonomskih, fiskalnih i sektorskih politika u procesa planiranja i određivanja budžeta, uz puno

³⁷ Više o RYCO-u na <http://www.rycowb.org/>

³⁸ Odluka o sistemu koordinacije procesa evropskih integracija u BiH, koju je Vijeće ministara usvojilo na 69. sjednici održanoj 23. avgusta 2016. godine

³⁹ Službeni glasnik BiH, 63/08

⁴⁰ http://www.mft.gov.ba/hrv/images/stories/proracuni/2015/DOB%202016-2018%20%20_%20hrv%20_FINAL.pdf

⁴¹ Zakon o finansiranju institucija BiH, Službeni glasnik BiH, 61/04, 49/09, 42/12, 87/12 i 32/13

poštovanje činjenice da je budžet osnovni instrument za realizaciju finansijskih prioriteta institucija BiH, koje su usvojene kao dio strateških dokumenata Savjeta ministara BiH.

Republika Srpska je usvojila Dokument okvirnog budžeta Republike Srpske za period 2017-2019. Provođenje Zakona o fiskalnoj odgovornosti Republike Srpske, koji je usvojen 2015. godine, značajno će poboljšati fiskalnu odgovornost i disciplinu koja se odnosi na potrošnju javnih sredstava u cijelom budžetskom sistemu Republike Srpske, na oba nivoa, tj. na nivou entiteta i na nivou lokalnih samoupravnih jedinica.

Vlada FBiH je usvojila Dokument okvirnog budžeta za period 2017-2019. Provođenje mjera fiskalne konsolidacije u FBiH koordinira Fiskalno koordinirajuće tijelo FBiH. Formiranje vlada na svim nivoima u FBiH nakon izbora u oktobru 2014. godine predstavilo je mogućnosti za diskusiju o trenutnoj fiskalnoj situaciji u FBiH. U maju 2015. godine, Parlament FBiH je usvojio Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o budžetima u FBiH mijenjajući fiskalna pravila i uvodeći obavezu da se riješi pitanje akumulacije deficita u narednih 5 godina na svim nivoima vlasti u FBiH.

Brčko Distrikt Bosne i Hercegovine usvojila je Dokument okvirnog budžeta za period 2017-2020...kojim je planirano.... BRČKO DA DODA INFORMACIJE

Dokumenti okvirnih budžeta služe kao preliminarne nacrt budžeta za narednu godinu, ali još uvijek ne kao pravi višegodišnji okvir. Između ostalog, to bi zahtijevalo uključivanje troškova vanbudžetskih fondova, priznavanje ukupnih kapitalnih izdataka za investicije i periodičnih troškova investicija, i korišćenje projekcija za drugu i treću godinu kao polaznog bilansa za godišnji budžetski proces.⁴²

Što se tiče sektorskih budžeta na godišnjem nivou, oni moraju biti zasnovani na i usklađeni sa fiskalnim podacima, posebno sa MTEF. Međutim, sektorske strategije sa cjelokupnim troškovima se formalno ne izrađuju. Višegodišnja fiskalna predviđanja se rade kao dio procesa pripreme MTEF-a. Kada se odobri, određuju se gornje granice rashoda za budžetske korisnike za predstojeću godinu. Stoga, MTEF služi kao prednacrt godišnjeg budžeta sa procjenama za drugu i treću godinu.

Bitna reforma koja je provedena s ciljem potpunog provođenja MTEF-a je usvajanje funkcionalne klasifikacije troškova na svim nivoima vlasti. Na svim nivoima, budžeti uključuju ekonomske i organizacione klasifikacije, dok budžetski zahtjevi takođe uključuju programske formate koji omogućavaju buduće programsko budžetiranje. Trenutno, samo institucije na nivou BiH izrađuju informaciju o programskom budžetu, uključujući mjere učinaka programa, kao dio budžetske dokumentacije koja prati godišnji zakon o budžetu u proceduri usvajanja. Stoga, budžetiranje po programima je već počelo sa primjenom, uz podršku EU, ali proces je još u toku i očekuje se da bude završen u narednim godinama. Da bi bio realizovan u potpunosti, proces treba da bude upotpunjen procedurama budžetiranja usmjerenog na rezultate, koje povezuje troškove vlade sa unaprijed određenim izlaznim i krajnjim rezultatima, putem mehanizma ex-ante i ex-post evaluacije politika.

Program ekonomskih reformi za BiH (ERP BiH) 2017-2019 ističe ambiciozan fiskalni okvir na nivou BiH, pripremljen na osnovu ulaznih informacija entiteta (FBiH i Republika Srpska), BD BiH i institucija BiH. To je znak čvrste posvećenosti svih nivoa vlasti da idu putem fiskalne konsolidacije provodeći različite mjere, politike i reforme opisane u ERP BiH 2017-2019.

Postoji koherentnost između budžetskih podataka predstavljenih u ERP i u dokumentima okvirnog budžeta za pojedine nivoe vlasti. Uzimajući u obzir fiskalnu konsolidaciju u prethodnim godinama i stabilizovan racio duga i BDP, jasno je da su ciljevi za budžetske agregate u prethodnim godinama održivi.

Najnovije projekcije fiskalnih indikatora je sačinio MMF:

Fiskalni indikatori (u procentima BDP)	2015	2016	2017	2018	2019	2020
	Est.	Proj.				
General government revenue	43.6	43.4	43.5	43.4	43.4	43.4

⁴² SIGMA The Principles of Public Administration - Monitoring Report (Draft), 2016, OECD, Paris

General government expenditure	43.7	44.2	44.3	44.0	43.8	43.7
Net lending	-0.1	-0.8	-0.8	-0.6	-0.3	-0.3

Tabela 2 – Fiskalni okvir za generalno upravljanje u BiH za 2015-2020, Izvor: IMF Staff Report, September 2016

Fiskalna konsolidacija će biti postignuta uglavnom na strani troškova, dok na strani prihoda, biće preduzete mjere i politike za ublažavanje sive ekonomije i utaje poreskih obaveza.

Usluge za zapošljavanje u BiH su organizovane kao dodatna budžetska sredstva, koja se finansiraju iz dva glavna izvora dohodaka/prihoda (doprinosi osiguranja za nezaposlene) i iz budžetskih grantova (uglavnom usmjerene za finansiranje programa aktivnog tržišta rada ili za finansiranje deficita u pružanju pasivnih mjera).

Zavod za zapošljavanje Republike Srpske se uglavnom finansira iz doprinosa za nezaposlenost. U 2015. godini, ukupna raspoloživa sredstva Zavoda su bila 105,2 miliona KM od čega je doprinosi za nezaposlene 36.500.000. udio stranih i domaćih grantova 1.000.000. transferi 1.000.000. i ostali prihodi 2200.000. udio stranih i domaćih Kao i u većini drugih slučajeva, transferi su namijenjeni za finansiranje aktivnih mjera tržišta rada (u nekim slučajevima takođe za finansiranje nekih pasivnih mjera).

Kao i u Republici Srpskoj, Zavod za zapošljavanje FBiH se prvenstveno finansira iz doprinosa. Funkcije i nadležnosti kantonalnih službi za zapošljavanje regulisane su Zakonom o posredovanju i materijalnoj sigurnosti nezaposlenih lica FBiH, izuzev Kantona Sarajevo, Kantona 10 (Livno) i Unsko-sanskog kantona, koji dodatno imaju svoje (kantonalne) zakone o zapošljavanju. Zakon o budžetu FBiH uređuje budžetiranje i mehanizme finansiranja na nivou kantonalnih službi za zapošljavanje.

Prema Izvještaju o izvršenju Finansijskog plana Federalnog zavoda za zapošljavanje Federacije BiH za 2016. godinu Federalni zavod je imao 62.401.914,00 KM raspoloživih sredstava. Tekući grantovi u iznosu od 38.598.206,00 KM, a od toga 16.342.854,00 KM sredstava je utrošeno za ostvarivanje materijalne i socijalne sigurnosti i realizaciju Programa mjera za socijalno zbrinjavanje nezaposlenih osoba, 1.295.000,00 KM sredstava za Fond za profesionalnu rehabilitaciju, osposobljavanje i zapošljavanje osoba sa invaliditetom, dok je za programe sufinansiranja, zapošljavanja, samozapošljavanja i pripreme za rad utrošeno 20.393.983,00 KM, te zajedničke projekte sa drugim institucijama 566.369,00 KM.

Zavod za zapošljavanje BD BiH se takođe finansira uglavnom iz sopstvenih prihoda (doprinosa). Sredstva koja su raspoloživa za ovaj institut u 2015. godini iznosila su 3,5 miliona KM, od kojih su grantovi iznosili 1,9%. U 2015. godini je za finansiranje aktivnih mjera izdvojeno 784.442 KM, dok je na pasivne mjere dato 1.119.211 KM sredstava, dok je u 2016. godini Zavod raspolagao sa skoro 4,9 miliona KM, od čega je na aktivne mjere izdvojeno 885.000 KM, a na pasivne 838.184 KM.⁴³

U BiH, obrazovanje i mladi se uglavnom finansira iz javnih sredstava - budžeta. To ukazuje da postoji više odvojenih budžeta za obrazovanje. Na nivou BiH ne postoji budžet za finansiranje obrazovanja. Što se tiče srednjoročnog planiranja na odgovarajućim nivoima, potrebno je uspostaviti bolje veze između strateškog i budžetskog planiranja.

U Federaciji BiH prava u oblasti socijalne zaštite finansiraju se iz kantonalnih i opštinskih budžeta u skladu sa Zakonom o osnovama socijalne zaštite, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštite porodice s djecom FBiH i Zakona o raspodjeli javnih prihoda u FBiH. Osnovna prava iz oblasti socijalne zaštite u FBiH, regulisana propisima FBiH, su: novčana i druga materijalna pomoć, kapaciteti za život i rad, smještaj u drugu porodicu, smještaj u ustanovama socijalne zaštite, socijalne i druge profesionalne usluge itd. Zbog nemogućnosti nekih kantona da obezbijede neophodna sredstva u svojim budžetima za finansiranje prava koja se odnose na socijalnu zaštitu i zaštitu porodica sa djecom, propisi tih kantona nisu usklađeni s onima u FBiH u dijelu koji se odnosi na osiguranje minimalnih sredstava predviđenih Zakonom o osnovama socijalne zaštite, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštite porodice s djecom FBiH, što dovodi do nejednakosti između kantona u pogledu ostvarivanja prava iz oblasti socijalne zaštite.

⁴³ Izvještaji o radu za 2015. i 2016. godinu, Zavod za zapošljavanje BD BiH.

Finansiranje socijalne zaštite u Republici Srpskoj vrši se iz javnih prihoda koji se obezbjeđuju u budžetu Republike Srpske i u budžetima jedinica lokalne samouprave. U budžetu Republike Srpske obezbjeđuju se sredstva za: sufinansiranje prava na novčanu pomoć i pomoć i negu drugog lica u visini od 50% iznosa prava, finansiranje prava na podršku u izjednačavanju mogućnosti djece i omladine sa smetnjama u razvoju, sufinansiranje troškova smještaja korisnika u ustanovama socijalne zaštite čiji je osnivač Vlada Republike Srpske, finansiranje održavanja navedenih ustanova, finansiranje i održavanje informacionog sistema socijalne zaštite, te razvojnih programa kojima se unapređuje sistem i djelatnost socijalne zaštite. Jedinica lokalne samouprave finansira ostala prava iz socijalne zaštite, a na osnovu Zakona o socijalnoj zaštiti Republike Srpske.⁴⁴

2.1.5. Okvir ocjene učinka

Okvir za ocjenu učinka (PAF) za praćenje implementacije strategija i za postizanje rezultata i ciljeva unutar sektora ne postoji u potpunosti.

Na nivou institucija BiH obezbjeđuje se viši nivo transparentnosti putem javno dostupnih izvještaja, objavljivanja vladinih agendi i sažetaka odluka. Odluka o procesu srednjoročnog planiranja, praćenja i izvještavanja u institucijama BiH i Uputstva o metodologiji u procesu srednjoročnog planiranja, praćenja i izvještavanja u institucijama BiH predviđa povezivanje planiranih politika sa srednjoročnim fiskalnim planiranjem, kao i uspostavljanje sistema održivog monitoringa i evaluacije. Ovom Odlukom stvoreni su uvjeti da institucije BiH razviju bolju stratešku osnovu za srednjoročno planiranje i povežu procese srednjoročnog planiranja, planiranja budžeta i planiranja javnih investicija. Opšti cilj ove odluke je da obezbijedi plansku osnovu za dobro upravljanje razvojem u skladu sa nadležnostima VM i institucija BiH, kako bi se postigla optimalna alokacija resursa za prioritetne zadatke i projekte, kao i poboljšanje procesa praćenja programa i planova i izvještavanje o njihovoj implementaciji.

Primjena programskog budžetiranja, kao što je gore navedeno, već je počela ali je proces još u toku. Provođenje bužetiranja zasnovanog na programima će takođe staviti fokus na javni sektor da poveća mjerenje efikasnosti i efektivnosti, na MoFT da pruži blagovremene informacije o izvršenju budžeta ali takođe i na sistem praćenja radi pružanja redovnih ažuriranja izlaznih i krajnjih rezultata programa.

U pogledu dostupnosti relevantnih i pouzdanih podataka, sistem državne statistike igra ključnu ulogu. U tom smislu, Izvještaj za BiH za 2016. godinu ističe limitiranost u pogledu socijalne statistike. Anketa o radnoj snazi (LFS) se provodi jednom godišnje, ali još uvijek ne na kvartalnoj osnovi. Osnovni statistički podaci o obrazovanju, poput onih o broju nastavnog osoblja i učenika u predškolskom odgoju, osnovnim i srednjim školama i fakultetima proizvode se na godišnjoj osnovi, ali su u ovoj oblasti potrebna značajnija poboljšanja, posebno kada je riječ o podacima o rashodima.

Provedba evropskog sistema integrisane statistike socijalne zaštite je u početnoj fazi. Anketa EU o prihodima i uslovima života se ne provodi. Statistički podaci o strukturi primanja i upražnjenim radnim mjestima se ne prikupljaju. Eurostatu se dostavljaju prikupljeni statistički podaci o troškovima rada.

U oblasti obrazovanja, trenutne sektorske strategije i akcione planove, ako i ostale propise, provode nadležne obrazovne vlasti i ostali akteri. Okvirnim zakonima je MoCA dat zadatak da prati harmonizaciju zakona u BiH u saradnji sa nadležnim ministarstvima obrazovanja i agencijama na nivou BiH. MoCA takođe priprema nacрте informacija o implementaciji strateških dokumenata, i u toku je procjena implementacije strategija za predškolsko i srednje stručno obrazovanje.

Nadležne obrazovne i statističke institucije su odgovorne za prikupljanje podataka. Podaci se koriste za izvještavanje, analize i davanje odgovora na različite istraživačke aktivnosti u zemlji i inostranstvu. S tim u vezi, treba pomenuti da je BiH uključena u evropske obrazovne mreže, gdje se provode različite komparativne studije o obrazovanju putem sistematičnog prikupljanja podataka.

2.1.6. Upravljanje javnim finansijama (PFM)

⁴⁴ „Službeni glasnik RS“, br.37/12, 90/16

Postoje znakovi napretka u oblasti upravljanja javnim finansijama u BiH, područje koje do sada nije bilo tretirano na sistematičan i sveobuhvatan način. S tim u vezi, MoFT uz stručnu pomoć stručnjaka MMF-a u saradnji sa SIGMA i stručnjacima EU sačinilo je Strategiju reforme upravljanja javnim finansijama u institucijama BiH za period 2017 - 2020. Vijeće ministara BiH je ovu strategiju sa akcionim planom za provođenje iste usvojilo u decembru 2016. godine. Cilj ove strategije je da unaprijedi sistem javnih finansija kako bi se osigurala veća funkcionalnost, transparentnost, odgovornost i učinkovitost u upravljanju javnim sredstvima i na taj način doprinijelo povećanju makroekonomske stabilnosti u BiH.

Isti stručnjaci su bili uključeni u rad sa entitetskim vladama na planiranju PFM reformi kako bi omogućili uspostavljanje koherentnog strateškog okvira PFM-a u BiH do 2020.

Vlade FBiH i Brčko Distrikta BiH takođe su usvojile strategije PFM.

Slijedeći preporuke Evropske komisije iz Izvještaja za BiH za 2015. godinu, ovu strategiju i strategije Republike Srpske, Federacije BiH i BD BiH potrebno je objediniti u jedinstvenu strategiju PFM BiH, i kao takve predstavljajući jednu od ključnih oblasti i stubova reforme javne uprave u Bosni i Hercegovini i biće integrisane u strategiju reforme javne uprave u BiH.

Reformske mjere prezentovane u pojedinačnim usvojenim strategijama PFM zasnovane su na Ocjeni javnih rashoda i finansijske odgovornosti (PEFA) iz 2014. godine, Izvještaju Evropske komisije o napretku Bosne i Hercegovine za 2015. godinu, SIGMA/OECD Izvještaj o početnom mjerenu principa javne uprave za Bosnu i Hercegovinu iz aprila 2015. godine i Izvještaju o praćenju napretka iz maja 2016. godine, Izvještaju MMF-a za zemlju iz oktobra 2015. godine kao i Reformskoj agendi za BiH za period 2015.-2018. godine.

Sve ovo navodi da je BiH pokazala visok nivo političke motivisanosti da se bavi reformskim zahtjevima PFM sistema zemlje. Da bi održali ovu posvećenost, vlade u BiH moraju stalno biti uključene i slijediti EU, te konsultovati se sa MMF i Svjetskom bankom.

Dio ERP BiH 2017-2019 koji se odnosi na PFM pokriva vlast na nivou institucija BiH, Federacije BiH i Republike Srpske. Prema ERP BiH 2017-2019 fiskalna konsolidacija će se u naredne tri godine vršiti povećanjem javnih prihoda i smanjenjem javne potrošnje. Mjere za poboljšanje naplate poreza i smanjenje evazije sistema uključuje napore na razmjeni informacija između četiri porezne uprave i prihvatanje pristupa revizije i inspekcije zasnovanog na riziku, a sve sukladno ustavnom uređenju i nadležnostima svake od poreznih agencija i u okviru zaključenog memoranduma o suradnji, kao i povećanje napora na naplati neplaćenih poreznih dugovanja.

Nedavno, izvršena su dva detaljna pregleda PFM sistema, čiji su nalazi, kako je prethodno navedeno, uzeti kao polazni osnov za strategije PFM: 1) procjena javnih rashoda i finansijske odgovornosti (PEFA) provedena je 2014. godine i rezultat je Izvještaj o procjeni PEFA za 2015. godinu i 2) SIGMA osnovna mjerenja 2015 u području PFM. Kasniji pregled pokriva cijeli ciklus finansijskog menadžementa (formulisanje budžeta; računovodstvo i prakse izvještavanja; FMC; internu reviziju; javne nabavke i eksternu reviziju) pružajući osnov za naredna ažuriranja. Još jedan bitan doprinos pristupu PFM-u u BiH je Budžet izvještaj Opšteg direktorata Evropske komisije, koji je završen nakon misije o PIFC i eksternoj reviziji, koja je održana u BiH krajem 2014. godine. Misija je uveliko potvrdila nalaz PEFA procjene i naglasila da je izrada PIFC-a još u početnom stadijumu.

U odnosu na period koji pokrivaju navedeni pregledi ostvareni su napretci koji se odnose na zakonodavni okvir za uspostavu i razvoj sistema PIFC-a. Zakonodavni okvir za PIFC je donesen na sva tri nivoa vlasti u BiH. Na nivou državnih institucija Zakon o internoj reviziji institucija BiH uređuje oblast interne revizije, a Zakon o finansiranju institucija BiH uređuje oblast finansijskog upravljanja i kontrole u institucijama BiH. Centralna harmonizacijska jedinica Ministarstva finansija i trezora BiH je, u skladu sa svojim ovlaštenjima, usvojila podzakonske akte koji se odnose na oblast PIFC-a.

U 2016. godini su usvojeni Zakon o internoj reviziji u javnom sektoru u FBiH i Zakon o finansijskom upravljanju i kontroli u javnom sektoru FBiH, te Zakon o sistemu internih finansijskih kontrola u javnom sektoru u Republici Srpskoj, koji se odnose na internu reviziju i finansijsko upravljanje i kontrolu.

Pored toga, Vijeće ministara BiH je u decembru 2016. godine usvojilo Strategiju javne interne finansijske kontrole (PIFC-a) u institucijama BiH za period 2016-2018. godina. Za izradu ove strategije bila je zadužena Centralna harmonizacijska jedinica Ministarstva finansija i trezora BiH, koja je u izradi Strategije PIFC-a sarađivala sa SIGMA i Direkcijom za budžet Evropske komisije. Usvojena je i Strategija razvoja javnih internih finansijskih kontrola (PIFC-a) 2015-2018 u Federaciji BiH.

Obje strategije PIFC-a su rađene na istim metodološkim osnovama. Koordinacioni odbor CHJ je zauzeo stav da se dokument odnosi na isti period kako bi sljedećim strateškim dokumentom postigli koordiniran i ujednačen razvoj sistema PIFC-a na svim nivoima vlasti u Bosni i Hercegovini.

Kratak pregled procijenjenog stanja gore navedenim pregledima PFMa (PEFA i SIGMA) je dat u sljedećem tekstu kao komplementarna procjena o okviru srednjoročnih troškova navedenih u dijelu 2.1.4.

Brojni napretci u PFM su provedeni prethodnih godina i određeni koraci su preduzeti radi poboljšanja koordinacije. Napredak koji je imao najveći uticaj je usvajanje Zakona o fiskalnom vijeću. Drugi postignuti rezultati se odnose na korake ka harmonizaciji budžetskih kalendara. Sva četiri nivoa vlasti koriste modifikovanu računovodstvenu osnovu, prema kojoj se prihodi priznaju kada oni postanu raspoloživi i mjerljivi, dok se troškovi priznaju kada obaveza nastane. Kontni planovi sva četiri glavna nivoa vlasti u BiH su generalno detaljni ali nisu harmonizovani.

Vlasti na nivou BiH, Federacije BiH, Republike Srpske i BD BiH imaju jedinstven trezorski račun. Međutim, projekcije mjesečnih priliva se obično procjenjuju dijeljenjem godišnjih iznosa sa 12 što stvara probleme likvidnosti. Neizmirene obaveze bile su visoke prethodnih godina.

Potrebno je poboljšati transparentnost budžeta i povećati učešće javnosti u procesu budžetiranja, a što je izmjereno Indeksom otvorenosti budžeta 2015 (OBI). OBI BiH rezultat za 2015. godinu 43 od 100 predstavlja slabljenje u odnosu na rezultat iz 2012. godine koji je bio 50. Sa ovim rezultatom, BiH vlast ima potencijal da uveliko proširi budžetsku transparentnost uvođenjem brojnih kratkoročnih i srednjoročnih mjera, od kojih neke mogu biti postignute skoro bez troškova za vlade.

Uvođenje programskog budžetiranja bi trebalo da poboljša transparentnost troškova i jasnije pokaže odgovornost. Od 2012. godine, vlast BiH je smanjila dostupnost informacija o budžetu, te je otežana mogućnost javnosti da se uključi u proces budžetiranja. Izvršenje budžeta se prati kvartalno, dok godišnji izvještaji sadrže samo neke od potrebnih informacija. Vrhovne revizorske institucije (SAIs) pružaju adekvatan budžetski nadzor. Međutim, mali je broj preporuka koje su provele revidirane institucije do kraja tekuće godine.

Izvještaj za BiH za 2016 ocjenjuje da je određeni napredak ostvaren usvajanjem novog Zakona o finansijskom upravljanju i kontroli u javnom sektoru FBiH u aprilu, te boljom koordinacijom putem redovnih sastanaka koordinacionih odbora centralnih harmonizacijskih jedinica i vrhovnih revizorskih institucija. Smatra da je potrebno uložiti dalje napore na usvajanju preostalih strategija iz oblasti javne interne finansijske kontrole (PIFC), te osigurati koherentan pravni okvir za PIFC u zemlji.

Funkcija Interne revizije (IA) je uspostavljena i u razvoju je, osim u BD BiH. Sve ključne funkcije za funkcionisanje IA su uspostavljene i djelimično provedene. IA uređenje širom BiH je bolje razvijeno nego za FMC, i većina elemenata efektivnog okvira za IA se koristi neko vrijeme. To je aktivno upravljanje dugom BiH, sa sveobuhvatnim ciljem da se izbjegne neizvršenje obaveza. U 2015. godini, institucije BiH i entiteti su prvi put pripremili strategiju srednjoročnog upravljanja dugom. Vijeće ministara BiH i vlade entiteta su odobrile strategije zajedno sa njihovim dokumentima okvirnog budžeta 2016-2018.

Za razliku od drugih propisa koji se odnose na oblast PFM u BiH, na nivou BiH 2014. godine usvojen je Zakon o javnim nabavkama. Ne postoji poseban zakon o nabavkama na nivou entiteta i BD BiH, te se na nivou entiteta, BD BiH, kantona i opština poslovi javnih nabavki provode u skladu sa ovim zakonom. Zakon je u velikoj mjeri usklađen sa pravnom tekovinom EU, što pokazuje da su vlasti predane usvajanju novih mjera za jačanje upravljanja, unapređenje transparentnosti, približavanje praksi nabavki u BiH onima u EU. Međutim, procedure su još uvijek duge i rigidne. Tenderi se često ponavljaju, a okončanje procesa žalbi traje dugo. Tijelo za pregledanje nabavki (PRB), zbog slabih administrativnih resursa, visokih naknada za podnosiocima žalbi i odsustva ključnog osoblja u područnim kancelarijama, ne radi na odgovarajući način. Ugovornim stranama još uvijek nije dozvoljeno da se žale u procesima. Veliki dio javnih nabavki se realizuje putem nekonkurentnih procedura, dok moderni alati kao e-nabavka se koriste veoma malo.

2.1.7. Makroekonomski okvir

Kao što je već napomenuto, Reformska agenda predstavlja široko zasnovan plan socio-ekonomskih reformi sa ciljem: podsticanja održivog, efikasnog, socijalno pravičnog i stabilnog ekonomskog rasta; stvaranje novih radnih mesta; sve veće i bolje prilagođavanje socijalne pomoći i stvaranje povoljnog i pravednog društvenog okruženja.

ERP za period 2017-2019. godine sadrži srednjoročni makroekonomski i fiskalni okvir zemlje sa setom fiskalnih mjera i programom strukturnih reformi u cilju podsticanja ekonomskog rasta i konkurentnosti. U ovaj dokument su uključeni reformski prioriteti iz Reformske agende.⁴⁵

U septembru 2016, MMF je odobrio zahtjev vlasti BiH za finansijsku pomoć u okviru Sporazuma o trogodišnjem proširenju fondu u iznosu od EUR 554 miliona. Ovaj program je usko povezan sa provođenjem Reformske agende. Njegova tri glavna cilja su: 1) povećati potencijal rasta i podstaći zaposlenje u privatnom sektoru intenzivirajući strukturne reforme koje poboljšavaju poslovno okruženje i privlače investicije, 2) poboljšanje strukture i kvaliteta javnih izdataka, dok se postepeno smanjuje javna zaduženost, i 3) Oživljavanje kreditne aktivnosti bankarskog sektora, uz očuvanje finansijske stabilnosti kroz reforme finansijskog sektora. Među ostalim politikama, program uključuje smanjenje poreza na plate, smanjenje plata u javnom sektoru, povećanje kapitalnih investicija, rješavanje loše ciljane socijalne potrošnje i jačanje fiskalne discipline na nižim nivoima vlasti. U istom mjesecu, MMF je izdao Izvještaj osoblja (Staff Report) o BiH⁴⁶, koji predstavlja najnovije dostupne makroekonomske procjene BiH. Dakle, makroekonomske procjene i projekcije iz Izvještaja osoblja se uglavnom koriste u ovom dijelu.

Spoljna i unutrašnja neravnoteža su značajno smanjena u protekloj godini. Postepeni nastavak pozitivnih ekonomskih kretanja od 2015. godine, zajedno sa rastom izvozne potražnje i sprovođenjem strukturnih reformi, trebalo bi da dovede do ekonomskog rasta ekonomije BiH za 3,0% u 2016. godini, a 3,2% u 2017. godini, dok se dalji rast projektuje za period 2018-2020. Očekuje se da će privredni rast prvenstveno doći kroz implementaciju predviđenih strukturnih reformi, preusmjerenje budžeta kako bi ga učinio privrednijim i oživljavao bankarstvo.

Glavni makroekonomski indikatori	2015	2016	2017	2018	2019	2020
	Est.	Proj.				
Nominalni BDP (KM mil.)	28,208	29,113	30,430	31,982	34,005	36,336
Gross investment (in percent of GDP)	16	17.1	18.3	19.3	20.6	21.2
Real GDP (percent change)	3.2	3.0	3.2	3.7	3.9	4.0
CPI (period average)	-1.0	-0.7	1.1	1.5	1.8	2.1
General government revenue (in percent of GDP)	43.6	43.4	43.5	43.4	43.4	43.4
General government expenditure (in percent of GDP)	43.7	44.2	44.3	44.0	43.8	43.7
Net lending (in percent of GDP)	-0.1	-0.8	-0.8	-0.6	-0.3	-0.3
Total public debt (in percent of GDP)	44.7	44.2	43.2	42.3	40.4	38.0
Current account balance (in percent of GDP)	-812	-793	-921	-939	-947	-965
Foreign direct investment (KM million)	205.9	330.3	445.4	438.9	467.8	519.0
Gross official reserves (KM million)	4,413	4,672	4,986	5,254	5,558	5,855

Tabela 3 – Glavni makroekonomski indikatori; Izvor: IMF Izvještaj, Septembar 2016

Kao što je već navedeno u uvodu, glavni izazovi za tržište rada u BiH su prvenstveno vezani za deficit produktivnog zapošljavanja i dostojanstveni rad, pitanja koja su usko povezana sa nerazvijenim tržištem rada. Stopa zaposlenosti je i dalje izuzetno niska, skoro polovina stope EU. Ovo je uglavnom zbog niske stope učešća radne snage u ekonomski aktivnim starosnim grupama, kao i veoma visoke stope nezaposlenosti, posebno među mladima. Očekivani ekonomski rast u BiH u 2016. i 2017. godini trebalo bi da pozitivno utiče na tržište rada. Pored toga, jačanje izvoza i investicija će stvoriti nove mogućnosti za otvaranje novih radnih mesta.

Slabo poslovno okruženje i niska privatna ulaganja usporili su rast potencijala BiH u proteklom periodu. Iako je rast BDP-a predviđen za cio period 2016-2020, postoje spoljni i unutrašnji rizici za makroekonomske prognoze i

⁴⁵ Prema procjeni EK, Program ekonomskih reformi BiH 2017-2019 sažima najnovija ekonomska kretanja, ali je i dalje jasno prisutan problem dostupnosti i blagovremenosti podataka. Analiza rizika je bolje balansirana nego prethodne godine. Program je samo djelimično usklađen sa zahtjevom Komisije da se obezbijedi procjena srednjoročne održivosti vanjske pozicije zemlje. Makroekonomski okvir je zadovoljavajuće sveobuhvatan. Fiskalni okvir je i dalje slabo integriran: konkretno, investicijski planovi javnog sektora nisu dovoljno povezani s makroekonomskim okvirom, te se i dalje ne bavi povezanošću javnih prihoda/potrošnje i strukturnih reformi. Odabrani pristup politici, tj. znatno smanjenje prihoda i potrošnje, može biti u skladu sa ciljem smanjenja uloge države u ekonomiji. *Program ekonomskih reformi Bosne i Hercegovine (2017. -2019.) - Procjena Komisije*

⁴⁶ IMF Country Report No. 16/291.

program reformi. Eksterni rizici odnose se na moguća kašnjenja u ukupnom ekonomskom oporavku Evrope i susjednih zemalja. Zbog činjenice da zemlje EU ostaju najveći trgovinski partner BiH, svako kašnjenje u oporavku Evrope imalo bi negativan uticaj na izvoz BiH, prerađivačku industriju, zapošljavanje, doznake i tokove kapitala. Takođe, smanjenje stranih direktnih investicija iz EU i susjednih zemalja bi se odrazilo na usporavanje ekonomskog rasta u BiH. Spoljni ekonomski razvoj i brzina ekonomskog oporavka ključnih izvoznih tržišta su i neizvjesni i izvan kontrole vlasti u zemlji.

S obzirom da ukupni makroekonomski okvir podrazumijeva održivu fiskalnu konsolidaciju kroz implementaciju planiranih reformi, jedan od najvećih uzroka zabrinutosti su unutrašnji, politički rizici. Izazovano političko okruženje BiH predstavlja jasan rizik za sprovođenje neophodnih reformi, uključujući i fiskalne mjere koje bi možda trebale dodatno prilagođavanje sa vremenom.

2.2. Sveobuhvatna procjena

ISD prepoznaje da se, za korišćenje podrške kroz sektorski pristup, postojeće strategije trebaju zasnivati na budžetu, srednjoročnom rashodu i okvirima upravljanja učincima, te da se bave koordinacijom sektora i donatora i da olakšaju harmonizovanu implementaciju EU zakonodavstva u cijeloj BiH.

Sektor za zapošljavanje, obrazovanje i socijalnu politiku prepoznaje se kao jedan od važnijih sektora koji treba dodatno ojačati i razviti kako za približavanje EU, tako i za dobrobit građana BiH. Međutim, potrebna je ciljana podrška koja bi rezultirala jasnim mjerama i smjernicama koje se odnose na zapošljavanje, praćena razvojem ljudskih resursa i tržišta rada, odnosno ekonomskim rastom.

EU je cijenila da je BiH preuzela kontrolu i vlasništvo nad najvažnijim reformama u ovom sektoru, prvenstveno kroz Reformsku agendu i njene akcione planove koji u ovom trenutku služe za pružanje pregleda čitave oblasti, a istovremeno se odnosi na postojeće sektorske strategije koje uključuju mjere koje su relevantne za sve podsektore. Institucije su djelotvorno sarađivale u utvrđivanju osnovnih ciljeva koje treba uključiti u Reformsku agendu, kao i definisati korake kroz koje će se to postići. Postoje strateški dokumenti zasnovani na dovoljnom broju podsektorskih politika i/ili strategija, definisanih na različitim nivoima vlasti i implementiranih od strane različitih administrativnih struktura.

Mjere zapošljavanja i tržišta rada su u skladu sa politikama u drugim podsektorima i artikulirane su sa preporukama međunarodnih donatora. Gotovo sve strategije imaju jasno definisan sistem međuinstitucionalne podjele odgovornosti i međusobne komunikacije.

Postoji veliki broj institucionalnih i administrativnih struktura koje su uključene u proces definisanja i implementacije sektorskih strategija. Shodno tome, u procesu formulisanja politika i akcionih planova uključen je veliki broj strana. Međutim, potrebno je dalje jačati kapacitete institucija zaduženih za implementaciju i koordinaciju.

Što se tiče sektorske koordinacije, postoje mehanizmi između državnih institucija. DEI i MoFT su nadležne institucije za koordinaciju donatora, dok Ministarstvo civilnih poslova BiH preuzima odgovornost za IPA II sektorsku koordinaciju. DEI je odgovoran za koordinaciju sprovođenja finansijskih instrumenata na nivou BiH. Koordinacije procesa evropskih integracija u Federaciji BiH, Republici Srpskoj, Brčko Distriktu BiH i kantonima u Federaciji BiH obavljaju nadležna tijela formirana od strane njihovih organa vlasti.

Međunarodna zajednica podržava reformske napore. U ovom sektoru postoji solidno civilno društvo, ali je potrebno dodatno poboljšanje kapaciteta i omogućiti okruženje za njihovo puno učešće.

Situacija koja se odnosi na budžet je relativno složena. Raspodjela budžeta podsektora još uvijek nije dovoljno vidljiva i nije je lako pratiti, jer budžeti zemlje ne pružaju vidljivost iznosa budžetskih izdvajanja za podsektore. Programsko budžetiranje je u početnim fazama razvoja.

Što se tiče sprovođenja reformi, ne postoji sveobuhvatni okvir za procjenu učinka. Postoje indikatori za mjerenje uspjeha reformi, pomoću kojih veliki broj međunarodnih organizacija mjeri napredak reformi i implementaciju akcionih planova u ovom sektoru.

Na kraju, makroekonomsko polje i dalje ostaje ugroženo, ali postoje instrumenti koji obezbjeđuju nastavak ambicioznih fiskalnih reformi. U oblasti PFM-a, u toku su pripreme za izradu strategije reforme PFM-a koja će obezbediti sekvenciranje ključnih aspekata PFM na holistički način, sa srednjoročnim izgledima. Transparentnost

budžeta u BiH zahtijeva poboljšanja koja su navedena u Međunarodnom indikatoru o indeksu otvorenosti budžeta za 2015. godinu.

3. VAŽNOST U ODNOSU NA DRUGE POLITIKE I STRATEGIJE

Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju (SSP): Sporazum uređuje odnose u pogledu radnih migracija, radnih uslova, tj. zdravlja i zaštite na radu, reforme politike zapošljavanja, socijalne sigurnosti, kao i harmonizacije zakonodavstva u predmetnim područjima.

Član 99 SSP-a propisuje da će strane sarađivati kako bi se olakšala reforma politike zapošljavanja u BiH, u kontekstu ojačanih ekonomskih reformi i integracije. U Sporazumu se navodi da će se saradnja takođe zalagati za podršku prilagođavanja sistema socijalne sigurnosti BiH novim ekonomskim i socijalnim zahtjevima, kako bi se osigurao ravnopravan pristup i djelotvorna podrška svim ugroženim ljudima, te može uključiti prilagođavanje zakonodavstva BiH u pogledu uslova rada i jednake mogućnosti za žene i muškarce, osobe s posebnim potrebama i za sve ugrožene osobe, uključujući pripadnike manjina, kao i za poboljšanje nivoa zaštite zdravlja i zaštite radnika, uzimajući u obzir stepen zaštite koja postoji u EU. Članom 100 Sporazuma takođe je propisano da će strane sarađivati u cilju podizanja nivoa općeg obrazovanja i stručnog obrazovanja i obuke u BiH, kao i omladinske politike i omladinskog rada, uključujući i neformalno obrazovanje.

Indikativni strateški dokument za BiH za period 2014-2020: Reforma obrazovnog sektora, zapošljavanja i socijalnog sektora je ključna za socijalni i ekonomski oporavak zemlje. Fokus IPA II će biti na reformi institucija rada i zapošljavanja, stvaranje aktivnih mjera tržišta rada, reforma obrazovnih sistema i dalji razvoj koordiniranog pristupa zasnovanog na potrebama za uslugama za socijalnu zaštitu.⁴⁷

Dalja pomoć će podržati razvoj kvalifikacijskog okvira na svim nivoima obrazovanja i pomoć u izradi kurikuluma u osnovnom i srednjem obrazovanju. Drugi cilj pomoći EU je podrška inkluzivnom obrazovanju i modernizaciji školske infrastrukture. Veći razvoj u sektoru mladih zasluži veću podršku IPA II. IPA II će podržati i posebne programe na svim nivoima vlasti koji snažnije promovišu preduzetništvo kao ulaznu tačku za tržište rada, i koji će uključiti obuku i mentorstvo s ciljem podržavanja preduzetništva u školama i univerzitetima a radi promocije preduzetničkog razmišljanja među omladinom. U oblasti zapošljavanja cilj pomoći EU je jačanje institucionalnih kapaciteta, definisanje i sprovođenje aktivnih mjera tržišta rada. Dalja podrška ima za cilj da olakša prelazak iz škole na zapošljavanje i promoviše preduzetništvo kao polaznu tačku tržišta rada.

Izvještaj za BiH za 2016: Postignut je određeni napredak u ovoj oblasti. Iako je nezaposlenost blago opala, još uvijek je u velikoj mjeri strukturna i u cjelini visoka. Nezaposlenost među ženama i mladima i dalje je visoka. Mjere aktivne politike na tržištu rada koje uključuju obuku, stažiranje, samozapošljavanje i javne radove sa ciljem da se podrži zapošljavanje ugroženih grupa, kao što su osobe s invaliditetom i oni koji su dugo nezaposleni, nisu efikasno provedene i stope nezaposlenosti među ovim ciljnim stanovništvom i dalje su visoke. Potrebni su dodatni kapaciteti i finansiranje kako bi se ljudi stimulirali da aktivno traže posao. I dalje dominiraju mjere pasivne politike na tržištu rada.

U oblasti obrazovanja, Izvještaj navodi da dalji naponi treba da budu usmjereni na uspostavljanje državne obrazovne statistike. Takođe, istaknuto je da saradnja obrazovnih institucija i biznis sektora treba da bude poboljšana i da relevantnost obrazovanja za tržište rada ostaje slaba. U oblasti obrazovanja, Izvještaj napominje da postoji potreba za izradom strateškog pristupa za eliminisanje nedostataka u sistemima obuke i obrazovanja kroz efikasnu definiciju prioriteta mjera na osnovu analize potreba za vještinama, uzimajući u obzir potrebe za specifičnim profesijama, a naročito za potrebe malih i srednjih preduzeća.

Politika socijalne uključenosti još uvijek nije usklađena između entiteta i između kantona, kao ni pružanje usluga socijalne zaštite za ugrožene grupe, kao što su osobe sa invaliditetom i starije osobe. Prava na socijalnu zaštitu se uglavnom određuju na osnovu statusa. Veliki dio od ukupnih rashoda za socijalnu pomoć primaju ratni veterani. Nejednakosti u socijalnim davanjima između entiteta i dalje predstavlja razlog za zabrinutost. Učešće žena u radnoj snazi je nisko i još uvijek postoji diskriminacija prilikom zapošljavanja vezana za materinstvo.⁴⁸

⁴⁷ ISD, pp. 22- 25

⁴⁸ Izvještaj o BiH za 2016. godinu

Strategija Evropa 2020: Strategija Evropa 2020 predlaže tri od pet mjerljivih ciljeva EU koji se odnose na oblast sektora, tj. zapošljavanje, obrazovanje i borbu protiv siromaštva.⁴⁹ Ovaj SPD planira mjere za postizanje ovih ciljeva. Prioritet inkluzivnog rasta uključuje, između ostalog, inicijativu za uspostavljanje Agende za nove vještine i zapošljavanje: modernizaciju tržišta rada putem mobilnosti radne snage i razvoja vještina u toku cijelog radnog vijeka kako bi se povećalo učešće radne snage i bolje usklađivanje zahtjeva i ponude za radnom snagom; Mladi u pokretu: unaprijediti performanse obrazovnog sistema i poboljšati ulazak mladih na tržište rada i Evropsku platformu protiv siromaštva – osigurati socijalnu i teritorijalnu koheziju tako da su koristi od rasta i radnih mjesta široko rasprostranjeni i da osobe koje se suočavaju sa siromaštvom i socijalnom isključenošću mogu da žive dostojanstveno i aktivno učestvuju u društvu.⁵⁰

Strategija Jugoistočne Evrope 2020: Ova strategija, pod naslovom Radna mjesta i napredak u Evropskoj perspektivi,⁵¹ između ostalog, poziva na: jačanje uprave rada i javnih službi za zapošljavanje; primjeni savremenih pristupa u upravljanju tržištem rada koji podstiču zapošljavanje, uključujući pristup fleksibilnosti, kreiranje politike zasnovane na dokazima i partnerstva za tranziciju na tržištu rada; povećanje pravičnog pristupa i učešća u visokokvalitetnom obrazovanju na svim nivoima, u skladu sa mjerama neometanog priznavanja kvalifikacija, koji podržava mobilnost u Jugoistočnoj Evropi i osiguravanje da sistem obrazovanja i obuke bolje odgovara potrebama privrede i potrebama tržišta rada.

U novom programskom dokumentu Strategija Jugoistočne Evrope 2020 za period 2016-2018. godina, jedna od tri ključne inicijative je i Vještine i mobilnost u regionalnom kontekstu.⁵² Obrazovanja i obuka su visoko na listi prioriteta, i u EU i u BiH. Jedan od glavnih ciljeva ovih područja je integracija u tzv. Evropski prostor obrazovanja i obuke i postizanje evropskih standarda u ovoj oblasti. Poseban prioritet je dat ispunjenju obaveza preuzetih u okviru relevantnih međunarodnih konvencija kao i ispunjenje prioriteta iz pravne tekovine EU u ovoj oblasti. Izrada osnova kvalifikacijskog okvira u BiH i Akcionog plana stvoren je osnov za izradu i provođenje kvalifikacijskog okvira u BiH.

Strateški okvir za evropsku saradnju u obrazovanju i obuci (ET 2020): Evropska saradnja u obrazovanju i obuci za period do 2020. godine treba da bude uspostavljena u kontekstu strateškog okvira obuhvatajući sisteme obrazovanja i obuke kao cjeline u pogledu cjeloživotnog učenja. Cjeloživotno učenje treba da bude tretirano kao fundamentalni princip koji podupire cijeli okvir koji je kreiran da pokrije učenje u svim kontekstima – bilo to formalno, neformalno ili informalno – i na svim nivoima: od obrazovanja u ranom djetinstvu i škole kroz visoko obrazovanje, srednje stručno obrazovanje i obuku i obrazovanje odraslih. Ovaj SPD se bavi aktivnostima koje se odnose na četiri strateška cilja Strateškog okvira:

1. Učiniti cjeloživotno učenje i mobilnost realnim;
2. Poboljšanje kvaliteta i efikasnosti obrazovanja i obuke;
3. Promocija jednakosti, socijalne kohezije i aktivnog građanstva;
4. Poboljšanje kreativnosti i inovacija, uključujući preduzetništvo, na svim nivoima obrazovanja i obuke.

DIO II – PODRŠKA SEKTORU

4. KONTEKST FINANSIJSKE POMOĆI

4.1. Veza sa Indikativnim strateškim dokumentom za IPA II

Neophodno je da se optimizuju i koncentrišu sredstva IPA II kako bi se pomoglo sprovođenju reformi u sektorima koje ISP za BiH identifikuje kao obrazovanje, zapošljavanje i socijalne politike s obzirom na veličinu ovog sektora.

⁴⁹ Europe 2020 Strategy http://www.mobilnost.hr/prilozi/05_1300804774_Europa_2020.pdf, p. 3.

⁵⁰ Europe 2020 Strategy http://www.mobilnost.hr/prilozi/05_1300804774_Europa_2020.pdf, p. 7.

⁵¹ Ključne aktivnosti Strategije u dimenziji D Obrazovanje i sposobnosti; dokument koji je Vijeće ministara usvojilo u novembru 2013.

⁵² RCC: Programski dokument SEE 2020 2016-2018: Implementacija Strategije kroz vodeće inicijative, novembar 2015.

ISP za BiH 2014-2020 identifikuje da, pored neophodnosti napretka u ispunjavanju kriterija pristupa, izazovi u oblasti zapošljavanja, obrazovanja i socijalne politike uključuju potrebne reforme za postizanje relevantnih ciljeva Strategije Evropa 2020. Podrška IPA sektora (kako je opisano u ISP-u) će se fokusirati na reformu institucija za rad i zapošljavanje, razvoj aktivnih mjera tržišta rada, reformu obrazovnog sistema i institucija socijalne zaštite.

Prilikom izrade SPD-a konsultacije su vršene putem SWG-a na dogovoru o prioritetima za korištenje IPA pomoći u periodu 2016-2020 godine, što je takođe važno za implementaciju Reformske agende BiH i način najefikasnije podrške. Dijagnostička procjena koju je sprovedla SWG-a je utvrdila da zemlja i dalje treba razvijati svoje administrativne kapacitete za koordinaciju, planiranje, zapošljavanje, obrazovanje i socijalne politike. Stoga su u SPD opisane sljedeće mjere za razvoj kapaciteta institucija u zemlji:

- Zapošljavanje: Podrška izgradnji kapaciteta institucija tržišta rada, podržavanje projekata aktivnih mjera tržišta rada i smanjenje neformalne zaposlenosti.
- Obrazovanje: Podrška izgradnji kapaciteta obrazovnih institucija, . . .
- Socijalna politika: Podrška izgradnji institucija socijalne zaštite

Tako je Akcija programa za 2018 godinu formulisana..., akcija programa 2019 ... dok je akcija programa 2020 ...

SPD bi trebao predstavljati i prelomnu tačku u razvoju socijalne politike u BiH. SPD čvrsto upućuje na dobro poznavanje slabosti zemlje u suočavanju sa socijalnom nejednakošću i rizikom od marginalizacije. Pored toga, SPD će promovisati sinergije između mjera za promovisanje efekata socijalne uključenosti. Povećanje mogućnosti zapošljavanja, kao i olakšavanje obrazovnih mjera od strateškog je značaja za smanjenje prenosa rizika od siromaštva i ranjivosti marginaliziranih grupa s jedne generacije na drugu.

Ovaj SPD se koncentriše na nekoliko, ali dosljednih i sveobuhvatnih rezultata, s ciljem racionalnije i manje fragmentirane upotrebe pomoći u skladu sa sektorskim pristupom. Tako IPA pomoć koja je planirana u SPD ima za cilj da doprinese postizanju sljedećih rezultata ISP-a:

- Smanjen broj nezaposlenih, posebno nezaposlenih mladih, kroz institucionalnu reformu, aktivne mjere na tržištu rada i posebne mjere za olakšavanje tranzicije od škole do tržišta rada;
- Obrazovni sektor bolje prilagođen potrebama tržišta rada;
- Poboljšani profesionalni razvoj nastavnika i unapređenje ključnih kompetencija za cjeloživotno učenje;
- Izrada kvalifikacijskog okvira i
- Modernizacija školske infrastrukture.

SPD se zasniva na maksimiziranju sinergija sa postojećim strategijama i pokretanju novih oblasti intervencije. S obzirom na ograničene resurse programa, od njega se očekuje da da dodatni doprinos postojećim finansijskim sredstvima fondova u zemlji, kao i inovativnost u nekim područjima politike, kao vrsta podrške daljem razvoju politika kojim će se značajno promijeniti stanje u zemlji u predmetnim oblastima.

4.2. Naučene lekcije iz proteklih i trenutnih projekata podrške

U proteklom periodu sproveden je značajan broj projekata finansiranih iz IPA sredstava, uz brojne donatorske projekte iz oblasti obrazovanja, zapošljavanja i socijalne politike.

Prethodna pomoć EU uglavnom se fokusirala na tri tematske oblasti: obrazovanje i obuka; zapošljavanje; socijalna zaštita i uključenost. U oblasti obrazovanja i obuke, glavna svrha IPA projekata bila je poboljšanje relevantnosti obrazovanja za potrebe tržišta rada, kvalifikacijski okvir (NQF) u skladu sa evropskim kvalifikacijskim okvirom (EQF), povećanje učešća u obrazovanju i cjeloživotnom učenju, promovisanje socijalnog partnerstva u razvoju pružanja stručnog obrazovanja i obrazovanja odraslih, osiguravanje jednakog pristupa kvalitetnom obrazovanju ugrožene djece. U oblasti zapošljavanja, IPA projekti su imali za cilj jačanje javnih službi za zapošljavanje i povećanje mogućnosti zapošljavanja osoba isključenih sa tržišta rada. U području socijalne zaštite i uključenosti, cilj IPA projekata je bio da se obezbijedi pristup ugroženim i isključenim grupama kvalitetnim uslugama socijalne zaštite i da se poboljša kapacitet nosilaca obaveza i nosioca prava za unaprijeđeno

ostvarivanje ljudskih prava, kao i održivo uključivanje na tržište rada. Ukupna IPA podrška u periodu 2007-2013 iznosila je preko 38,8 miliona eura⁵³.

Prilikom praćenja projekata podržanih od donatora u oblasti zapošljavanja zaključeno je da je neophodno sa relevantnim institucijama i ključnim akterima češće organizovati operativne i strateške koordinacijske sastanke, a kako bi se osigurala adekvatna i pravovremena razmjena informacija, identifikacija prepreka i dogovorila rješenja. Ovo će, zauzvrat, dovesti do uspješnije implementacije projekata.

Pored budžetskih sredstava nadležnih obrazovnih vlasti, specifične reformske aktivnosti u oblasti obrazovanja bile su u velikoj mjeri finansirane iz donatorskih fondova, posebno onih koje pruža EU. U prethodnom periodu, donatori su bili usredsređeni na srednje stručno obrazovanje i visoko obrazovanje.

Kroz realizaciju brojnih projekata naučeno je nekoliko ključnih lekcija koje se mogu implementirati u budućoj finansijskoj pomoći.

Projekti EU u ovom sektoru pokazali su da:

- Treba programirati samo razvijene projekte kako bi se obezbijedilo brzo sklapanje ugovora o potpisivanju finansijskog sporazuma;
- Ugovaranje se ne bi trebalo završiti nedugo prije isteka roka, ako se priprema projekata pokazala kao problematična. Oni bi trebali biti otkazani u prilično ranoj fazi;
- Oprema se treba nabavljati putem IPA samo ako ima jasnu dodatnu vrijednost; i
- EU je prepoznala da je, uopšte, komunikacija između ministarstava u sektoru obrazovanja poboljšana u posljednje vrijeme; predložena su konstruktivna rješenja, a dobar napredak je postignut u koordinaciji donatora.

IPA projekat procjene ovog sektora⁵⁴ potvrdio je da nema dovoljne saradnje između škola i privatnog sektora, te da nema dovoljno mogućnosti za stažiranje i praktično učenje. Obuka nastavnika nije standardizovana. Obrazovanje odraslih se ne sprovodi dovoljno, iako je IPA pružila izvesnu podršku za obuku nastavnika i stručnih škola kroz projekte stručnog obrazovanja i obuke. Uopšteno govoreći, procjena je pokazala da su kapaciteti i dalje nerazvijeni, na nivou kantona i na nivou FBiH, posebno u smislu broja nastavnih i administrativnih funkcija u nekim kantonima. Situacija u Republici Srpskoj je nešto bolja.

Uprkos dostignućima u sektoru zapošljavanja, i dalje postoji značajan nedostatak institucionalnih kapaciteta za reforme koje su potrebne na tržištu rada, kao i za zapošljavanje i socijalni sektor. Visoka stopa nezaposlenosti i veliki udeo neformalne ekonomije dodatno otežavaju društveni i ekonomski oporavak zemlje. Aktivne politike i programi tržišta rada su uglavnom usmjereni na sufinansiranje novih radnih mjesta, samozapošljavanje i obuku.⁵⁵

Sistem socijalne politike u BiH je kompleksan i zahtijeva dalju harmonizaciju zakonodavstva i prakse. Nedostatak budžetskih sredstava, tehničke opreme, kvalifikovanog osoblja i obuke predstavljaju dodatne probleme.⁵⁶

5. CILJ PODRŠKE SEKTORU U OKVIRU IPA II I OPIS PRIORITETA U ODNOSU NA PREDVIĐENU POMOĆ

5.1. Opis sektorskih prioriteta u pogledu pružanja pomoći

IPA pomoć će biti fokusirana na ova tri ključna prioritetna područja:

1. Zapošljavanje

- a. Prioritetni cilj je povećanje zaposlenosti i povećanje učešća na tržištu rada u BiH

2. Reforma obrazovanja u službi zapošljavanja

- a. Prioritetni cilj je poboljšanje sistema obrazovanja u BiH tako da odgovara potrebama tržišta, povećanju ljudskog kapaciteta i socijalne uključenosti u BiH

3. Socijalne politike

⁵³ 16,5 miliona EUR za intervencije u okviru IPA I – obrazovanje; 4 miliona EUR za intervencije u okviru IPA I – zapošljavanje; 18,3 miliona EUR za intervencije u okviru IPA I – socijalne politike (zajedno sa ljudskim pravima i zdravstvom)

⁵⁴ IPA Privremena procjena i Meta-procjena pomoći IPA, Izvještaj za BiH, juni 2013; Mat Hague, Sanja Maleković i Marie-Jose Zondag

⁵⁵ Ibid.

⁵⁶ Ibid.

a. Prioritetni cilj je unaprijediti sistem socijalne zaštite u BiH i razviti vaninstitucionalne oblike zbrinjavanja

Prioritetni ciljevi su dalje formulisani u specifičnim ciljevima u Akcijama i rezultatima (vidjeti Akcije u nastavku), kako bi se garantovao pravilan fokus odgovarajućih intervencija u rješavanju identifikovanih problema:

- Poboljšati kvalitet i efikasnost institucija i službi tržišta rada i sistema obrazovanja u BiH (Akcija);
- Da poboljšaju zapošljivost i olakšaju pristup tržištu rada za mlade (VET i srednjoškolski stepen), žene, osobe sa invaliditetom i dugoročno nezaposlene (Akcija)
- Jačanje kadrovskih kapaciteta u obrazovnim sistemima u BiH (kvalifikacioni okvir, poboljšanje kompetencija, usaglašavanje plana i programa nastave sa zajedničkim osnovnim nastavnim planom i programom, UGP, VET itd.) (Akcija)

Bosna i Hercegovina je ostvarila zadovoljavajući napredak usvajanjem Reformske agende koja sadrži mjere za rješavanje visoke nezaposlenosti i kao takva postavlja širok spektar reformi politika koje pokrivaju pitanja zapošljavanja, unapređenja poslovne klime, kao i poreze i reformu obrazovanja.

U područjima koja se odnose na strategije na entitetskom nivou, rezultati SPD treba posmatrati kao doprinos implementaciji i ispunjenju usvojenih prioriteta. Stoga, treba naglasiti da je ovo dodatni instrument koji podržava implementaciju strategija u skladu sa ciljevima pristupanja.

Prioriteti	Prioritetni opšti ciljevi	Akcija 1 (IPA 2018) doprinosi prioritetima i prioritetnim ciljevima	Akcija 2 (IPA 2019) doprinosi prioritetima i prioritetnim ciljevima	Akcija 3 (IPA 2020) doprinosi prioritetima i prioritetnim ciljevima
Zapošljavanje	Povećanje zaposlenosti i povećanje učešća na tržištu rada u BiH	☑	☑	☑
Obrazovni sistemi za podršku zapošljavanju	Poboljšati sisteme obrazovanja u BiH kako bi odgovarali potrebama tržišta rada, povećati ljudske kapacitete i socijalnu uključenost u BiH	☑	☑	☑
Socijalna politika	Unaprijediti sistem socijalne zaštite u BiH i razviti vaninstitucionalne oblike zbrinjavanja	☑	☑	☑

IPA akcioni program 2018. godinu

Akcija	AKCIJA 1 -
Specifični cilj	Poboljšati kvalitet i efikasnost institucija i usluga sistema tržišta rada i obrazovanja u BiH
Očekivani rezultati	<ul style="list-style-type: none"> • Rezultat 1: Poboljšana infrastruktura i opremljenost u VET školama i visokoškolskim usanovama • Rezultat 2: Razvijene VET kvalifikacije za nivoe 2-5 kvalifikacijskog okvira bazirane na ishodima učenja • Rezultat 3: Razvijene visokoškolske kvalifikacije za nivoe 6-8 kvalifikacijskog okvira bazirane na ishodima učenja. • Rezultat 4: Uspješna tranzicija mladih iz sistema obrazovanja na tržište rada. • Rezultat 5: Unapređeni kapaciteti institucija tržišta rada sa posebnim fokusom na ranjive kategorije stanovništva • Rezultat 6: Unapređena lokalna partnerstava za zapošljavanje • Rezultat 7: Unaprijeđeni kapaciteti centara za socijalni rad za kvalitetniji rad sa korisnicima usluga socijalne zaštite sa posebnim fokusom na ranjive kategorije stanovništva i zaštitu ugroženih obitelji i sprečavanja odvajanja djece. • Rezultat 8: Poboljšanje uslova stanovanja romske populacije u Bosni i Hercegovini • Rezultat 9: Uspostava novog sistema praćenja pristupa pravima ranjivih kategorija stanovništva, raseljenih osoba, povratnika i izbjeglica, Roma, starih osoba, porodica sa više djece, invalida, samohranih majki, žena u ruralnim područjima itd...
Indikativno predviđene aktivnosti usmjerene na postizanje očekivanih rezultata	<p>Tražena pomoć se odnosi na razvoj i implementaciju novih VET i visokoškolskih kvalifikacija za novoe 2-8 kvalifikacijskog okvira zasnovanih na ishodima učenja fokusirajući se na unaprijeđenje kvaliteta obrazovanja i zapošljivost, s ciljem povećanja inkluzivnosti i socijalne kohezije.</p> <p>Potrebno je poboljšati infrastrukturu i modernizovati opremu u VET i visokoškolskim institucijama, s ciljem stvaranje preduslova za bolje povezivanje obrazovanja sa potrebama tržišta rada. Potrebno je implementirati rezultate predstojećeg Twinning projekta „Jačanje institucionalnog kapaciteta za priznavanje visokoškolskih kvalifikacija“.</p> <p>Sljedeće aktivnosti će takođe smanjiti nesklad između vještina koje se stiču tokom srednjeg i visokog obrazovanja i potreba tržišta rada.</p> <p>Aktivnosti koje su predviđene za postizanje Rezultata 1 su:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Analiza potreba za infrastrukturu, opremom i obukom sa predloženim kriterijima za odabir gdje investirati a vezano za tekuće reformske projekte - Priprema projektne dokumentacija bazirane na prethodno obavljenoj analizi i preporukama - Nabavka potrebne opreme i obuka korisnika <p>Aktivnosti koje su predviđene za postizanje Rezultata 2 su:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Razvoj standarda zanimanja i standarda kvalifikacija u području VET/TVET za nivoe 2-5 kvalifikacijskog okvira; - Izrada i uvođenje i unapređenje postojećih VET/TVET modularnih kurikuluma zanosvanih na ishodima učenja za nivoe 2-5 kvalifikacijskog okvira, posebno uzimajući u obzir obrazovanje djece sa smetnjama u razvoju ; - Implementirati procedure za priznavanje informalnog obrazovanja i neformalnog učenja; - Izrada metodologije i modela za obuku i licenciranje pružatelja usluga u VET/TVET za formalno, neformalno i obrazovanje odraslih u skladu sa nivoima 2-5 kvalifikacijskog okvira; - Izrada metodologije za planiranje u obrazovanju za nivoe 2-5 kvalifikacijskog okvira bazirano na dokazima i statističkim indikatorima. <p>Aktivnosti koje su predviđene za postizanje Rezultata 3 su:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Obuka akademskog osoblja za izradu novih studijskih programa zasnovanih na ishodima učenja za nivoe 6-8 kvalifikacijskog okvira; - Razvoj standarda zanimanja i kvalifikacija baziranih na ishodima učenja u području visokog obrazovanja za nivoe 6-8 kvalifikacijskog okvira u skladu sa potrebama tržišta rada; - Izrada i implementacija novih studijskih programa u visokom obrazovanju zasnovanih na ishodima učenja za nivoe 6-8 kvalifikacijskog okvira; - Implementirati procedure za priznavanje informalnog učenja; - Izrada metodologije za planiranje u obrazovanju za nivoe 6-8 kvalifikacijskog okvira bazirano na dokazima i statističkim indikatorima; - Poboljšanje kvaliteta studijskih programa kroz primjenu ESG 2015 - Implementacija rezultata predstojećeg Twinning projekta „Jačanje institucionalnog kapaciteta za priznavanje visokoškolskih kvalifikacija“

	<p>Aktivnosti koje su predviđene za postizanje Rezultata 4 su:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Promovisati rano upoznavanje mladih sa tržištem rada (omladinski rad i dr.) i saradnju u oblasti kreiranja politika zapošljavanja mladih; - Ojačati rad NVO koji se bavi pitanjima mladih s ciljem pružanja podrške zapošljavanju mladih; - Unaprijediti usluge za karijerno usmjeravanje i savjetovanje mladih u okviru javnih službi za zapošljavanje i obrazovnih institucija; - Osigurati kvalitetne prakse u okviru programa obrazovanja i usavršavanja; <p>Aktivnosti koje su predviđene za postizanje Rezultata 5 su:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Unaprijediti infrastrukturu institucija tržišta rada (u skladu sa nalazima analize iz 2017. godine); - Dalje razviti savjetodavne funkcije javnih službi za zapošljavanje za rad sa teško zapošljivim kategorijama nezaposlenih lica; - Unaprijediti monitoring i evaluaciju aktivnih mjera na tržištu rada; - Unaprijediti kapacitete relevantnih institucija za analiziranje i istraživanje u oblasti tržišta rada. <p>Aktivnosti koje su predviđene za postizanje Rezultata 6 su:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Promovisati razvoj lokalnih partnerstava za zapošljavanje i njihovu institucionalizaciju; - Ojačati uspostavljena lokalna partnerstva za zapošljavanje i njihovu održivost; - Podržati realizaciju projekata lokalnih partnerstava za zapošljavanje. - Podizanje svijesti Roma i drugih ranjivih kategorija o njihovim pravima i obavezama u oblasti zapošljavanja dok ih podržavaju u aktivnom traženju posla; - Obuke za poboljšanje vještina zapošljavanja članova Roma i drugih ugroženih grupa u skladu sa identifikovanim prioritetima za ekonomski razvoj na lokalnom nivou; - Razvijanje mjera koje podstiču zapošljavanje poslodavaca pripadnicima romske populacije i drugih ranjivih kategorija u prevladavanju stereotipa i predrasuda prema romskoj populaciji; - Programi za podsticanje zapošljavanja Roma Program; - Programi za obrazovanje, do(pre)kvalificiranje Roma s evidencije zavoda za zapošljavanje. <p>Aktivnosti predviđene za postizanje Rezultata 7:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Izraditi analizu infrastrukturnih potreba centara za socijalni rad; - Ojačati infrastrukturnih kapaciteta centara za socijalni rad (rekonstrukcija/adaptacija objekata, otklanjanje arhitektonskih barijera); - Ojačati kadrovske kapacitete centara za socijalni rad, posebno u pogledu isporuka programa zaštite i prevencije obitelji (analiza potreba za obukama, provođenja programa obuke, obezbijediti stručnu pomoć za rad u centrima za socijalni rad, pilotiranje sistema i uspostava licenciranja stručnih radnika za rad u djelatnosti socijalne zaštite i dr.) - Izraditi plan reformi centra za socijalni rad - Pripremljene kampanje i edukacija roditelja, djece, Romskih aktivista i državnih službenika o pitanju porodice, nasilja i prisilnih ranih brakova u romskoj populaciji - Obrazovne aktivnosti koje podstiču promociju političkog učešća i društveni aktivizam, kao i zapošljavanje Roma i drugih ranjivih kategorija u državnoj upravi, lokalnoj samoupravi i javnim servisima - Promocija romske kulture, jezika i običaja i podsticanje romskog aktivizma u medijama, nauci i kulturnoj sferi u cilju očuvanja njihovog kulturnog identiteta <p>Aktivnosti predviđene za postizanje Rezultata 8:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Legalizacija stambenih jedinica u neformalnim naseljima u kojima žive Romi - Izgradnja socijalnih stambenih jedinica za Rome (kolektivni/individualni objekti) - Poboljšanje stambenih uslova u stambenim jedinicama u kojima žive Romi <p>Aktivnosti za postizanje rezultata 9:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Uspostavljanje mehanizma za globalno praćenje stepena socijalne isključenosti socijalnih kategorija stanovništva - Izrada softvera za praćenja pristupa prava ranjivih kategorija stanovništva - Obuke za rad na novouspostavljenom softveru - Nabavka hardverske opreme – kompjuteri - Primjena novog sistema praćenja u pogledu: <ul style="list-style-type: none"> - analize podataka - definisanja prijedloga mjera za poboljšanje ostvarenja prava ranjivih kategorija stanovništva nadležnim institucijama (bolje ciljane mjere, učinkovitija/efektivnija provedba) - Izrada inicijalne analize, preporuka i okvira za monitoring i evaluaciju sistema praćenja
Ugovori o provođenju	<p>Ova Akcija će biti implementirana kombinacijom tehničke pomoći/usloge i nabavke opreme. Rezultat : Jedan ugovor o uslugama i ugovor o nabavci opreme; Rezultat : Jedan ugovor o uslugama i ugovor o nabavci opreme; Rezultat : Jedan ugovor o uslugama. Uzimajući u obzir</p>

	<p>broj institucija koje su uključene u implementaciju i broj predviđenih aktivnosti, a s ciljem da se osigura efikasnost, efektivnost i relevantnost mjera, predlaže se formiranje ... upravna odbora.</p> <p>Okvirna lista članova upravnih odbora za implementaciju rezultata uključuje:</p> <p>Za rezultate: MCP BiH, Ministarstvo prosvjete i kulture Republike Srpske, Ministarstvo prosvjete i nauke FBiH, Ministarstvo prosvjete, nauke, kulture i sporta Unsko-sanskog kantona, Ministarstvo prosvjete, nauke, kulture i sporta Posavskog kantona, Ministarstvo nauke, kulture i sporta Tuzlanskog kantona, Ministarstva prosvjete, nauke, kulture i sporta Zeničko-dobojskog kantona, Ministarstva prosvjete, omladine, nauke, kulture i sporta Bosanskog podrinjskog kantona Goražde, Ministarstva prosvjete, nauke, kulture i sporta Srednjobosanskog kantona, Ministarstva obrazovanja, nauke, kulture i sporta Hercegovačko-neretvanskog kantona, Ministarstva prosvjete, nauke, kulture i sporta Zapadnohercegovačkog kantona, Ministarstva prosvjete, nauke i mladih Kantona Sarajevo, Ministarstva nauke, obrazovanja, kulture i sporta Kantona 10, Odjeljenja za obrazovanje u Vladi BD BiH, Agencije za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje BiH, Agencija za razvoj visokog obrazovanja i osiguranja kvaliteta BiH, Centar za informiranje i priznavanje kvalifikacija u visokom obrazovanju BiH, Zavod za obrazovanje odraslih Republike Srpske, Agencija za akreditaciju visokog obrazovanja Republike Srpske.</p> <p>Za rezultat: MCP BiH, entitetska i kantonalna ministarstva za mlade,</p> <p>Predviđeno je da se saradnja između odbora odvija na redovnoj osnovi ali i ad hoc po potrebi, a s ciljem osiguranja efikasne implementacije svih aktivnosti predviđenih u okviru ove akcije u sektora. Precizni modaliteti će biti dogovoreni naknadno, i formalizovani u narednim fazama.</p>
<p>Opravdanost izbora ugovora o provođenju</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Rezultat : Ugovor o uslugama • Rezultat : Ugovor o uslugama <p>Da bi se stvorila bolja veza između obrazovanja i poslodavaca,</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rezultat : Ugovor o tviningu <p>Pomoć će poboljšati kapacitete ljudskih resursa na svim nivoima obrazovnog sektora kroz obuke i razvoj novih procedura i standarda. Biće pokrenut kapacitet za praćenje promjena u sektoru i poboljšanje strateškog planiranja i analitičkih vještina. Obuka nastavnika i stručnog saradnika stručnog obrazovanja će biti usmjerena na unapređenje saradnje sa kompanijama koja će dovesti do poboljšanja vještina radne snage u skladu s potrebama tržišta rada.</p>

IPA akcioni program za 2019. godinu

Akcija	AKCIJA 2.
Specifični cilj	
Očekivani rezultati	<ul style="list-style-type: none"> • Rezultat 1 – Poboľjšati infrastrukturu i opremu u predškolskim ustanovama • Rezultat 2 – Razvijanje i uvođenje ključnih kompetencija za cjeloživotno učenje na svim nivoima obrazovanja sa fokusom na preduzetničko učenje i digitalne vještine • Rezultat 3 – Povećan obuhvat djece predškolskim vaspitanjem i obrazovanjem i poboljšanje (posebno u seoskim sredinama) kvaliteta predškolskog vaspitanja i obrazovanja • Rezultat 4 - Unaprijeđeni kapaciteti institucija tržišta rada • Rezultat 5 – Razvijene i provedene ciljne aktivne mjere tržišta rada za ranjive kategorije nezaposlenih (mladi, dugoročno nezaposleni, teško zapošljivi, žene iz ruralnih područja, ranjive kategorije nezaposlenih i Romi) • Rezultat 6 - Unaprijeđeni vaninstitucionalni oblici socijalne zaštite
Indikativno predviđene aktivnosti usmjerene na postizanje očekivanih rezultata	<p>Tražena pomoć se odnosi na implementiranje ključnih kompetencija sa fokusom na preduzetništvo i digitalne kompetencije na svim nivoima obrazovanja s ciljem poboljšanja cjeloživotnog učenja i inkluzije i socijalne kohezije. Predviđene aktivnosti će također poboljšati samozapošljavanje i kapacitete radne snage da se bolje prilagode promjenama na tržištu rada putem razvoja novih vještina. Osiguranje jednakosti u pristupu i povećanje mogućnosti za obuhvat svakog djeteta institucionalnim predškolskim vaspitanjem i obrazovanjem najznačajniji su prioriteti kada je u pitanju ovaj nivo vaspitanja i obrazovanja.</p> <p>Tražena pomoć se također odnosi na povećanje obuhvata djece predškolskim vaspitanjem i obrazovanjem i unapređenjem kvaliteta predškolskog obrazovanja.</p> <p>Aktivnosti koje su predviđene za postizanje Rezultata 1 su:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Analiza potreba za infrastrukturom, opremom i obukom sa predloženim kriterijima za odabir gdje investirati a vezano za tekuće reformske projekte; - Priprema projektne dokumentacija bazirane na prethodno obavljenoj analizi i preporukama; - Nabavka potrebne opreme i obuka korisnika. <p>Aktivnosti koje su predviđene za postizanje Rezultata 2 su:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Razviti i implementirati interdisciplinarni/međupredmetni pristup na svim nivoima obrazovanja i obuke, sa fokusom na preduzetničke kompetencije i digitalne kompetencije; - Izraditi modele za uvođenje ključnih kompetencija (preduzetničke i digitalne) na svim nivoima obrazovanja i obuke; - Obuka nastavnika za uvođenje ključnih kompetencija (preduzetničkih i digitalnih) na svim nivoima obrazovanja i obuke; - Predlagati mjere za poboljšanje rezultata SBA u oblasti poduzetničkog učenja (priloga 1 i 8a); - Razviti model za podršku mladim talentima i razvoj kreativnih vještina mladih s posebnim naglaskom na poduzetničko razmišljanje. <p>Aktivnosti koje su predviđene za postizanje Rezultata 3 su:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Uvesti mjere za povećanje obuhvata predškolskim vaspitanjem i obrazovanjem, - Osigurati puno učešće sve djece u godini prije polaska u osnovnu školu; - Izraditi nove i poboljšati postojeće predškolske programe zasnovane na ishodima učenja i ključnim kompetencijama; - Izraditi i uvesti nove programe za inicijalnu i kontinuiranu obuku nastavnika i stručnog osoblja za predškolsko vaspitanje i obrazovanje u skladu sa postojećim standardima; - Izraditi baze podataka u nadležnim institucijama u skladu sa zahtjevima Eurydice i Eurostat <p>Aktivnosti koje su predviđene za postizanje Rezultata 4 su:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Unaprijediti infrastrukturu institucija tržišta rada (u skladu sa nalazima analize iz 2017. godine); - Dalje razvijati savjetodavne funkcije javnih službi za zapošljavanje za rad sa teško zapošljivim kategorijama nezaposlenih lica; - Unaprijediti monitoring i evaluaciju aktivnih mjera na tržištu rada; - Unaprijediti kapacitete relevantnih institucija za analiziranje i istraživanje u oblasti tržišta rada.

		<p>Aktivnosti predviđene za postizanje Rezultata 5 su:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Provesti programe volontiranja, pripravnništva, obuke, samozapošljavanja (i start-up), zapošljavanja kod poznatog poslodavca i druge programe za mlade; - Stvoriti preduslove za provođenje <i>garancija za mlade</i>; - Izraditi analize potreba radne snage za prekvalifikacijom i dokvalifikacijom u skladu sa zahtjevima tržišta rada (za dugoročno nezaposlene i teško zapošljive kategorije); - Podržati programe prekvalifikacije i dokvalifikacije u skladu s rezultatima analiza; - Provesti programe motivacije dugoročno nezaposlenih i podizanje njihovih kompetencija radi bržeg uključivanja na tržište rada - Izraditi analizu stanja socijalnog preduzetništva u zemlji i definisati preporuke za njegov daljnji razvoj; - Provođenje programa za ekonomsko osnaživanje žena u ruralnim područjima; - Unaprijeđenje saradnje javnih službi za zapošljavanje i centara za socijalni rad na podršci ranjivim kategorijama nezaposlenih; - Promovisati podizanje svijesti romske populacije u vezi sa aktivacijom na tržištu rada uz saradnju sa udruženjima Roma. - Podizanje svijesti romskih roditelja o značaju pružanja obrazovnih mogućnosti svojoj djeci, počevši od predškolskog do univerzitetskog nivoa sa fokusom na obrazovanje djevojčica; - Razvijanje mjera za smanjenje segregacije Roma u školama i podrška pružanju boljih rezultata u školi; - Angažovanje Roma saradnika i rada komisija za praćenje rada u odabranim opštinama; - Razvijanje i sprovođenje profesionalne orijentacije i programa za obrazovanje odraslih Roma i drugih ugroženih grupa u odabranim opštinama <p>Aktivnosti predviđene za postizanje Rezultata 6:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Podržati proces transformacije ustanova za smještaj korisnika u sistemu socijalne zaštite, uključujući razvoj novih usluga socijalne zaštite (sve ustanove, veza IPA 2014); - Jačati mrežu hraniteljskih porodica (klubovi hranitelja, međusobna podrška i sl.); - Razvijati programe edukacije hraniteljskih porodica i stručne podrške hraniteljskim porodicama; - Razvijati specijalizirano hraniteljstva (za hitne prijeme, za djecu sa smetnjama u razvoju, za novorođenčad, za stare osobe i sl.); <p>Podržati program „pomoć u kući“ za stara lica i osobe sa invaliditetom, uključujući osnivanje mobilnih timova za pomoć u kući (nastavak IPA 2011, razviti urađeni pilot za cijelu BiH)</p>
Ugovori provođenju	o	<p>Ova Akcija će biti implementirana kombinacijom tehničke pomoći/usloge i nabavke opreme. Rezultat 1: Jedan ugovor o uslugama; Rezultat 2: Jedan ugovor o uslugama i ugovor o nabavci opreme. Uzimajući u obzir broj institucija koje su uključene u implementaciju i broj predviđenih aktivnosti, a s ciljem da se osigura efikasnost, efektivnost i relevantnost mjera, predlaže se formiranjeupravna odbora.</p> <p>Okvirna lista članova upravnih odbora za implementaciju rezultata uključuje:</p> <p>Za rezultate i : MCP BiH, Ministarstvo prosvjete i kulture Republike Srpske, Ministarstvo prosvjete i nauke FBiH, Ministarstvo prosvjete, nauke, kulture i sporta Unsko-sanskog kantona, Ministarstvo prosvjete, nauke, kulture i sporta Posavskog kantona, Ministarstvo nauke, kulture i sporta Tuzlanskog kantona, Ministarstva prosvjete, nauke, kulture i sporta Zeničko-dobojskog kantona, Ministarstva prosvjete, omladine, nauke, kulture i sporta Bosanskog podrinjskog kantona Goražde, Ministarstva prosvjete, nauke, kulture i sporta Srednjobosanskog kantona, Ministarstva obrazovanja, nauke, kulture i sporta Hercegovačko-neretvanskog kantona, Ministarstva prosvjete, nauke, kulture i sporta Zapadnohercegovačkog kantona, Ministarstva prosvjete, nauke i mladih Kantona Sarajevo, Ministarstva nauke, obrazovanja, kulture i sporta Kantona 10, Odjeljenja za obrazovanje u Vladi BD BiH, Agencije za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje BiH, Agencija za razvoj visokog obrazovanja i osiguranja kvaliteta BiH, Centar za informiranje i priznavanje kvalifikacija u visokom obrazovanju BiH, Zavod za obrazovanje odraslih Republike Srpske, Agencija za akreditaciju visokog obrazovanja Republike Srpske</p> <p>Predviđeno je da se saradnja između odbora odvija na redovnoj osnovi ali i ad hoc po potrebi, a s ciljem osiguranja efikasne implementacije svih aktivnosti predviđenih u okviru ove akcije u sektora. Precizni modaliteti će biti dogovoreni naknadno, i formalizovani u narednim fazama.</p>

Opravdanost izbora ugovora o provođenju	
---	--

IPA akcioni program za 2020. godinu

Akcija	AKCIJA 3.
Specifični cilj	
Očekivani rezultati	<ul style="list-style-type: none"> • Rezultat 1 – Provedena određena poglavlja Mape puta za implementaciju EU Direktive o regulisanim profesijama 2005/36EC i 2013/55EU • Rezultat 2 – Smanjena neformalna zaposlenost • Rezultat 3 – Pilotiranje i uspostavljanje integralnog modela socijalne zaštite na lokalnom nivou
Indikativno predviđene aktivnosti usmjerene na postizanje očekivanih rezultata	<p>Tražena pomoć se odnosi na dalju implementaciju Direktive o regulisanim profesijama, uključujući izradu standarda kvalifikacija i standarda zanimanja zasnovanih na ishodima učenja s fokusom na unapređenje mobilnosti i zapošljivosti</p> <p>Aktivnosti koje su predviđene za postizanje Rezultata 1 su:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Izraditi standarde zanimanja i standarde kvalifikacija za odabrane profesije; - Izraditi baze podataka stručnih kvalifikacija. <p>Aktivnosti koje su predviđene za postizanje Rezultata 2 su:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Izraditi analize stanja i uzroka neformalne zaposlenosti u BiH sa preporukama za smanjenje neformalne zaposlenosti; - Ojačati kapacitete statističkih institucija u vezi mjerenja neformalnosti i razvijati istraživanja o njoj u cilju praćenja i evaluacije učinjenog napretka na formalizaciji; - Unaprijediti saradnju inspekcija rada i javnih službi za zapošljavanje u cilju smanjivanja neformalne zaposlenosti. <p>Aktivnosti koje su predviđene za postizanje Rezultata 3 su:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Izraditi funkcionalan model uvezivanja aktera socijalne zaštite na lokalnom nivou (od strane predstavnika lokalne vlasti, centara za socijalni rad, ustanova socijalne zaštite, zdravstvenih ustanova, ustanova u području obrazovanja, službi zapošljavanja, privatnih i OCD organizacija, kao i korisnika sistema socijalne zaštite); - Unaprijediti praćenje i identifikaciju socijalnih potreba stanovništva lokalne zajednice i razviti resurse za njihovo zadovoljavanje (izrada socijalne karte u opštinama na osnovu jedinstvene metodologije za sve opštine); - Razviti lokalne srednjoročne planove razvoja socijalne zaštite; - Pilotirati funkcionalni integralni model socijalne zaštite na lokalnom nivou; <p>Uraditi evaluaciju modela i dati preporuke za dalji razvoj i održivost modela.</p>
Ugovori o provođenju	<p>Ova Akcija će biti implementirana kombinacijom tehničke pomoći/usloge i nabavke opreme. Rezultat 1: Jedan ugovor o uslugama; Rezultat 2: Jedan ugovor o uslugama. Uzimajući u obzir broj institucija koje su uključene u implementaciju i broj predviđenih aktivnosti, a s ciljem da se osigura efikasnost, efektivnost i relevantnost mjera, predlaže se formiranje ... upravna odbora.</p> <p>Okvirna lista članova upravnih odbora za implementaciju rezultata uključuje:</p> <p>Za rezultat : MCP BiH, Ministarstvo prosvjete i kulture Republike Srpske, Ministarstvo prosvjete i nauke FBiH, Ministarstvo prosvjete, nauke, kulture i sporta Unsko-sanskog kantona, Ministarstvo prosvjete, nauke, kulture i sporta Posavskog kantona, Ministarstvo nauke, kulture i sporta Tuzlanskog kantona, Ministarstva prosvjete, nauke, kulture i sporta Zeničko-dobojskog kantona, Ministarstva prosvjete, omladine, nauke, kulture i sporta Bosanskog podrinskog kantona Goražde, Ministarstva prosvjete, nauke, kulture i sporta Srednjobosanskog kantona, Ministarstva obrazovanja, nauke, kulture i sporta Hercegovačko-neretvanskog kantona, Ministarstva prosvjete, nauke, kulture i sporta Zapadnohercegovačkog kantona, Ministarstva prosvjete, nauke i mladih Kantona Sarajevo, Ministarstva nauke, obrazovanja, kulture i sporta Kantona 10, Odjeljenja za obrazovanje u Vladi BD BiH, Agencije za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje BiH, Agencija za razvoj visokog obrazovanja i osiguranja kvaliteta BiH, Centar za informiranje i priznavanje kvalifikacija u visokom obrazovanju BiH, Zavod za obrazovanje odraslih Republike Srpske, Agencija za akreditaciju visokog obrazovanja Republike Srpske</p>

	Za rezultat : Predviđeno je da se saradnja između odbora odvija na redovnoj osnovi ali i ad hoc po potrebi, a s ciljem osiguranja efikasne implementacije svih aktivnosti predviđenih u okviru ove akcije u sektora. Precizni modaliteti će biti dogovoreni naknadno, i formalizovani u narednim fazama.
Opravdanost izbora ugovora o provođenju	

Tabela indikatora

Indikator	Opis	Osnova (2010)	Posljednja dostupna godina 2015	Početna godina 2017	Ciljana godina 2020	Izvor informacija

5.3. Pretpostavke, preduslovi i rizici

Pretpostavke

Pretpostavke koje se odnose na predložene ciljeve i rezultate generalno su povezane sa politikama u zemlji i uključuju kontinuiranu političku podršku reformama u sektoru i posvećenost izvršne vlasti njihovom ispunjavanju u skladu sa procesom evropskih integracija. Na nivou akcija i srodnih aktivnosti predloženih u ovom SPD, pretpostavke su vezane za posvećenost i nesmetanu koordinaciju između svih institucija sektora i za objektivnu procjenu njihovih kapaciteta za realizaciju planiranih intervencija.

Preduslovi

Preduslovi će pokazati zrelost i spremnost za sprovođenje svake pojedinačne akcije, koja osigurava da se sredstva IPA II dodjeljuju isključivo za prioritete koji se usaglasile u zemlji u skladu sa potrebnom podrškom sektoru. Takve garancije će se pružiti usvajanjem mehanizama i procedura koje su u osnovi predložene sektorske intervencije.

Rizici

Rizici navedeni u donjoj tabeli se razlikuju u zavisnosti od vjerovatnoće njihovog pojave (visoka, srednja ili niska vjerovatnoća pojave).

Rizik	Nivo (nizak (L), srednji (M), visok (H))	Mjere za ublažavanje
Ograničeni kapaciteti institucije za koordinaciju sektora koji vode i koordiniraju sprovođenje reformi i intervencije donatora.	M	Kontinuirano praćenje i dijalog sa EK kroz politički dijalog na visokom nivou, forume za dijalog o budžetskoj podršci i praćenje ispunjavanja uslova i zahtjeva podobnosti. Podrška kroz tekuće ili predloženu komplementarnu pomoć izgradnje kapaciteta kako bi se olakšale reforme. Uvođenje kontinuiranog prikupljanja podataka, sačinjavanja analiza i praćenja. Angažovanje svih zainteresovanih strana. Stalna tehnička pomoć.
Ograničeni ljudski i finansijski resursi institucija za zapošljavanje kako bi se nosili sa svim zadacima		
Slabi mehanizmi saradnje sa privatnim sektorom, odnosno socijalnim partnerima		
Nekontinuirano praćenje uključujući prikupljanje podataka i analiza		
Nemogućnost institucija da pravovremeno odgovore na zahtjeve za koordinacijom u realizaciji akcija.		
Dalje povećanje javnog duga i zahtjeva trećih strana (MMF, itd.)	M	Vlada održava makroekonomsku politiku orijentisanu ka stabilnosti, koja se prati u okviru implementacije reforme PFM. Očekuje se da će programi MMF-a i Svetske banke djelovati kao podrška za poboljšanje makroekonomske stabilnosti.
Nedostatak sredstava da se nastavi sa implementacijom strategije reforme PFM	M	Kontinuirani dijalog sa EK o reformama upravljanja javnim finansijama. Obezbeđivanje tehničke podrške.

6. KOMPLEMENTARNOST SA DRUGOM FINANSIJSKOM POMOĆI

Što se tiče obima pružene pomoći u sektoru, EU i Svjetska banka su među najznačajnijim donatorima prisutnim u BiH, sa drugim međunarodnim i bilateralnim organizacijama koje su uključene u određena područja. IFAD koncentriše svoje akcije na smanjenje siromaštva (Tehnički Aneks 30) dok se UNICEF uglavnom bavi zaštitom prava djece. UNDP je uglavnom uključen u pomoć zemlji u sprovođenju političkih, ekonomskih i socijalnih reformi u oblasti pravosuđa i sigurnosti, socijalnog uključivanja, ruralnog i regionalnog razvoja, energije i životne sredine.

Švajcarska SDC trenutno pruža tehničku pomoć u pet domena: lokalna uprava i opštinske službe, zdravstvo, zapošljavanje, migracije i regionalna saradnja. GIZ fokusira svoju podršku na ruralni razvoj, upravljanje i demokratiju, životnu sredinu i klimatske promjene, odnosno ekonomski razvoj i zapošljavanje.

U sklopu inicijative Compact for Growth and Jobs, EU je krajem 2015. godine pripremila set alata za praćenje napretka u implementaciji Reformske agende. Predložen je zbirni (godišnji) indeks reformi, koji omogućava upoređivanje sa susjednim zemljama. Mjesečni indeks implementacije reformi je jednako razvijen u svrhu internog praćenja. Pored toga, Matrica za praćenje mjera politike pruža mogućnost periodične procjene nivoa završenih aktivnosti uključenih u svaki akcioni plan (BiH, FBiH i Republika Srpska). Tri instrumenta upotpunjena su preporukama za sprovođenje regulatornih procjena uticaja zakonodavnih mjera.

Visoka i uporna nezaposlenost u zemlji rezultirala je posebnom pažnjom međunarodne zajednice za pitanja rada i zapošljavanja. Shodno tome, brojne tehničke pomoći u sektoru predviđene su u narednim godinama, posebno iz EU i Svjetske banke. Stoga se preporučuje jačanje procesa koordinacije i međusobnih konsultacija među donatorima kako bi se te intervencije učinile efikasnijim i usklađivali različiti pristupi donatora u pogledu tehničke pomoći.

Napominjemo da se ponuđena tehnička i dr. pomoć od strane EU ostvaruje kroz bespovratna sredstva, dok saradnja sa Svjetskom bankom se ostvaruje prihvatanjem kreditnih zaduženja. Različit je i pristup u kreiranju, odnosno programiranju pomoći gdje se za sredstva EU ovaj proces odvija u okviru sektorske radne grupe sačinjene od predstavnika ključnih institucija različitih nivoa vlasti u BiH.

Tako Svjetska banka sprovodi nekoliko sektorskih programa. Okvir državnog partnerstva za 2016. - 2020⁵⁷ postavlja niz prioriteta podrške, od kojih je tržište rada i zapošljavanje glavni prioritet. Okvir je razvio matricu monitoringa aktivnosti koje treba sprovesti, sa odgovarajućim indikatorima. Svjetska banka je inicirala diskusiju sa Ministarstvom za rad i socijalnu politiku FBiH i Ministarstvom rada i boračko-invalidske zaštite Republike Srpske o obezbjeđivanju kredita od 56,01 miliona dolara za program podrške zapošljavanju. Cilj razvoja projekta je povećanje formalne zaposlenosti u privatnom sektoru među ciljanim grupama, registrovanih osoba koje traže posao, finansiranjem aktivnih programa tržišta rada, podržavajući jačanje posredovanja u poslu i modernizovanje monitoringa i evaluacije zavoda za zapošljavanje.

U pododjeljcima 2.1.3. - Koordinacija sektora i donatora i 4.2. - Lekcije naučene iz prošlih i trenutnih projekata pomoći ukratko su opisani glavni doprinosi implementacije različitih inicijativa koje se odnose na ovaj sektor i koje pruža donatorska zajednica u BiH, uključujući i EU, za sprovođenje reformi u oblastima obrazovanja, zapošljavanja i socijalne politike. Pomoć koju pružaju različiti donatori sektoru je veoma široka i teško se prati, jer se podrška kreće od saradnje između nevladinih institucija do institucionalne podrške na različitim nivoima vlasti, od opće budžetske podrške do prilagođene tehničke pomoći. Međutim, sektoru nedostaje podrška koju traži kroz IPA II a prioriteti se mogu jasno definisati.

7. ZAJEDNIČKA PITANJA

Jednake mogućnosti i jednakost polova

Iako je rodna ravnopravnost jedno od najkompleksnijih problema u bilo kom društvu, koji zahtijeva dugoročne strategije i obaveze, BiH napreduje primjenom logike integracija na dosljedan i sveobuhvatan način, a uključuje sve veći broj zainteresovanih strana i institucija, istovremeno povećavajući svijest javnosti o ovim pitanjima.

Kad su u pitanju osnovna prava u BiH, rodna ravnopravnost je u velikoj mjeri povezana sa poštovanjem i priznavanjem ljudskih prava. Vrlo često, rodno pitanje u BiH se odnosi na diskriminaciju, marginalizaciju i ranjivost određenih grupa stanovništva, što dovodi do ranjivosti zasnovane na polu. Primjeri takvih slučajeva su nezaposlene žene i njihova kontinuirana diskriminacija vezana za materinstvo (kao što je obrazloženo u Prvom dijelu ovog SPD-a). U okviru Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH, Agencija za ravnopravnost polova je osnovana i operativna, dok na entitetskom nivou prethodno uspostavljen Gender centar FBiH i Gender centar Vlade Republike Srpske. Agencija i entitetski gender centri su stvarni pokretači inicijativa kao i ključni implementatori aktivnosti rodne integracije u BiH. Uključivanje ovih aktera putem vodiča, savjetovanja i savjeta biće zatraženo i uzeto u obzir prilikom formiranja aktivnosti predviđenih ovim planskim dokumentom.

⁵⁷ <http://pubdocs.worldbank.org/en/215221450204091066/WBG-Bosnia-and-Herzegovina-period-FY2016-2020.pdf>

U sprovođenju akcija vezanih za ovaj SPD, zaštitne mjere za ostvarivanje njihovih osnovnih prava su od najveće važnosti. Učešće i ravnopravno uključivanje žena i muškaraca u javni i politički život, a naročito u pristupu pravdi i zaštiti prava, zaista je značajan preduslov za sprovođenje planiranih akcija.

U sprovođenju planiranih akcija, ravnopravnost polova će biti fokusirana na:

- Uvođenje nediskriminatornih pravnih i političkih okvira;
- Podrška ženama boljim pristupom obrazovnim mogućnostima i tržištu rada.

Konkretno, to će se dogoditi tako što će se osigurati da implementacija predviđenih akcija bude u skladu sa dva ključna zakona u BiH, tj. Zakon o ravnopravnosti polova i Zakon o zabrani diskriminacije.

Manjine i ranjive grupe

Akcije predviđene ovim SPD-om će nastojati da uključe pitanja koja se odnose na ugrožene grupe kao važnu prepreku u procesu evropskih integracija u BiH. Pored toga, ovaj SPD će nastojati da uzme u obzir probleme osoba sa invaliditetom. Ova grupa se suočava sa višestrukom društvenom isključenosti i diskriminacijom i to ima ozbiljne implikacije kada je u pitanju njihovo zapošljavanje i obrazovanje.

Osim toga, principi Evropske konvencije o ljudskim pravima utvrđeni su u Ustavu BiH, a koja ima prioritet nad nacionalnim zakonodavstvom. Što se tiče međunarodnih instrumenata o ljudskim pravima, BiH je ratificirala sve glavne konvencije UN o međunarodnim ljudskim pravima.

Rezultati i aktivnosti ovog SPD obuhvataju akcije usmjerene na poboljšanje položaja ranjivih grupa u sistemima obrazovanja, na tržištu rada i kroz socijalne politike.

Uključenost civilnog društva

Memorandum o razumijevanju između Vijeća ministara BiH i OCD iz 2007. godine definiše ciljeve, principe i oblike saradnje između vlade i civilnog društva. Međutim, iako je angažovanje građana u procesima donošenja odluka na državnom nivou u BiH regulisano, još uvijek nije u potpunosti implementirano. Pomoć IPA II već pruža kontinuiranu podršku organizacijama civilnog društva kroz Multidisciplinarni fond za civilno društvo koji podstiče sektorsko umrežavanje i saradnju između civilnog društva u različitim oblastima među kojima je poboljšanje kapaciteta OCD u borbi protiv korupcije, poboljšanje socijalnog dijaloga, podrška socijalnim partnerima. U okviru ovog okvira, pružena je i pomoć IPA II vladama kako bi im se omogućilo efikasnije uključivanje civilnog društva u donošenje odluka. Cilj je da se utiče na politike, procese odlučivanja i zakonodavstvo u BiH, a koje se donose u područjima koja su neophodna za integraciju u EU.

Kada je u pitanju implementacija akcija predviđenih ovim SPD, angažman civilnog društva će biti pružen kao komplementarna aktivnost i sproveden u skladu sa podrškom koja je već pružena sa IPA II pomoću. Uključenost OCD-a je važno kako bi se adekvatno sprovele aktivnosti planirane ovim SPD-om.

Životna sredina i klimatske promjene

Akcije predviđene ovim SPD-om nemaju direktnog uticaja na životnu sredinu i klimatske promjene. Sve akcije predviđene i podržane pomoću IPA II će se u potpunosti uskladiti sa poštovanjem životne sredine, sigurnosti i zdravlja.

8. ODRŽIVOST

Održivost intervencija ovog SPD će se osigurati kroz uključivanje svih aktera (na nivou BiH, nivoa entiteta i BD BiH, kao i na nivou kantona), što će doprinijeti internim i trajnim postizanju znanja i dobrih praksi za implementaciju sektorskih politika i akcionih planova.

Održivost mogućeg ugovora o reformi sektora biće osigurana preko trajanja intervencije sektorske budžetske podrške, prvenstveno kroz postepenu implementaciju mjera sektorske politike praćene potrebnim budžetima u okviru godišnjeg budžetskog procesa i novog srednjoročnog budžetskog okvira (MTEF/B) i okvira ocjene učinka.

Dopunske intervencije izgradnje kapaciteta takođe bi trebalo da pomognu izgradnji održivosti, zajedno sa rezultatima dijaloga o politikama koji se odnosi na bolje uključivanje različitih zainteresovanih strana.

Tokom zaključivanja Sporazuma o finansiranju, održaće se sveobuhvatni politički dijalog između EU i glavnih zainteresovanih strana. Dijalog će se fokusirati ne samo na jačanje potrebe za razvijanjem i implementacijom holističkih i integrisanih sektorskih politika, već i na dodjelu dovoljnih sredstava u godišnjim i višegodišnjim budžetima kako bi se osiguralo da se rezultati politike održavaju i kontinuirano procjenjuju i reformišu.

Uzimajući u obzir ključnu ulogu ovog važnog sektora u procesu evropskih integracija (i na kraju u budućim pregovorima o pridruživanju), spremnost svih uključenih institucija na svim nivoima vlasti se podrazumijeva kako bi se ostvarili svi pozitivni učinci pomoći IPA II.

9. SEKTORSKA BUDŽETSKA PODRŠKA

Period programiranja 2018-2020

AKCIJE/REZULTATI/AKTIVNOSTI	OČEKIVANI (EUR)	TROŠKOVI	KOMENTARI
AKCIJA 1: IPA 2018			
Rezultat 1: Poboljšana infrastruktura i opremljenost u VET školama i visokoškolskim ustanovama			Ugovor o radovima
Rezultat 2: Razvijene VET kvalifikacije za nivoe 2-5 kvalifikacijskog okvira bazirane na ishodima učenja			Ugovor o uslugama
Rezultat 3: : Razvijene visokoškolske kvalifikacije za nivoe 6-8 kvalifikacijskog okvira bazirane na ishodima učenja.			Ugovor o uslugama
Rezultat 4: Uspješna tranzicija mladih iz sistema obrazovanja na tržište rada.			Ugovor o uslugama
Rezultat 5: Unapređeni kapaciteti institucija tržišta rada sa posebnim fokusom na ranjive kategorije stanovništva			Ugovor o radovima
Rezultat 6: Unapređenje lokalnih partnerstava za zapošljavanje.			Grant šema
Rezultat 7. Unaprijeđeni kapaciteti centara za socijalni rad za kvalitetniji rad sa korisnicima usluga socijalne zaštite sa posebnim fokusom na ranjive kategorije stanovništva i zaštitu ugroženih obitelji i sprečavanja odvajanja djece.			Ugovor o radovima i Ugovor o uslugama
Rezultat 8. Poboljšanje uslova stanovanja romske populacije u Bosni i Hercegovini			Grant šema
Rezultat 9. Uspostava novog sistema praćenja pristupa pravima ranjivih kategorija stanovništva, raseljenih osoba, povratnika i izbjeglica, Roma, starih osoba, porodica sa više djece, invalida, samohranih majki, žena u ruralnim područjima itd...			Ugovor o uslugama
UKUPNO ZA AKCIJU 1			
AKCIJA 2: IPA 2019			
Rezultat 1- Poboljšana infrastrukturu i oprema u predškolskim ustanovama			Ugovor o radovima i Ugovor o nabavki opreme
Rezultat 2 - Razvijanje i uvođenje ključnih kompetencija za cjeloživotno učenje na svim nivoima obrazovanja sa fokusom na preduzetničko učenje i digitalne vještine			Ugovor o uslugama
Rezultat 3 – Povećan obuhvat djece predškolskim vaspitanjem i obrazovanjem i poboljšanje (posebno u seoskim sredinama) kvalitet predškolskog vaspitanja i obrazovanja			Ugovor o uslugama

Rezultat 4 - Unaprijeđeni kapaciteti institucija tržišta rada	5.000.000	Grant šema
Rezultat 5 – Razvijene i provedene ciljane aktivne mjere tržišta rada za ranjive kategorije nezaposlenih (mladi, dugoročno nezaposleni, teško zapošljivi, žene iz ruralnih područja, ranjive kategorije nezaposlenih i Romi)		Ugovor o uslugama
Rezultat 6 - Unaprijeđeni vaninstitucionalni oblici socijalne zaštite		Dopunska podrška (Ugovori o uslugama)
Tehnička pomoć / Dopunska podrška za: 1- Institucije BiH za tržište rada, obrazovanje i socijalnu politiku za razvoj kapaciteta za dalje popravljjanje, elaboriranje i sprovođenje politika i zakonodavstva u oblasti obrazovanja, zapošljavanja i tržišta rada i socijalne politike i podržati mehanizme za praćenje i procjenu, evaluacija i izvještavanje u sektoru; 2 - Vidljivost; i 3 - Praćenje implementacije SRC-a (ciljevi i indikatori)		
UKUPNO ZA AKCIJU 2		
AKCIJA 2: IPA 2020		
Rezultat 1 – Provedena određena poglavlja Mape puta za implementaciju EU Direktive o regulisanim profesijama 2005/36EC i 2013/55EU		
Rezultat 2 – Smanjena neformalna zaposlenost		
Rezultat 3 – Pilotiranje i uspostavljanje integralnog modela socijalne zaštite na lokalnom nivou		
UKUPNO ZA AKCIJU 3		

10. HRONOGRAM ZA PROGRAMIRANJE I PLAN PROVOĐENJA

Zapošljavanje, obrazovanje i socijalna politika	2018				2019				2020				2021				2022				2023				2024			
	Q 1	Q 2	Q 3	Q 4	Q 1	Q 2	Q 3	Q 4	Q 1	Q 2	Q 3	Q 4	Q 1	Q 2	Q 3	Q 4	Q 1	Q 2	Q 3	Q 4	Q 1	Q 2	Q 3	Q 4	Q 1	Q 2	Q 3	Q4
AKCIJA 1:																												
Rezultat 1.																												
Rezultat 2																												
Rezultat 3.																												
AKCIJA 2:																												

AKCIJA 3:																													

P= Programiranje (tj. razdoblje kada se očekuje da će se prihvatiti IPA Akcijski program)
C= Postupci nabavke i dodjele bespovratnih sredstava (tj. do dodjele ugovora)
I= Razdoblje provedbe

ANEKS 1: INSTITUCIONALNA STRUKTURA, RUKOVOĐENJE I KAPACITETI

Ministarstvo civilnih poslova BiH je odgovorno za obavljanje poslova i izvršavanje koji su u nadležnosti BiH i koji se odnose na utvrđivanje osnovnih principa koordinacije aktivnosti, usklađivanje planova entitetskih vlasti i definisanje strategije na međunarodnom nivou, pored ostalog, u oblastima rada, zapošljavanja, obrazovanja, socijalne zaštite i penzija.⁵⁸

Zapošljavanje i socijalna politika

Agencija za rad i zapošljavanje BiH,⁵⁹ u saradnji sa zavodima za zapošljavanje Federacije BiH, Republike Srpske i Brčko Distrikta BiH, nadležna je, između ostalog, da koordinira aktivnosti u domaćim i međunarodnim projektima u oblasti zapošljavanja koje su od interesa za BiH; inicira potrebne aktivnosti za **spровоđenje programa** profesionalnog usmjerenja i obrazovanja s ciljem većeg zapošljavanja i drugih oblika aktivne politike zapošljavanja; **osigurava neophodne podatke** u oblasti nezaposlenosti, posebno onih koji se odnose na izvršavanje međunarodnih obaveza; i inicira **obuke i osposobljavanje** zavoda za zapošljavanje Federacije BiH, Republike Srpske i Brčko Distrikta BiH kako bi se odgovorilo zahtjevima i izazovima međunarodnih obaveza i integracijskih procesa.

Prema odredbama Ustava FBiH, tijela **FBiH i kantoni** imaju **podijeljenu nadležnost u oblasti socijalne politike**.⁶⁰

Ministarstvo rada i socijalne politike FBiH obavlja administrativne, stručne i druge poslove utvrđene zakonom koji se odnose na nadležnosti FBiH u oblasti: socijalne politike, rada, penzijskog i invalidskog osiguranja. One obuhvataju: politike rada i zapošljavanja, prava iz radnog odnosa, sigurnost na radu, penzijsko i invalidsko osiguranje, socijalno osiguranje i solidarnost, zaštitu civilnih žrtava rata, zaštitu osoba sa invaliditetom, zaštitu porodice, usvajanje i starateljstvo, socijalnu zaštitu i dr. U FBiH postoje kantonalna ministarstva za oblast rada i socijalne politike, jer kantoni definišu politike, primjenjuju zakone i uspostavljaju usluge socijalne zaštite.

U Republici Srpskoj u oblasti zapošljavanja nadležnosti imaju sljedeće institucije: Ministarstvo rada i boračko-invalidske zaštite Republike Srpske i Zavod za zapošljavanje Republike Srpske (sa 6 regionalnih filijala za zapošljavanje). Ministarstvo rada i boračko-invalidske zaštite Republike Srpske vrši upravne i druge stručne poslove koji se odnose na radne odnose radnika i njihova prava u svim oblicima rada, izuzev radnika koji imaju svojstvo državnog službenika; zarade i ostala primanja iz radnog odnosa; zapošljavanje; zaštitu na radu; penzijsko i invalidsko osiguranje za sve oblike rada; privremeno zapošljavanje radnika u inostranstvu u koordinaciji sa nadležnim ministarstvom BiH; međunarodne konvencije rada i ostvarivanje prava iz radnog odnosa radnika privremeno zaposlenih u inostranstvu i poslove vezane za njihov povratak i zapošljavanje u zemlji i dr.

Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske vrši upravne i druge stručne poslove koji se odnose na pripremu za ispunjavanje uslova u procesu evropskih integracija; pripremu, implementaciju i nadzor nad odobrenim programima i projektima; praćenje dostignuća i pravaca razvoja sistema monitoringa i evaluacije socijalnog sistema; planiranje, organizaciju i nadzor nad funkcionisanjem sistema socijalne zaštite; praćenje stanja socijalne ugroženosti i socijalnih potreba stanovništva, planiranje i koordinaciju stručnog usavršavanja radnika socijalne djelatnosti; organizaciju nadzora nad stručnim radom ustanova socijalne zaštite i dr.

Zavod za zapošljavanje FBiH nadgleda i predlaže mjere za unapređenje zapošljavanja i socijalne sigurnosti nezaposlenih; prati i osigurava sprovođenje utvrđene politike i mjera u oblasti rada i zapošljavanja na teritoriji FBiH, i obaveštava nadležne organe u FBiH; upravlja sredstva za pružanje materijalne sigurnosti tokom nezaposlenosti; prati, usklađuje i koordinira rad službi za zapošljavanje o sprovođenju utvrđene politike i mjera u oblasti zapošljavanja i socijalne sigurnosti nezaposlenih lica koja spadaju u nadležnost FBiH; prati i predlaže mjere za poboljšanje zapošljavanja osoba sa invaliditetom i njihovu profesionalnu rehabilitaciju i osigurava ispunjavanje uslova za njihovo zapošljavanje u saradnji sa službama za zapošljavanje; i pruža pomoć u

⁵⁸ Zakon o ministarstvima i drugim organima uprave BiH "Službeni glasnik BiH", br. 5/03, 42/03, 26/04, 42/04, 45/06, 88/07, 35/09, 59/09, 103/09, 87/12 i 6/13, član 15.

⁵⁹ Zakon o Agenciji za rad i zapošljavanje BiH, "Službeni glasnik BiH", br. 21/03 i 43/09

⁶⁰ U FBiH, socijalna zaštita je regulisana Zakonom o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite obitelji s djecom. Osim pomenutih odredaba Ustava FBiH, pomenutim zakonom je regulisano da se kantonalnim propisima detaljnije regulišu uslovi, načini, procedure i finansiranje prava u vezi sa socijalnom zaštitom.

implementaciji programa profesionalne orijentacije, obuke i prekvalifikacije nezaposlenih i njihovo ponovno zapošljavanje na odgovarajućim poslovima.

Glavne funkcije **Zavoda za zapošljavanje Republike Srpske** su sljedeće: posredovanje u zapošljavanju; javno obavještanje o mogućnostima i uslovima zapošljavanja; savjetovanje o izboru posla (profesionalna orijentacija); stručno usavršavanje i priprema za zapošljavanje, sprovođenje programa zapošljavanja; obavljanje organizacionih, stručnih, administrativnih i drugih poslova u vezi sa ostvarivanjem prava na novčanu naknadu i zdravstvenu zaštitu.

Vlada BD BiH - Odjel za zdravstvo i druge usluge primjenjuje zakone i propise nadležnih organa, institucija BiH i Distrikta u oblasti zdravstvene zaštite i drugih usluga pod nadzorom i nadležnosti gradonačelnika; socijalnu pomoć i socijalnu zaštitu građana, posebno starijih osoba, mentalno i fizički hendikepiranih lica, kao i braka, porodice i djece itd.

U okviru svojih nadležnosti **Zavod za zapošljavanje BD BiH** obavlja sljedeće funkcije: posredovanje u zapošljavanju; obavještanje o mogućnostima i uslovima zapošljavanja; profesionalna orijentacija i savjetovanje o izboru zanimanja; organizovanje stručnog osposobljavanja, obuke i priprema za zapošljavanje; sprovođenje programa i mjera aktivne politike zapošljavanja; obavljanje organizacionih, stručnih, administrativnih i drugih poslova vezanih u vezi sa ostvarivanjem prava nezaposlenih lica.

Centar za socijalni rad BD BiH je organizaciona jedinica Odjeljenja za zdravstvo i ostale usluge Vlade BD BiH. Aktivnost Centra za socijalni rad zasniva se na primjeni pozitivnih zakona iz oblasti socijalne i dječje zaštite: Zakona o socijalnoj zaštiti, Porodični zakon i Zakona o dječjoj zaštiti.

U entitetima postoje fondovi za profesionalnu rehabilitaciju: Fond za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba sa invaliditetom u FBiH⁶¹ i Fond za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje lica sa invaliditetom u Republici Srpskoj⁶². Nadležnosti ovih fondova su: sprovođenje razvojne politike i poboljšanje profesionalne rehabilitacije i zapošljavanje osoba sa invaliditetom; finansiranje i sufinansiranje profesionalne rehabilitacije i zapošljavanja osoba sa invaliditetom; plaćanje gotovinskih podsticaja za zapošljavanje i samozapošljavanje osoba sa invaliditetom; sufinansiranje programa za održavanje zaposlenja lica sa invaliditetom; sufinansiranje ekonomske podrške invalidima; kontrolu ostvarivanja prava na finansijski podsticaj i korišćenje drugih resursa fondova i finansiranje ili sufinansiranje preduzeća za zapošljavanje invalida i radnih centara.

Obrazovanje

Obrazovni sektor u BiH čine sljedeće institucije:

- Ministarstvo prosvjete i kulture Republike Srpske;
- Ministarstvo obrazovanja i nauke FBiH;
- Ministarstvo prosvjete, nauke, kulture i sporta Unsko-sanskog kantona;
- Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta Posavskog kantona;
- Ministarstvo prosvjete, nauke, kulture i sporta Tuzlanskog kantona;
- Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta Zeničko-dobojskog kantona;
- Ministarstvo obrazovanja, omladine, nauke, kulture i sporta Bosanskog podrinskog kantona Goražde;
- Ministarstvo prosvjete, nauke, kulture i sporta Srednjobosanskog kantona;
- Ministarstvo prosvjete, nauke, kulture i sporta Hercegovačko-neretvanskog kantona;
- Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta Zapadnohercegovačkog kantona;
- Ministarstvo obrazovanja, nauke i mladih Kantona Sarajevo;
- Ministarstvo nauke, obrazovanja, kulture i sporta Kantona 10; i
- Odeljenje za obrazovanje u Vladi BD BiH.

Pored toga, Agencija za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje BiH odgovorna je za uspostavljanje standarda znanja, ocjenu postignutih rezultata i razvoj zajedničkih nastavnih planova i programa u predškolskom, osnovnom i srednjem obrazovanju, kao i za ostale profesionalne zadatke u oblast standarda znanja i evaluacija kvaliteta koji su propisani posebnim zakonima i drugim propisima.

⁶¹ Zakon o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba s invaliditetom ("Službene novine FBiH", broj 9/10)

⁶² Zakon o profesionalnoj rehabilitaciji, osposobljavanju i zapošljavanju osoba s invaliditetom ("Službeni glasnik RS", br. 36/09 i 32/13)

Agencija za razvoj visokog obrazovanja i osiguranje kvaliteta BiH, između ostalog, zadužena je za uspostavljanje jasnih, transparentnih i pristupačnih kriterijuma za akreditaciju visokoškolskih ustanova i usvajanje normi koji postavljaju minimalne standarde u oblasti visokog obrazovanja; postavljanje standarda kvaliteta, analiza kvaliteta, davanje preporuka za uklanjanje nedostataka u kvalitetu studija i visokoškolskih ustanova; imenovanje stručnih komisija, na osnovu predloga nadležnih obrazovnih vlasti u vezi s odabirom stručnjaka sa utvrđene liste stručnjaka; davanje preporuka nadležnim obrazovnim vlastima o akreditaciji visokoškolskih ustanova ili studijskog programa, na osnovu mišljenja stručne komisije; i vođenje državnog registra akreditovanih visokoškolskih ustanova, kao i drugih aktivnosti iz oblasti visokog obrazovanja i osiguranja kvaliteta.

Centar za informiranje i priznavanje kvalifikacija u visokom obrazovanju BiH odgovoran je za: informacije i priznavanje u oblasti visokog obrazovanja; koordinaciju i međunarodnu razmjenu akademskog osoblja, studenata i programa na području visokog obrazovanja; predstavljanje BiH u međunarodnim projektima u oblasti visokog obrazovanja iz svoje nadležnosti; obezbjeđivanje informacija visokoškolskim ustanovama u BiH putem međunarodnih mreža informativnih centara u odnosu na inostrane visokoškolske ustanove i programe kao osnove za priznavanje diploma i diploma za dalje obrazovanje u visokoškolskim ustanovama u BiH i zastupljenost BiH u takvim mrežama; pružanje informacija i mišljenja o stranim stepenima i diploma u BiH, sa ciljem nastavka obrazovanja u visokoškolskim ustanovama u BiH; pružanje savjeta i informacija o pitanjima koja su u okviru svog djelokruga rada stranama sa legitimnim interesom; u skladu sa Lisabonskom konvencijom i njenim pratećim dokumentima, izdavanje preporuka ministarstvu Republike Srpske, kantonalnim ministarstvima i BD BiH o priznavanju diploma pribavljenih izvan BiH radi zapošljavanja, nastavka obrazovanja i ostvarivanja drugih prava koja proizilaze iz stečene kvalifikacije.

U BiH postoji devet pedagoških zavoda: Republički pedagoški zavod Republike Srpske; pedagoški zavod Bihaća, Tuzle, Zeničko-dobojskog kantona, Bosanskog podrinjskog kantona Goražde, Hercegovačko-neretvanskog kantona Mostar i Kantona Sarajevo, te Zavod za školstvo Mostar i Pedagoška institucija Odjeljenja za obrazovanje u Vladi BD BiH.

Njihov zadatak je razviti nastavne planove i programe, afirmirati nove pristupe i metode u obrazovnom procesu, organizovati obuku za nastavnike, savjetovati i ocijeniti rad nastavnika, direktora škola u celini itd.

Osim pomenutog, u Republici Srpskoj posluju sljedeće dvije institucije: Zavod za obrazovanje odraslih Republike Srpske (Zavod je odgovoran za praćenje i unapređenje obrazovanja odraslih u Republici Srpskoj kao administrativnoj organizaciji unutar Ministarstva, te vodi registar obrazovnih ustanova) i Agencija za akreditaciju visokoškolskih ustanova Republike Srpske (glavni zadatak Agencije je organizovanje i sprovođenje procesa eksterne evaluacije kvaliteta i akreditacije visokoškolskih ustanova i studijskih programa koje pružaju visokoškolske ustanove).

Posljednja, ali ne i najmanje važna, Agencija za rodnu ravnopravnost Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH i Gender centar FBiH, kao i Gender centar Republike Srpske, pružaju stručnu podršku nadležnim institucijama u cilju eliminacije rodno zasnovanog diskriminaciju i postizanje rodne ravnopravnosti u svim oblastima, uključujući zapošljavanje, obrazovanje i socijalnu politiku.

ANEKS 2: SEKTORSKE POLITIKE I STRATEGIJE U ZEMLJI

Strategija zapošljavanja za 2010-2014 u BiH predviđala je poboljšanje punog i produktivnog i slobodno izabranog zapošljavanja za sve radnike, povećanje kvaliteta i kvantiteta radnih mjesta uz promovisanje socijalne uključenosti i borbu protiv rodne nejednakosti.⁶³ Opšti ciljevi Strategije bili su fokusirani na povećanje ukupne stope zaposlenosti, povećanje stope zaposlenosti žena i smanjenju nezaposlenosti mladih. Prioritetni ciljevi bili su usmjereni na promovisanje inkluzivnog i rastućeg posla, smanjenju deficita produktivnog zapošljavanja i dostojanstvenog rada, promociji zapošljavanja žena i muškaraca, posebno najugroženijih osoba, i poboljšanje djelotvornosti, efikasnosti i upravljanje politikama i institucijama na tržištu rada. Vlade Federacije BiH, Republike Srpske i BD BiH su definisale svoje operativne i akcione planove za implementaciju Strategije i njenih prioriteta, sa socijalnim partnerima.

S obzirom da je istekla Strategija zapošljavanja u BiH za period 2010-2014. godine, pokrenuta je inicijativa za izradu Strategije zapošljavanja BiH za period 2017-2020, u skladu sa međunarodnim standardima rada, Evropskom strategijom zapošljavanja Evropa 2020, Strategijom Jugoistočne Evrope 2020 i zahtjevima u procesu evropskih integracija. Planirano je da će nova strategija definirati politike i smjernice koje se odnose na ekonomski rast uz pratnju zapošljavanja, razvoja ljudskih resursa i upravljanja tržištem rada. Na osnovu analize ekonomske i socijalne situacije, utvrdiće se situacija i ključni izazovi identifikovani na tržištu rada, ciljevi, prioriteti i mjere za njegovu primjenu, kao i sistem za implementaciju, praćenje i evaluaciju, te će se definisati način finansiranja njene primjene.

Strategija zapošljavanja u Republici Srpskoj za period 2016-2020, usvojena 2016. godine, je izrađena u skladu sa pomenutim međunarodnim standardima. Ciljevi ove strategije čine nastavak ciljeva utvrđenih Strategijom zapošljavanja Republike Srpske 2011-2015.

U FBiH se trenutno implementira Strategija posredovanja u zapošljavanju i u toku je izrada nove strategije zapošljavanja FBiH 2017-2020. godine.

Institucije u BiH, kroz predviđenu komponentu u okviru projekta FRAME, pripremile su nacrt strateškog dokumenta Vizija za veštine 2020. Procesu razvoja Vizije za veštine 2020 prethodile su pripreme i konsultacije sa ključnim akterima u BiH. Njegova izjava je definisana tako da ona kombinuje razvojnu orijentaciju relevantnih institucija izraženih u strateškim dokumentima koji su usvojeni i odražava principe pametnog, integrisanog, inkluzivnog i održivog razvoja koji služe kao osnova za strateška dokumenta Evropa 2020 i Strategija jugoistočne Evrope 2020: Poslovi i prosperitet u evropskoj perspektivi.

U oblasti socijalne politike, u području invalidnosti, usvojene su nove strategije kako u FBiH (2016-2021), tako i u Republici Srpskoj (2016-2026), koje prate trogodišnji akcioni planovi.

Odluka o usvajanju osnove kvalifikacionog okvira (QF) u BiH predstavlja početni dokument budućeg procesa razvoja i uspostavljanja QF-a u BiH, na osnovu EQF-a za cjeloživotno učenje. Ovaj dokument stvara preduslov za razvoj kvalifikacionog okvira u BiH, koji ima za cilj povezivanje prethodnih, sadašnjih i budućih ishoda učenja i njihovo uspostavljanje u međusobnim odnosima unutar BiH, ali i u okvirima EQF i evropskog obrazovnog područja. Početne odredbe sadržane u ovom dokumentu su smjernice kako za usklađivanje zakonodavstva koje regulišu područja primarne, srednjeg i visokog obrazovanja, tako i za cjeloživotno učenje i za bolju povezanost promjena tržišta rada i potreba sa obrazovnim programima u BiH.

Akcioni plan za razvoj i implementaciju okvira kvalifikacija u BiH 2014-2020 je dokument koji sadrži dnevni red svih glavnih aktivnosti za razvoj QF-a u BiH. Razvoj QF-a je značajan jer pruža svakom građaninu mogućnost sticanja pouzdanih i priznatih kvalifikacija koje su uporedive sa EQF-om, kao i pristup cjeloživotnom učenju, povećanu konkurentnost i socijalno uključivanje i povezivanje sa evropskim tržištem rada i oblasti obrazovanja. Takođe će doprinijeti razvoju obrazovnog sistema koji će se bolje usklađivati s tržištem rada, kao i sa ekonomskim i društvenim razvojem BiH.

*Principi i standardi u oblasti obrazovanja odraslih u BiH*⁶⁴ zasnovani su na međunarodnim i evropskim principima i standardima obrazovanja odraslih. Predstavlja dogovoreni okvir u kojem relevantne obrazovne i druge vlasti u

⁶³ VM BiH, "Službeni glasnik BiH", broj 77/10

⁶⁴ "Službeni glasnik BiH", broj 39/14

BiH, koje djeluju u skladu sa svojim ustavnim i zakonskim nadležnostima, razvijaju, implementiraju i koordiniraju politike i zakonodavstvo o obrazovanju odraslih; prati, procenjuje i diskutuje o stanju u ovoj oblasti i slaže, predlaže i preduzima mjere za njegovo poboljšanje. Dokument definiše vrste programa i učenja (formalno, neformalno i neformalno učenje); studenti i institucije / pružaoci obrazovnih usluga; akreditaciju, validaciju i sertifikaciju i druge aspekte vezane za oblast obrazovanja odraslih.

Još jedan strateški dokument Strateška platforma razvoja obrazovanja odraslih u kontekstu cjeloživotnog učenja u BiH za period 2014-2020⁶⁵. Ukazuje na doprinos cjeloživotnog učenja / obrazovanja odraslih socijalno-ekonomskom oporavku, više radnih mjesta i konkurentnosti u znanju tržište, kao i povećanu mobilnost i profesionalnu fleksibilnost pojedinca. Treba ga posmatrati kao sredstvo za početak rješavanja ključnih društvenih i ekonomskih problema u BiH.

Sedam strateških dokumenata potrebnih za dalju implementaciju Bolonjskog procesa u BiH⁶⁶ su takođe usvojeni⁶⁷. To su sljedeći dokumenti:

- Okvir za visokoškolske kvalifikacije u Bosni i Hercegovini;
- Provođenje Okvira za kvalifikacije za visoko obrazovanje u Bosni i Hercegovini;
- Standardi i smjernice za osiguranje kvaliteta u visokom obrazovanju u Bosni i Hercegovini;
- Preporuke za implementaciju osiguranja kvaliteta u visokom obrazovanju u Bosni i Hercegovini;
- Državni akcioni plan za priznavanje kvalifikacija u Bosni i Hercegovini;
- Model Dodatka diplomu za Bosnu i Hercegovinu;
- Priručnik za korisnike modela Dodatka diplomu za Bosnu i Hercegovinu.

Konferencija ministara obrazovanja u BiH podržala je izradu prioriteta za razvoj visokog obrazovanja u BiH za period 2016-2026⁶⁸, kao i priručnik za izradu standarda kvalifikacija i standarda zanimanja u visokom obrazovanju. Izveštaj BiH 2015 naglašava važnost navodeći da su standardi razvijeni za poljoprivredu, prehrambenu i informaciono-komunikacionu tehnologiju, kao i obrazovanje nastavnika, mašinstvo i upravljanje (dobro upravljanje i upravljanje), povezivanje tržišta rada i visokog obrazovanja, standarda kvalifikacija, iskustvo studenata, internacionalizacija i statistika. Dodatni dokumenti su takođe razvijeni na osnovu prioriteta za razvoj visokog obrazovanja u BiH za period 2016-2026. Godine: Analiza gapova, mapa puta i akcioni planovi za implementaciju Direktive o reguliranim profesijama.

Mapa puta za implementaciju EU Direktive o regulisanim profesijama 2005 / 36EC i 2013 / 55EU⁶⁹ je strateški dokument koji ukazuje na nedostatak predmeta i predlaže preporuke za njihovo uklanjanje, na osnovu analize praznina između zahtjeva Direktive EU i zakonske regulative u BiH. Mapa puta će povećati nivo harmonizacije relevantnog domaćeg zakonodavstva sa EU direktivom koja je obavezna za BiH u procesu pristupanja članstvu u EU. Osim toga, pokrenuće se aktivnosti u cilju povećanja mobilnosti i zapošljivosti radne snage, te osigurati brži i lakši pristup procesu priznavanja kvalifikacija.

U cilju dugoročnog planiranja razvoja obrazovanja potrebno je razviti / revidirati strateške dokumente. Za neke nivo obrazovanja već su preduzeti konkretni koraci: u toku je izrada novog dokumenta strateškog tipa za predškolsko obrazovanje (uz finansijsku podršku UNICEF-a), zajedno sa uspostavljanjem radne grupe koja će raditi na izradi sličnog dokumenta za stručno obrazovanje (uz podršku KulturKontakt Austria, odnosno Saveznog ministarstva obrazovanja i ženskih poslova Austrije).

Na entitetskom nivou iu BD BiH postoje sljedeće strategije i dokumenti za obrazovni sektor:

FBiH:

- Strateški pravci razvoja visokog obrazovanja u FBiH od 2012. do 2020. - Sinergija i partnerstvo;
- Program mjera za borbu protiv korupcije u visokom obrazovanju u FBiH - Transparentnost, zakonitost i usaglašenost sa procedurama za bolje obrazovanje;

⁶⁵ "Službeni glasnik BiH", broj 96/14

⁶⁶ "Službeni glasnik BiH", broj 13/08

⁶⁷ Ovi dokumenti su potrebni za dalju provedbu Bolonjskoga procesa u BiH (Berlinsko saopštenje 2003) i za provedbu Konvencije Vijeća Evrope/UNESCO o priznavanju kvalifikacija u visokom obrazovanju u evropskoj regiji (Konvencija Lisabonskog priznavanja).

⁶⁸ "Službeni glasnik BiH", broj 36/16

⁶⁹ "Službeni glasnik BiH", broj 10/16

- Operativni plan aktivnosti za sprovođenje mjera i preporuka sadržanih u Analizi stanja u oblasti srednjeg obrazovanja sa prijedlogom mjera za usklađivanje obrazovanja sa potrebama ekonomije u FBiH;
- Strateški pravci razvoja karijernog usmjerenja u FBiH za period 2015-2020; i

Republika Srpska:

- Strategija razvoja obrazovanja Republike Srpske 2015-2020BD BiH:

Brčko distrikt

- Program razvoja visokog obrazovanja u BD BiH za period 2010-2019;
- Opšta politika BD BiH 2013.

ANEKS 3: MAPA PUTA SEKTORA
Glavni kriteriji

K	OSNOVE		2018	2019	2020
Sektorske polrike i strategije	<ul style="list-style-type: none"> Sektor se može smatrati definiranim i dovoljno razvijenim da apsorbuje finansijsku pomoć kroz sektorski pristup Postoji opšti sektorski strateški okvir (Reformska agenda usvojena u julu 2015.) i dovoljan broj podsektorskih politika i strategija, definisanih na različitim nivoima vlasti i implementiranih od strane relevantnih administrativnih struktura Na osnovu Reformske agende, akcioni planovi (AP) su razrađeni na nivou BiH i od strane svakog entiteta ERP 2017-2019 odražava prioritete Reformske agende za reforme u devet prioriternih oblasti među kojima su: obrazovanje i vještine, zapošljavanje i tržišta rada i socijalna inkluzija, smanjenje siromaštva i jednake mogućnosti Vijeće ministara usvojilo je Informaciju o mogućnostima u okviru IPA II (27. juna 2016.) i sektorskih strateških dokumenata potrebnih za IPA II sa zaključcima U sektoru zapošljavanja, pokrenuta inicijativa za izradu nove srednjoročne strategije zapošljavanja u BiH Strategija zapošljavanja u Republici Srpskoj za period 2016-2020. usvojena je u oktobru 2016. godine Pokrenuta inicijativa i pripremljen Nacrt strategije zapošljavanja Federacije BiH 2017-2020 U septembru 2014. godine, Vlada FBiH usvojila je Strategiju jačanja funkcije posredovanja u službama za zapošljavanje do 2020. godine Usvojen IPA AP 2016 - Podrška zapošljavanju U obrazovanju Vijeće ministara je usvojilo Odluku o usvajanju Osnova kvalifikacijskog okvira u BiH, kao i Odluku o usvajanju Akcionog plana za razvoj kvalifikacijskog okvira u BiH za period 2014-2020. Vijeće ministara BiH je 2014. godine usvojilo Odluku o principima i standardima usvajanja u oblasti obrazovanja odraslih u Bosni i Hercegovini i Strateškoj platformi razvoja obrazovanja odraslih u kontekstu cjeloživotnog učenja u BiH za period 2014-2020 (Platforma) Usvojena Platforma za razvoj socijalnog preduzetništva u Republici Srpskoj 	Koraci	<ul style="list-style-type: none"> Usvajanje nove srednjoročne strategije zapošljavanja u BiH Implementacija i nastavak sprovođenja mjera Reformske agende na svim nivoima vlasti Usvajanje Strategije zapošljavanja Federacije BiH 2017-2020 Formiranje Radne grupe za izradu godišnjih akcionih planova za provođenje mjera iz Strategije zapošljavanja Federacije BiH 2017-2020 i njeno usvajanje od strane Vlade Federacije BiH Priprema Akcionog plana za provođenje mjera iz Strategije zapošljavanja Federacije BiH 2017-2020 (za 2018. godinu) Priprema Godišnjeg operativnog plana za aktivne programe zapošljavanja i usluge u FBiH za 2019. godinu Nastavak implementacije postojećih strategija sektora U oblasti obrazovanja, nastavak implementacije Akcionog plana za razvoj i implementaciju QF-a u BiH za period 2014-2020, principi i standardi u oblasti obrazovanja odraslih u BiH i Strateška platforma za obrazovanje odraslih u Kontekst doživotnog učenja 2014-2020 Dalje aktivnosti na implementaciji Mape puta za implementaciju Direktive EU o reguliranom profesiju 2005/36 / EZ i 2013/55 / EU Izrada strateških dokumenata za VET Novi strateški dokument za predškolsko obrazovanje spreman za usvajanje Inicirane aktivnosti u cilju izrade dokumenta o politici u oblasti mladih Izvršena analiza propisa u cilju definisanja modela socijalnog preduzetništva u Republici Srpskoj Usvojen model socijalnog preduzetništva za Republiku Srpsku 	<ul style="list-style-type: none"> Provođenje srednjoročne strategije zapošljavanja Nastavak sprovođenja mjera Reformske agende na svim nivoima vlasti Nastavak sprovođenja reformskih aktivnosti u oblastima zapošljavanja i obrazovanja Početak implementacije novo usvojenih strateških dokumenata i smjernica (korak počinje 2018) Nastavak implementacije postojećih strategija sektora Implementacija i nastavak provođenja mjera iz Strategije zapošljavanja Federacije BiH 2017-2020 (za 2018. godinu) Praćenje implementacije i provođenje mjera iz Strategije zapošljavanja Federacije BiH 2017-2020 (za 2018. godinu) Priprema Izvještaja o provedbi mjera iz AP za provođenje mjera iz Strategije zapošljavanja Federacije BiH 2017-2020 za 2018. godinu Priprema Godišnjeg operativnog plana za aktivne programe zapošljavanja i usluge u FBiH za 2020. godinu Izrada studijskih programa zasnovanih na ishodima učenja i ključnim kompetencijama u odabranim disciplinama Dalje aktivnosti na implementaciji Mape puta za implementaciju Direktive EU o regulisanim profesijama 2005/36 / EZ i 2013/55 / EU 	<ul style="list-style-type: none"> Sprovesti procjenu zakonodavstva i politika u vezi sa socijalnim uslugama na svim nivoima Implementacija novo usvojenih strateških dokumenata i smjernica (korak počinje 2018) Implementacija i nastavak provođenja mjera iz Strategije zapošljavanja Federacije BiH 2017-2020 (za 2019. godinu); Praćenje implementacije i provođenje mjera iz Strategije zapošljavanja Federacije BiH 2017-2020 (za 2019. godinu); Priprema Izvještaja o provedbi mjera iz Akcionog plana za 2019. godinu u FBiH; Priprema Detaljnog izvještaja sa eventualnom ocjenom postignutog napretka u F BiH Srednjoročni pregled prioriteta u oblasti visokog obrazovanja 2016-2026 Pregled implementacije Akcionog plana za razvoj i implementaciju QF-a u BiH za period 2014-2020 (implementacija počinje 2016. godine) Nastavak aktivnosti na implementaciji Mape puta za implementaciju Direktive EU o regulisanim profesijama 2005/36 / EZ i 2013/55 / EU

Sektorske politike i strategije	<ul style="list-style-type: none"> • Usvojeni su Prioriteti za razvoj visokog obrazovanja u BiH za period 2016-2026 • U toku je izrada strateških dokumenata za stručno obrazovanje • Obrazovni strateški okvir na nivou entiteta i BD je sveobuhvatan i obuhvaćen dovoljnim brojem strategija • Nacrt smjernica za razvoj statistike u obrazovanju u BiH izrađen • U oblasti mladih, ne postoji posebna politika i/ili akcioni dokument na nivou BiH • Odluka o usvajanju Mape puta za implementaciju EU Direktive o regulisanim profesijama 2005/36EC i 2013/55/EU is usvojilo Vijeće ministara BiH • Odluka o određivanju koordinacijske institucije i kontakt tačke za implementaciju Mape puta • Nedostaje strateški dokument na nivou BiH za predškolsko vaspitanje i obrazovanje • Usvojena Strategija razvoja obrazovanja 2016-2021 RS i Akcioni plan Strategije razvoja obrazovanja RS za period 2016-2021; • Usvojena Omladinska politika Republike Srpske 2016-2020 • Okvirna politika unapređenja ranog rasta i razvoja djece u BiH • Usvojena Politika u oblasti invalidnosti u BiH • Politika za unapređenje ranog rasta i razvoja djece u F BiH • Strateški plan za unapređenje ranog rasta i razvoja djece u F BiH za period 2013-2017 • Politika za unapređenje ranog rasta i razvoja djece u RS • Program za rani rast i razvoj djece u Republici Srpskoj za period 2016-2020. • Strategija unapređenja socijalne zaštite djece bez roditeljskog staranja RS (2015-2020) • Strategija deinstitucionalizacije i transformacije ustanova socijalne zaštite u Federacije BiH (2014-2020) • Javna politika razvoja hraniteljstva u FBiH • Strategija za unapređenje društvenog položaja lica sa invaliditetom RS 2017-2026. • Strategija za unaprijeđenje prava i položaja osoba sa invaliditetom FBiH 2016-2021 	Ciljevi	<ul style="list-style-type: none"> • Pripremljen Akcioni plan zapošljavanja FBiH za 2019. godinu • Pripremljen Godišnji operativni plan F BiH za aktivne programe zapošljavanja i usluge za 2019. godinu • Izrađen Izvještaj o referenciranju NQF-a sa EQF • Usvojena srednjoročna strategija zapošljavanja u BiH 	<ul style="list-style-type: none"> • Implementacija i nastavak sprovođenja mjera Reformske agende na svim nivoima vlasti • Pozitivna procjena primjene relevantnih mjera za AP Reformske agende data u redovnom godišnjem izvještavanju i međunarodnoj zajednici • Implementirane mjere iz Akcionog plana zapošljavanja FBiH za 2018. godinu • Završen Izvještaj o provedbi mjera iz Akcionog plana FBiH za 2018. godinu sa ocjenom postignutog napretka • Pripremljen Godišnji operativni plan za aktivne programe zapošljavanja i usluge F BiH za 2020. godinu 	<ul style="list-style-type: none"> • Pozitivna procjena primjene relevantnih mjera AP Reformske agende data u redovnom godišnjem izvještavanju • Usvojen model socijalnog preduzetništva • Izvršena procjena socijalnih usluga • Izrađeni izvještaji o pregledu koji ukazuju na nivo postignuća u implementaciji sljedećih strateških dokumenata: Strategija zapošljavanja u BiH, Platforma za razvoj predškolskog obrazovanja 2016-2021, Akcioni plan za izradu i implementaciju QF BiH, prioriteti u oblasti visokog obrazovanja 2016-2026 i Smjernice za razvoj statistike obrazovanja u BiH • Implementirane mjere iz Strategije zapošljavanja Federacije BiH 2017-2020 • Finalni izvještaj FBiH o implementaciji mjera iz akcionih planova za period 2018-2020. sa ocjenom postignutog napretka
---------------------------------	---	---------	---	---	--

<p>Institucionalni okvir i kapaciteti</p>	<ul style="list-style-type: none"> • U oblastima rada, zapošljavanja, obrazovanja, socijalne zaštite i penzija, Ministarstvo civilnih poslova BiH zaduženo je za obavljanje zadataka i poslova u nadležnosti BiH u oblastima rada, zapošljavanja, obrazovanja, socijalne zaštite i penzije i one koje se odnose na definisanje osnovnih principa koordinacije • U oblastima rada, zapošljavanja prema Ustavu BiH, nadležnosti su na nivou entiteta, tj. FBiH i Republike Srpske, kao i BD BiH, a u pogledu socijalne zaštite i na nivou kantona u Federaciji BiH • Obrazovanje je puna i nepodijeljena nadležnost entiteta Republike Srpske, deset kantona u FBiH i BD BiH • Uzimajući u obzir decentralizovanu prirodu sistema, neophodan je visok stepen koordinacije • Pitanja mladih su potpuna i nepodijeljena nadležnost entiteta Republike Srpske, deset kantona u FBiH i BD BiH, ali je za koordinaciju pitanja mladih u BiH nadležna Komisija za pitanja mladih, koju je osnovalo Vijeće ministara BiH i funkcionisalo u okviru MZ, odgovorna za definisanje osnovnih principa koordinacije aktivnosti, usklađivanje planova entitetskih vlasti i definisanje strategija na međunarodnom nivou • Potrebno je ojačati kapacitete unutar institucija u sektoru da implementiraju i koordiniraju usvojene strategije • Javne službe za zapošljavanje (PES) su organizovane na entitetskim i nivou BD BiH, a dalje decentralizovane na kantonalnom nivou u slučaju FBiH • Sistemi obrazovanja uključuju devet pedagoških zavoda i tri agencije na nivou BiH: Agencija za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje, Agencija za razvoj visokog obrazovanja i osiguranje kvaliteta i Centar za informiranje i priznavanje kvalifikacija u visokom obrazovanju; Zavod za obrazovanje odraslih i Agencija za akreditaciju visokoškolskih institucija Republike Srpske • U oblasti rada i zapošljavanja glavni izazovi odnose se na kapacitet na nivou kreiranja politika i implementacije. Slabo učešće socijalnih partnera u procesu formulacije politike. • Slabi kapaciteti PES-a u BiH, kao nosilaca aktivnih mera zapošljavanja, što usporava njihovu uspješnu implementaciju • Sistemi socijalne zaštite u BiH suočavaju se sa strukturalnim i funkcionalnim nedostacima koji umanjuju mogućnost provedbe strategija 	<p>Koraci</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Osigurati tehničku podršku za procjenu kapaciteta svih aktera u sektoru • Obezbijediti podršku za obučavanje osoblja institucija tržišta rada radi boljeg sprovođenja novih aktivnih mjera na tržištu rada - putem IPA 2016 Podrška zapošljivosti • Sprovesti funkcionalni pregled JSZ-a i procjene potreba vezanih za infrastrukturu, IT i druga pitanja - po Okvirnom ugovoru • Implementacija rezultata završenih i trenutnih europskih projekata u BiH, organizacija seminara, okruglih stolova itd. sa sudjelovanjem međunarodnih eksperata; organizacija studijskih posjeta • Organizacija radionica, obuka, seminara i dr. iz područja priznavanja inozemnih visokoškolskih kvalifikacija 	<ul style="list-style-type: none"> • Uvesti nove metode, alate i modele za praćenje i analizu potreba tržišta rada - kroz IPA 2016 Podrška zapošljivosti 	<ul style="list-style-type: none"> • Fomirani su tripartitni savjeti u obrazovnom sektoru Republici Srpskoj i kantonima u Federaciji BiH
--	--	----------------------	--	---	---

Institucionalni okvir i kapaciteti	<ul style="list-style-type: none"> • Institucionalni kapaciteti za implementaciju QF-a i dalje je važan izazov • Institucionalni kapaciteti za priznavanje visokoškolskih kvalifikacija su i dalje važan izazov • Glavni, horizontalni nivo, rezultati SIGMA Baseline Measurement 2015 pokazuju da su potrebni dodatni naponi uvođenja principa zapošljavanja i promocije zasnovanog na zaslugama, iako sadržani u zakonu. Takođe, neophodni su naponi za rješavanje fragmentacije i neefikasnosti upravljanja ljudskim potencijalima. • Glavni, horizontalni nivo, nalazi SIGMA Baseline Measurement 2015 pokazuju da su neophodni naponi kako bi se riješila fragmentacija i neefikasnost upravljanja ljudskim potencijalima. 	Ciljevi	<ul style="list-style-type: none"> • Usvojiti preporuke o funkcionalnom pregledu za PES-e i planirati preduzimanje daljih akcija koje se mogu odnositi na izgradnju kapaciteta, izmjene postojećeg zakonodavstva, interne procedure, informacijski sistem, ljudske resurse kao i ulaganja u infrastrukturu i opremu • Usvojen program obuke za osoblje JSZ-a, koji će im omogućiti adekvatno primjenjivanje novih procedura u cilju pružanja modernizovanih usluga posredovanja i savjetovanja tražiocima posla, poslodavcima, lokalnoj zajednici i drugim institucijama na tržištu rada - podrška osigurana kroz IPA 2016 - Podrška zapošljivosti • Definirani potrebni alati za efikasno upravljanje, praćenje i implementaciju 	<ul style="list-style-type: none"> • Usvojen program obuke za osoblje JSZ-a, koji će im omogućiti adekvatno primjenjivanje novih procedura u cilju pružanja modernizovanih usluga posredovanja i savjetovanja tražiocima posla, poslodavcima, lokalnoj zajednici i drugim institucijama na tržištu rada - podrška osigurana kroz IPA 2016 - Podrška zapošljivosti • Izrađene procedure (priručnici i uputstva) za praćenje aktivnih mera zapošljavanja i potreba tržišta rada • Implementiran program obuke za osoblje PES-a (podrška osigurana kroz IPA 2016) • Predloženo uspostavljanje koherentnog institucionalnog okvira, upravljačke i organizacione strukture za implementaciju mjera iz izrađenih strateških dokumenata, što je evidentirano u redovnim izvještajima o implementaciji • Izvršena analiza strukturalnih i funkcionalnih nedostataka sistema socijalne zaštite 	<ul style="list-style-type: none"> - Izvještaj o procjeni kapaciteta, uz akcioni plan sa detaljima o akcijama izgradnje kapaciteta za koordiniranje institucija i drugih aktera relevantnih za upravljanje, koordinaciju, praćenje, implementaciju proizvedenih strategija
Koordinacija sektora i donatora	<ul style="list-style-type: none"> • Koordinacija između donatora u ovom sektoru može se poboljšati • Mehanizam koordinacije u oblasti obrazovanja postoji • S obzirom na to da su nadležnosti podijeljene između nivoa BiH, Federacije BiH, Republike Srpske, BD BiH, kantona i opština, nedostaje funkcionalna koordinacija, mehanizmi i procesi kreiranja politika i potrebno je poboljšati koordinaciju aktivnosti između podsektora (zapošljavanja, obrazovanja i socijalne zaštite) 	Koraci	<ul style="list-style-type: none"> • Pružanje podrške daljnjem jačanju tekućeg dijaloga o politici u vezi sa reformskim procesom (u smislu Reformske agende i reformom na nivou sektora) između BiH i predstavnika donatorske zajednice i OCD (aktivnosti započete 2016. godine) 	<ul style="list-style-type: none"> • Pružanje podrške daljnjem jačanju tekućeg dijaloga o politici u vezi sa reformskim procesom (u smislu Reformske agende i reformom na nivou sektora) između BiH i predstavnika donatorske zajednice i OCD (aktivnosti započete 2016. godine) 	<ul style="list-style-type: none"> • Pružanje podrške daljnjem jačanju tekućeg dijaloga o politici u vezi sa reformskim procesom (u smislu Reformske agende i reformom na nivou sektora) između BiH i predstavnika donatorske zajednice i OCD (aktivnosti započete 2016. godine)
	<ul style="list-style-type: none"> • Kao što je navedeno u Izvještaju BiH 2016, socijalni dijalog ostaje slab na svim nivoima • Saradnja i koordinacija postignuta je u obrazovnom sektoru najznačajnije kroz rad Konferencije ministara obrazovanja u BiH, kojim predsjedava Ministarstvo civilnih poslova i Rectorska konferencija BiH • Saradnja i koordinacija u oblasti mladih između različitih organa postiže se kroz Komisiju za koordinaciju pitanja mladih u BiH 	Ciljevi	<ul style="list-style-type: none"> • Mehanizmi koordinacije uključuju sve ključne zainteresovane strane (javni sektor i ne-javni sektor) • Donatori su usklađeni oko Reformske agende i reformskih politika sektora • Ekonomska analiza sektorske politike završena 	<ul style="list-style-type: none"> • Razvijeni su neophodne alate za podršku efikasnih mehanizama koordinacije • Redovno se sastaju sa koordinacionim institucijama i doprinose implementaciji mera definisanih u okviru jednog strateškog okvira 	<ul style="list-style-type: none"> • Obezbijedena je konzistentna podrška donatora • Analiza troškova politike sektora i budžetskih izdvajanja za sektor koji su usklađeni sa politikom

	<ul style="list-style-type: none"> Sveukupno, koordinacija donatora je ograničena, a odgovornost za koordinaciju donatora podijeljena je između Direkcije za evropske integracije BiH (DEI) za donatore EU i Ministarstva finansija i trezora BiH (MoFT) za druge donatore i međunarodne finansijske institucije. Konsultacije sa donatorima sprovode se i na nižim nivoima vlasti Konkretno, koordinacija sa donatorskim organizacijama uključenim u reformu obrazovanja u BiH odvija se kroz Koordinacioni forum MCP i bilateralne sastanke U cilju izrade ovog SPD-a, BiH je već pokazala posvećenost uspostavljanju odgovarajućih koordinacionih struktura: Sektorska radna grupa koja je omogućila transparentan proces i uključivanje svih relevantnih i zainteresovanih strana, uključujući i civilno društvo 			<ul style="list-style-type: none"> Sredstva se izdvajaju u sektoru na osnovu ekonomske analize Usvojen MTEF za sektor Unaprijeđena komunikacija sa donatorima 	
Sistem za praćenje sektora	<ul style="list-style-type: none"> Ne postoji sveobuhvatan okvir za procjenu utjecaja Osnove za reformu u ovom sektoru postoje i jasno su definisani na osnovu anketa i detaljnih statističkih podataka o tržištu rada Institucije zadužene za prikupljanje i obradu ovih podataka biće zadužene i prikupljanje podataka za mjerenje implementacije Ove institucije imaju dovoljno kapaciteta za ovaj proces, ali nemaju sveobuhvatni okvir za procjenu utjecaja Kapaciteti monitoringa zahtevaju dalje jačanje Indikatori učinka moraju biti razvijeni Glavna slabost je nedostatak srednjoročnog usklađenog planiranja na nivou cijele države, što predstavlja ozbiljnu prepreku javnom nadzoru nad vladinim radom 	Koraci	<ul style="list-style-type: none"> Analizirati sisteme upravljanja postignutim rezultatima u sektoru Osigurati učešće različitih aktera, kao što su OCD i donatori, u monitoringu 	<ul style="list-style-type: none"> Zaključiti ugovor o tehničkoj pomoći za podršku jačanju sistema ocjene učinka u datom sektoru Poduzima se tehnička podrška za razvoj vremenskih linija reformskih aktivnosti (akcioni plan) i definisanje pokazatelja uspjeha, kao i za uspostavljanje sistema prikupljanja podataka i izvještavanja 	

	<ul style="list-style-type: none"> • Odluka i instrukcija o metodologiji u procesu srednjoročnog planiranja, praćenja i izvještavanja u institucijama BiH i postupku izvještavanja na nivou institucija BiH predviđa pokušaj povezivanja planiranja politike sa srednjoročnim fiskalnim planiranjem, kao i uspostavljanje sistem održivog praćenja i evaluacije • Što se tiče dostupnosti relevantnih i pouzdanih podataka, Izvještaj BiH 2016 naglašava ograničenja u pogledu socijalne statistike, koja se odnose na nedostatak ažuriranih podataka o stanovništvu 	Ciljevi	<ul style="list-style-type: none"> • Pokrenut je proces analize za uspostavljanje okvira za procjenu utjecaja u sektoru • Podstiče se učešće različitih zainteresovanih strana, kao što su OCD i donatori, u monitoringu • Izrađen izvještaj o procjeni kapaciteta praćen akcionim planom koji detaljno opisuje aktivnosti na izgradnji kapaciteta usmjerenih prema odgovornim akterima koji su relevantni za upravljanje, koordinaciju, praćenje, implementaciju strategija 	<ul style="list-style-type: none"> • Uključivanje nevladinih učesnika u izradu godišnjih akcionih planova i praćenje izvještaja o napretku • Kvalitet izvještaja o napretku je poboljšan i oni pružaju pouzdane podatke za mjerenje učinka i preduzimaju mjere za odgovor na bilo kakve prepreke tokom implementacije • Usklađivanje sektorskog monitoring sistema • Razvijeni su kapaciteti i alati za planiranje akcije; akcioni planovi jasno definišu konkretne aktivnosti i njihove vremenske rokove, indikatore za mjerenje učinka, osnove i ciljeve i jasne odgovornosti za sprovođenje i praćenje 	<ul style="list-style-type: none"> • Praćenje implementacije strategija uspostavlja zadovoljavajući nivo implementacije • Uspostavljen okvir ocjene utjecaja • Pouzdani i relevantni podaci su osigurani na osnovu okvira za procjenu utjecaja
--	--	----------------	---	---	---

Dodatni kriteriji

Upravljanje javnim finansijama (PFM)	<ul style="list-style-type: none"> • Fiskalni sistem u BiH je izuzetno decentralizovan • U 2008. godini uspostavljeno je Fiskalno vijeće za koordinaciju fiskalnih politika u BiH kako bi se osigurala makroekonomska stabilnost i fiskalna održivost BiH, FBiH, Republike Srpske i BD BiH • Koordinaciju i harmonizaciju u oblasti fiskalnog upravljanja vrši Koordinacioni odbor centralnih jedinica za harmonizaciju • Vlade na različitim nivoima imale su probleme sa likvidnošću, a zaostala dugovanja su posljednjih godina • Eksterne budžetske revizije su adekvatne, ali je njihov uticaj ograničen • PIFC je u početnoj fazi • Uspostavljene su sve ključne funkcije za funkciju unutrašnje revizije i delimična implementacija • U toku izrada Strategije upravljanja javnim finansijama Republike Srpske. 	Koraci	<ul style="list-style-type: none"> • Budžeti se objavljuju blagovremeno na nivou institucija BiH • Institucije BiH i entitetske vlade planiraju uvesti niz unapređenja sistema upravljanja javnim sektorom • Izrada Strategije reforme PFM-a i srodnog Akcionog plana • Redovnih sastanci koordinacionih odbora centralnih harmonizacijskih jedinica i vrhovnih revizorskih institucija • Izrada strategija iz oblasti javne interne finansijske kontrole (PIFC) u Republici Srpskoj i BD BiH. 	<ul style="list-style-type: none"> • Institucije BiH i entitetske vlade planiraju uvesti niz poboljšanja sistema upravljanja javnim finansijama 	<ul style="list-style-type: none"> • Raditi na poboljšanju sistema finansijskog upravljanja u javnom sektoru, uključujući podršku IPA projekata • Implementacija privremene procjene strategije reforme upravljanja javnim finansijama
---	--	---------------	---	--	--

	<ul style="list-style-type: none"> • Postoji aktivno upravljanje dugom BiH, a sveobuhvatni cilj je izbjegavanje neizvršavanja obaveza • Zakon o javnim nabavkama BiH je usklađen sa pravnom tekovinom EU ali su izvršni i sistem žalbi slabi • Vijeće ministara BiH, u decembru 2016. godine, usvojilo Strategiju reforme upravljanja javnim finansijama u institucijama BiH za period 2017 - 2020.. • Vlade FBiH i Brčko Distrikta BiH takođe su usvojile strategije upravljanja javnim finansijama. • Ocjena javnih rashoda i finansijske odgovornosti (PEFA) iz 2014. godine. • SIGMA/OECD Izvještaj o početnom mjerenju principa javne uprave za Bosnu i Hercegovinu iz aprila 2015. godine • U 2016. godini su usvojeni Zakon o internoj reviziji u javnom sektoru u FBiH i Zakon o finansijskom upravljanju i kontroli u javnom sektoru FBiH, te Zakon o sistemu internih finansijskih kontrola u javnom sektoru u Republici Srpskoj, koji se odnose na internu reviziju i finansijsko upravljanje i kontrolu. • Vijeće ministara BiH je u decembru 2016. godine usvojilo Strategiju javne interne finansijske kontrole (PIFC-a) u institucijama BiH za period 2016-2018. godina. • Usvojena Strategija razvoja javnih internih finansijskih kontrola (PIFC-a) 2015-2018 u Federaciji BiH. • Usvojen Zakon o finansijskom upravljanju i kontroli u javnom sektoru FBiH u aprilu 2016. godine. • U 2015. godini, institucije BiH i entiteti su prvi put pripremili strategiju srednjoročnog upravljanja dugom. Vijeće ministara BiH i vlade entiteta su odobrile strategije zajedno sa njihovim dokumentima okvirnog budžeta 2016-2018. 	Ciljevi	<ul style="list-style-type: none"> • Nastavlja se proširenje trezorskog sistema u oba entiteta kako bi se uključili svi kantoni i jedinice lokalne samouprave, kao i vanbudžetski fondovi • Obezbijediti postojanje osnove dokumentovane analitičkim studijama, kao što su PEFA (javni rashodi i finansijska odgovornost), kao i druge procjene kao što je Izvještaj o post-evaluaciji Svjetske banke (WB), procjene budžeta Organizacije za Ekonomsku saradnju i razvoj (OECD), kao i istraživanja SIGMA • Mjere predviđene u implementaciji relevantnog ERP BiH 2016-2018 • Usvojene strategije reforme upravljanja javnim finansijama i srodni akcioni planovi 	<ul style="list-style-type: none"> • Sprovedena privremena procjena Strategije reforme PFM-a 	<ul style="list-style-type: none"> • Sprovedena procjena Strategije reforme PFM-a
Makroekonomski kontekst	<ul style="list-style-type: none"> • Iako se očekuje povećanje BDP-a za cijeli period od 2015. do 2020. godine, postoje makroekonomski projekcije i reforme spoljnih i unutrašnjih rizika. Eksterni rizici odnose se na moguća kašnjenja i ukupni ekonomski oporavak Evrope i susjednih zemalja, a unutarne postoje politički rizici vezani za implementaciju reformi • Državni dug zemlje je u stalnom porastu u proteklih nekoliko godina i u 2015. godini je dostigao 44,7% BDP-a • Eksterna i unutrašnja neravnoteža značajno su smanjena u 2015. godini. • U 2015. godini vlasti BiH usvojile su Reformsku agendu sa širokim planom socio-ekonomskih reformi 	Koraci	<ul style="list-style-type: none"> • Analiza mjera za poboljšanje makroekonomske politike • Vlasti preduzimaju mjere za poboljšanje makroekonomskih analiza i prognoza 	<ul style="list-style-type: none"> • Analiza mjera za poboljšanje makroekonomske politike 	<ul style="list-style-type: none"> • Analiza mjera za poboljšanje makroekonomske politike

	<ul style="list-style-type: none"> • U januaru 2017. godine BiH je podnela ERP 2017-2019, koja sadrži prioritete mjere iz Reformske agende • U septembru 2016. godine, MMF je odobrio trogodišnju finansijsku podršku BiH u iznosu od 554 miliona eura. Ovaj program je povezan sa implementacijom Reformske agende 	Ciljevi	<ul style="list-style-type: none"> • Makroekonomska stabilnost je očuvana 	<ul style="list-style-type: none"> • Makroekonomska stabilnost je očuvana • Relevantni DG ECFIN i / ili studije MMF-a potvrđuju da Vlada sprovodi makroekonomske politike usmjerene na postizanje stabilnosti 	<ul style="list-style-type: none"> • Makroekonomska stabilnost je očuvana
--	---	---------	--	---	--

ANEKS 4: SASTAV I ČLANOVI SEKTORSKE RADNE GRUPE

Originalni SPD, koji je EK dostavljen 1. juna 2016. godine, razvijen je intenzivnim i pojedinačnim pristupom koji je uključivao specifičnu Sektorsku radnu grupu (SWG), sastavljenu od predstavnika relevantnih institucija, zainteresovanih donatora i učesnika civilnog društva, kao i kroz odvojene dodatne konsultacije koje su potrebne zbog specifičnih karakteristika ovog IPA II sektora.

U sastavu SRG su bili predstavnici: Ministarstva civilnih poslova BiH; Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH; Ministarstvo finansija i trezora BiH; Ministarstvo spoljne trgovine i ekonomskih odnosa BiH; ministarstva rada, obrazovanja, socijalne politike i privrede Federacije BiH i Republike Srpske; Vlade Brčko Distrikta BiH; Agencije za rad i zapošljavanje BiH; Agencije za statistiku BiH; agencija za obrazovanje na nivou BiH; zavoda za zapošljavanje Federacije BiH, Republike Srpske i BD BiH; te kantonalnih ministarstava obrazovanja.

U izradi SPD-a su učestvovali predstavnici sindikata i udruženja poslodavaca u BiH, te civilnog društva. A posmatrači su bili donatori i međunarodne organizacije. Eksperti civilnog društva odabrani su među organizacijama i pojedincima koji su podneli svoje prijave za učešće u procesu pripreme SPD-a, na javnom pozivu koji je objavio DEI.

Konsultacije su sprovedene u obliku interaktivnih radionica tokom kojih su SPD-ovi izradili SWG-ovi, koji su koordinirani od strane relevantne institucije za koordinaciju sektora i pod preciznim smjernicama o DEI, kao i uz pomoć vanjskih stručnjaka.

Nakon što je EK pružila pismene komentare i sugestije, prvi proces revizije SPD-a započeo je u septembru 2016. godine. Iako je proces vodio institucija za koordinaciju sektora - Ministarstvo civilnih poslova BiH, proces revizije je koordiniran od strane NIPAC-a. Ministarstvo trezora i finansija BiH aktivno je učestvovalo u procesu, naročito kada je riječ o upravljanju javnim finansijama i pitanjima makroekonomskih perspektiva. SWG format konsultacija i participativnog planiranja i izrade je nastavio da se koristi tokom procesa revizije. Prvobitna revizija SPD teksta izvršio je tim za tehničku pomoć (TAT), koji je radio na reviziji SPD-a kako bi ugradio komentare EK i adekvatno redefinisao Akciju 2 SPD-a.

Na radionicu su pozvani predstavnici sljedećih institucija: Ministarstva civilnih poslova BiH; Ministarstva spoljne trgovine i ekonomskih odnosa BiH; Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH, ministarstva rada, obrazovanja i socijalne politike Federacije BiH i Republike Srpske; Vlade Brčko Distrikta BiH; Agencije za rad i zapošljavanje BiH; agencija za obrazovanje na nivou BiH; zavoda za zapošljavanje Federacije BiH, Republike Srpske i BD BiH; te kantonalnih ministarstava obrazovanja.

Radionica je korišćena kao prilika za revidiranje SAR-a i za bolje definisanje prekretnica i ciljeva. Logika intervencije (IL) je takođe pregledana i diskutovana tokom radionice.

Nakon što je EK dostavila pismene komentare i sugestije na SPD koji je prvi put revidiran, drugi proces revizije SPD-a započeo je u septembru 2017. godine. Format konsultacija i participativnog planiranja i izrade SRG je nastavljen da se koristi tokom procesa revizije. Održane su tri radionice SRG, održane u septembru, oktobru i novembru 2017. godine. Prvi sastanak SRG fokusirao se na analizu sektora (rezultate i aktivnosti i prvi deo SPD-a, sa mapom puta za uvođenje sektorskog pristupa), na drugom sastanku SRG je dalje razrađivala rezultate i aktivnosti za intervencije za podršku IPA II, a treći sastanak SRG se bavio definicijom indikatora, ciljeva pomoći i budžetskih izdvajanja.

Na radionice su pozvani predstavnici sljedećih institucija: Ministarstva civilnih poslova BiH; Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH; Ministarstvo finansija i trezora BiH; Ministarstvo spoljne trgovine i ekonomskih odnosa BiH; ministarstva rada, obrazovanja, socijalne politike i privrede Federacije BiH i Republike Srpske; Vlade Brčko Distrikta BiH; Agencije za rad i zapošljavanje BiH; Agencije za statistiku BiH; agencija za obrazovanje na nivou BiH; zavoda za zapošljavanje Federacije BiH, Republike Srpske i BD BiH; te kantonalnih ministarstava obrazovanja.

Konačne komentare su dostavili članovi SRG, MoCA je koordiniralo proces prikupljanja komentara i inputa i njihovo uključivanje u revidirani SPD.

Svi sastanci i radionice su organizovani tako da su precizno pratili postavljeni dnevni red, uz prethodno dostavljanje materijala i najnovije verzije relevantnih programskih dokumenata o kojima će se razgovarati, sve u cilju osiguranja da su sastanci i radionice fokusirani kao mogućim po predviđenim rezultatima. Istovremeno, oni su uključivali elemente obuke, jer su služili kao platforma za prenos znanja i izgradnju kapaciteta učesnika za pripremu SPD-a i programiranje IPA II. U toku celokupnog participativnog planiranja i pripreme SPD-a, a kao rezultat svake od radionica, prikupljeni su i organizovani komentari i doprinosi učesnika u SRG za pripremu i

poboljšanje SPD-a, nakon čega su razmatrane i uključene u nacrt. Izrada ovih dokumenata zahtijevala je redovnu razmjenu značajnih doprinosa strana uključenih u proces.